

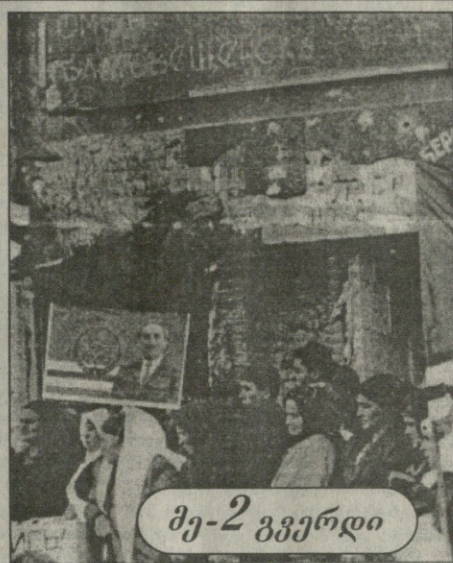
საქართველო

ეროვნული თავისუფლების ბრძოლა - პიროვნული თავისუფლებისათვის
პიროვნული თავისუფლების ბრძოლა - ეროვნული თავისუფლებისათვის

საზოგადოებრივ-პოლიტიკური გაზეთი. გამოდის სამშაბათობით №7 (1708) 16-22 თებერვალი, 1999წ. ● ღირსი 50 თეთრი

ლოდი, როგორც ლოდი...

მე-2 გვერდი

წარსულის განსახილველად

წერილი ბერიას სახელზე

„ჩვენს“ კონტრადაზვერვა თავს
იგნორირებს მის გაუიფრებაზე

მე-12 გვერდი

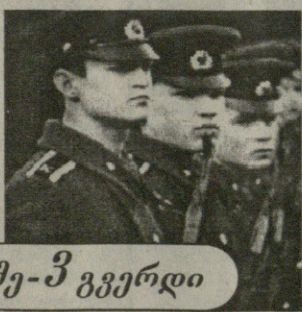
მანუჩარ მაჩაიძე

სად წერიკ, რომ მსოფლიოში
ერები არ არსებობენ და
მხოლოდ
მოქალაქეები
არიან?

მე-2 გვერდი

რუსეთის სამხედრო ბაზების ფინანსური უზრუნველყოფის შესახებ

მე-3 გვერდი

როდემდე... კაბილინა!

მე-10

გვერდი

ნოდარ ნათაძე:

რაც ვიცით

მე-6 გვერდი

ღია წერილი

ტრადიციონალისტთა
პარტიის ლიდერს,
გატონ აქაქი ასათიანს!

მე-3 გვერდი

კომუნისტური
რევანშის
იმედით?!

მე-3

გვერდი

ენაგებულებებს
ხელშეწყობდა
შეხვედრის ქალაქში
გვანამ-მარტლის
გარეშე უჭირთ

მე-11 გვერდი

ბეზია
დარბაზუნილის
„დუელი“

მე-9 გვერდი

ზელიმხან იანდარბიივი

ომი, როგორც ომი...

(დასასრული, დასაწყისი
„საქართველო“ №5)

— გეტყვით თუ არა გროზის
დაცვის კონკრეტული გეგმა?

— თავდაცვის გეგმა შეიმუშავა
ჯოხარის შტაბმა მასხადოვის ხე-
ლმძღვანელობით. იყო ქალაქის
დაცვის შტაბი. ქალაქის მისადგო-
მებთან განაწილებული იყო
პოზიციები ჩვენს შესაძლებლობა-
თა გათვალისწინებით.

— რა ქმედებებს ელოდით
რუსეთის არმიისაგან?

— 26 ნოემბრის შემდეგ, როცა
გრაიოვმა განაცხადა, რომ თუ
ჯარს შემოიყვანდა გროზაში,
ტანკებს არ შეიყვანდა, მე ვთვ-
ლიდი, რომ სატანკო შემოტევა
არ იქნებოდა. რუსეთის სამხედრო
ხელმძღვანელობამ კი მაინც სა-
ტანკო შეტევათ დაიწყო. რა თქმა
უნდა, პეროვან, არტილერიის მხრი-
დან მხარდაჭერა თავისთავად იყო,
მაგრამ ტანკები სხვადასხვა მხრი-
დან მაინც ძალიან სწრაფად შე-
მოვიდნენ ქალაქში. ჩვენი პირვე-
ლი წინააღმდეგობა ქალაქის მის-
ადგომებთან, გარეუბნებში, გადა-
თელეს და გაიჭრენ ცენტრისკენ,
ეტყობა, დაიბნენ. მაშინვე, პირვე-
ლი შეტევისთანავე, უკვე პრეზი-
დენტის სასახლის სიახლოვეს, მათ
პირველი დანაკარგები განიცადეს.
შტურმის დასაწყისშივე ჯოხარი
გადავიდა სათადარგო სამეთაუ-
რო პუნქტში, პრეზიდენტის სასახ-
ლეში კი დარჩა სამხედრო შტაბი
და დაფრჩი მე, როგორც ვიცე-
პრეზიდენტი. მთელი შტურმის
განმავლობაში ჩვენ ვიმყოფებოდით
მასხადოვის კაბინეტში. მასხადო-
ვმა უბრძანა ბასაევს და გელაევს,
რომ მათ დაეხმათ ცენტრისკენ,
პრეზიდენტის სასახლისკენ.

— საიმედო რადიოკავშირი თუ
გქონდათ?

— გვექონდა სამხედრო-სავალე
რადიოები, იყო დიდი ოთახი, რა-
დიოაპარატურით აღჭურვილი,

რომელიც ყველა მეთაურთან კავ-
შირის საშუალებას გვაძლევდა.
გარდა ამისა, გვექონდა იაპონური
„მოტოროლები“, არასაკმარისი
რაოდენობით, მაგრამ ძირითად
ძალა მეთაურებს ყველას ჰქონ-
და. ჩვენთვის კავშირი პრობლემას
არ წარმოადგენდა, ქალაქი და
მისი ახლო შემოგარენი ჩვენი
სისტემატური კონტროლის
ქვეშ იყო.

— და აი, დაიწყო შტურ-
მი. სამხრეთის მხრიდან სასახ-
ლისაკენ მოდიოდა ბასაევი
— ის ჩერნოვნიკის რაიონ-
ში იყო. საწინააღმდეგო მხ-
არეს, ჩრდილოეთით, იყვნენ
სხვები... მათ დაიწყეს ცენ-
ტრისკენ გადაადგილება და
ამასთანავე რაციით მოგვახ-
სენებდნენ გაუმდებელი ვიდე-
ოდით ციფრებს:

„ერთი, ორი, კიდევ ორი,
კიდევ ხუთი...“ როცა ეთერ-
ში ერთმანეთის ხმა ესმო-
დათ, ლამის ნიძლავი დაე-
დოთ, ვინ უფრო მეტ ტანკს
გაანადგურებდა.

— სატანკო კოლონები
ერთ ადგილზე იდგნენ?

— არა, ისინი მოძრაობდ-
ნენ და თავიანთ გზაზე ანად-
გურებდნენ ყველაფერს, რაც
კი შეხვდებოდათ. იმ ტანკე-
ბს კი, რომლებიც რკინიგ-
ზის სადგურისკენ გაიჭრნენ,
ასეთი ბედი ეწიათ: გაცივ-
დნენ თუ არა ვაგზისაკენ,
ერთმანეთში აირივნენ, უნესროგოდ
გაიჭრნენ. ზოგიერთი ტანკისტი
ლუკებიდანაც ამოძვრა, ქვევითაც
ჩამოხტა, შემოგარენის თვალწინ
და დაიწყო და... სწორედ ამ
დროს ჩვენებმა გახსნეს ცეცხლი.
იქ წამდგომი სატანკო სასაფლაო
მოეწყო;

— კი მაგრამ, თანამედროვე
ტანკები ასე ადვილად იწვის?

— ეს მართლაც გასაკვირია.

ძნელი წარმოსადგენია, მაგრამ,
ეტყობა, ალბათ გვინდოდა მზარველ-
ობას. ამისი ახსნა შეუძლებელია.
ჩვენ ხომ უამრავი ტანკი ავაფუძეთ,
დავაზიანეთ. სასწაული იყო, რადგან
ვიყენებდით იმ საშუალებებს, იარ-
ალს, რაც ჩვენს ხელში იყო.

— რა საშუალებები გქონ-
დათ?

— ნალმტყორცნი „მუხა“, „შე-
ლი“, ძირითადად კი „რკ-7“.

— ცდილობდით ბრძოლების
დროს დაგეგმარებინათ კონტაქტი
რუსეთის სამხედრო მეთაურებთან?

— დიახ. მასხადოვი და მისი
შტაბი სისტემატურად ცდილობდ-
ნენ მათთან დაკავშირებას იმ
მოხმით, რომ როგორმე გონს
მოეყვანათ ისინი. უზრუნველყავ-

ით პროპაგანდისტული საქმიანო-
ბაც — მივმართავდით რუს
ჯარისკაცებს, რომ ნუ განირავდ-
ნენ თავს, გაეცნობიერებინათ, რომ
ყველაფერი ეს უაზრობა იყო.

— არ მოგიტოვიათ დრო-
ებითი ზავი მაინც, რომ მკვდრები
დაგეგმარებთ?

— საყოველთაოდაა ცნობილი,
რომ ჩვენები თავიანთ დაღუ-
პულ ჯარისკაცებს ბრძოლის
ველზე არ ტოვებენ. იყო შემთხ-
ვეები, ილუზებოდა ერთი და
იმისთვის, რომ ის გამოეყ-
ვანათ, თავს სწირავდა ორი ან
სამი. ასეთი ტრადიციები გვა-
ქვს. რუსი ოფიცრებისა და
ჯარისკაცების გვამები კი მთე-
ლი ქალაქი იყო მოფენილი
და მათ კატები და ძაღლები
ჭამდნენ. საშინელი სანახავი იყო.
პრეზიდენტის სასახლის ირგე-
ლივ ერთი აუნერელი კომარა
იყო, კვრარბით, თევზით ედო
ქუჩაში გვამები.

— თეორიულად?

— კი. როცა ჩვენ ქალაქს
ვტოვებდით, მაშინაც ყველგან
გვამები იყო მოფენილი, მერე,
როცა გავდით, ერთი კვირის
შემდგომ, შევიტყვეთ, რომ რუს
მეთაურებს გვამების განადგურე-
ბა დაუწყიათ. ისინი შოკში
იყვნენ ასე მიმეგ დანაკარგე-
ბით. გვამები რომ რუსეთში
გადაეზვანათ, ეს, ფაქტურად,
აოქრობდა ჩვენს წინააღმდეგ
და ამიტომ დაიწყეს ადგილზე
განადგურება. მაგალითად, ერთ-
ერთ ადგილას იდგა რუსული
ქვედანაყოფი, რომელიც გვამებს
საარტილერიო ჭურვების ყუთებში
ანყობდა და იქვე, ბუდოლოზერით
ამოთხრილ ორმოებში მარხავდა.
ასეთი კადრები ნეკროზოვის ფილმ-
შიც შევიდა.

— თქვენ თუ გინახავთ ასეთი
რამ?

— იყვნენ ადამიანები, ვინც

ნახა ეს საშინელება.

— როდის და როგორ დაი-
წყო თქვენთან ტყვეობის მოყვანა?

— მაშინათვე, ომის პირველი
საათებიდან, როცა დაიწყო საახ-
ალწლო შტურმი და ტანკები გარ-
ღვევაზე გადავიდნენ, მოიყვანეს
ორნი — კაპიტანი და კიდევ
ვიღაც... შემდგომ კიდევ მოყვა-
დათ. პრეზიდენტის სასახლეში ორ-
მოცდაათამდე ტყვე გვყავდა. შემ-
დეგში ყველა ჩვენს ქვედანაყოფს
თავად ამაყვდა ტყვეები და მათ
ბედს თვითონვე განაგებდა.

— თქვენ ან დუდაევი თუ
გამოსაუბრებიათ ტყვეებს?

— მეც გავსაუბრე, ჯოხარც
ელაპარაკა. ჩემთვის ეს საინტერესო
იყო. ისინი შოკში იყვნენ, არ
შეძლოთ სიტუაციაზე ადექატური
რეაგირება. შემდეგ, როცა გამოჩნდა
ჯარისკაცების დედათა კომიტეტი,
მათ დაინახეს, რომ მათზე ვილა-
ცა მაინც ზრუნავდა. ამიტომ, სა-
სათაო გამოუყვითდათ. ისინი ისეთ
სიტუაციაში მოხდნენ, სიზმარშიც
რომ არ მოელოდნენ.

— რას წარმოადგენდა პრე-
ზიდენტის სასახლის შტურმი?

— ეს იყო ქაოსი და ეტყო-
ბა, მათ უნდოდათ ჩქარა
მოემთავრებინათ ყველაფერი. მათი
ანგარიში ასეთი იყო — გამოეყ-
ენებინათ ყველანაირი ტექნიკა,
სწრაფად მოემთავრებინათ ოპერა-
ცია და ამასთან, ერთხელ და
სამუდამოდ ესწავლებინათ ჭკუა
ჩვენებისათვის. ასეც გააკეთეს,
ყველა იარაღი გამოიყენეს, რაც
კი გააჩნდათ. ქალაქი ჩვენს თვალ-
წინ ნადგურდებოდა. ეს კარგად
ჩანდა მესხეთე სართულიდან, სა-
დაც ეკავა პოზიცია ჩემს დაცვას.

— თქვენ დანაკარგი დიდი
იყო?

— პირველ დღეებში გან-
საკუთრებით დიდი დანაკარგები

(გაგრძელება მე-5 გვ.)

ქართველს თავისი ქართველობა ენება მახვილზე, ჯაჭვის პერანგზე, გულის უიხარზე...

ორიოდე სიტყვა ტელეგადამცემა
„დილოვის“ გამო, რომელშიც
მონაწილეობდნენ ბატონები გურამ
შარაძე და ლევან ბერძენიშვილი.

ბატონებო! თავს ნებას მიცემ
ცოტა ხნით მივიპრო თქვენი ყურა-
დღეობა, როგორც რეაქტორ ქართველმა,
ჩემი ქვეყნის შვილმა.

ბატონო გურამ, ვისაც ჯერ
კიდევ არ მიუფურთხებია წინაპარ-
თა საფლავებისათვის, უდაოდ თქვენს
პოზიციაზე უნდა იდგეს. ქართველი-
სათვის (მხედველობაში არ მაქვს
ბერძენიშვილის მოსაზრებაზე მდ-
გარნი) გაგება „ქართველი“ დრო-
მაც იყო, პიშიც, რწმენაც... ქართველ
ერს განსაკუთრებული ბედი არგუ-
ნა უფაღმა. აქედან გამომდინარე,
ქართველი იბადებოდა იმისათვის,
რათა თავისი გენეტიკური სპეციფი-
კა, ინდივიდუალური, განსაკუთრე-
ბულია შეენახა და არ გათქვე-
ფილიყო სხვა ერებში. ქართველო-
ბა იყო მისთვის ამქვეყნად მოსე-
ლის გამართლება.

ბერძენიშვილის მაგალითზე თვალ-
საჩინო ხდება ქართველი საზოგა-
დოების მცირე ნაწილის იზოლირე-
ბა ეროვნული ფესვებისაგან. ნუ
გადაგვივლებს ევროპულ-ამერიკულ
„ფორიანი კამფეტები“. ამის
მოსწრება ყოველთვის შეუძლებელია.
ევროპულ სივრცეში ცხოვრის შეყო-
ფა ამ ნიშნავს ევროპული სახელმ-
წიფოებრიობის ბრმა კოპირებას. ჩემი
აზრით, არ საკითხის ბერძენიშვილ-
ისეული პრინციპით დაყენება აბ-
სურდულია, მითუმეტეს მაშინ, როცა
პირმინდად გადაუჭრელია სოციალ-

ურ-ეკონომიკური, პოლიტიკური თუ
კულტურული პრობლემები.

რაც შეეხება ქალაქებზე დან-
ერლი ქართველობის იგნორირე-
ბას, უნდა გითხრათ, ბატონო ლე-
ვან, რომ ქალაქი სულაც არ
გახლავთ აბსურდ საგანს და მი-
თუმეტეს, თუ იგი ცარელი არაა.
ხოლო სიტყვა მუდამ მუშაობს,
მიუხედავად იმისა, ქალაქდება ის
დანერლი, თუ თიხაზე. არსებულ
ისტორიულ მომენტში ყოველად
გაუმართლებელია ეროვნულობის
აღმნიშვნელი გრაფის უგულებელყო-
ფა, ამის გაშვირება კი შორის
ნაგვიყვანდა. რატომ ვერ გავგვიგა,
ბატონო ლევან, ქართველი ადამიან-
ისთვის გაგება „ქართველი“, „ქართუ-
ლი“, ასოცირდება მის სამშობლოსთან,
მის წარსულთან, მის საფუძვარ
წინაპრებთან, მათ ღვაწლთან და
რაც უმთავრესია, საქართველოს
მომავალთან. განა ასე ძნელია ეს
„სისუსტე“ შევადგოთ ქართველს,
რომელთაც არასოდეს ასე არ მოსწ-
ყურებიათ და ასე არ მონატრები-
ათ თავისი წამდელი სახე?

ბატონო ლევან, თქვენთვის
დღესავით ნათელია ქართველი
მოსახლეობის აზრი, მაშ, რა გე-
მართებათ, არ იცით განა, რა
ეშარებათ ცალკეულ ინდივიდებს,
როცა საზოგადოებრივი აზრის უპირ-
ისპირდებიან? შეგახსენებთ, რომ ვა-
ჟაკობა სოფელში კი არ გახ-
ლავთ, არამედ სიმათლის წინაშე
თვალის დადგება.

დღევანდელი პრობლემების გადა-
ჭრა აღმაშენებლის ეპოქის მოხმე-
ბით გაუმართლებელია მეჩვენება და
არგუმენტად არ გამოგვაგდება,
რადგან ანგარიშგასანვიცა იმ ეპო-
ქის საზოგადოებრივი ფორმაციი-
ისთვის დამახასიათებელი მსოფლმხედ-
ველობა, კონკრეტულ-ისტორიული
ვითარება, მაშინდელი იდეოლოგიური
თუ ესთეტიკური კრიტერიუმები და
საერთოდ, მაშინდელი საზოგადოე-
ბრივი ცნობიერება. ამდენად, დავი-
თის დროს (და არა მარტო დავი-
თის დროს) არ იყო საჭიროება
ასეთი დოკუმენტის არსებობისა,
რადგან ამისათვის საფუძველი არ
არსებობდა.

ქართველს თავისი ქართველობა
ენება მახვილზე, ჯაჭვის პერანგზე,
ფარზე, გულის ფიცარზე და ესლა,
როდესაც ისტორიული კანონზომი-
ერების თუ არაკანონზომიერების

შედეგად ზემოთ ჩამოთვლილი ატრიბ-
უტები „თამაშდარე“ დარჩა და უკუ-
ღმართად წარმოებული ეროვნული
პოლიტიკის გამო ეროვნულობის
აღმნიშვნელი „გრაფა“ გაქრა
ქართველთა ერთი ნაწილის გულის
ფიცარიდან, აუცილებლად მიმართა
მავანთათვის მარად შესასხენებლად
ამ გრაფის არსებობა.

საქართველო რომ მონოეთნი-
კური ქვეყანა იყოს, ეს პრობლემა
არც იარსებებდა. მაგრამ, არცთუ
შორეული წინაპარ-ჩინოვითა მუცელ-
ღმერთობამ, ანტიეროვნულმა პოლი-
ტიკამ გამოიწვია ერთ მუჭა ქვეყ-
ანაში უცხო ეთნოსის კატასტროფე-
ული მოზღვაება, ქართველი ადამიან-
ისპირა, ანგარიშგასანვიცა გახდა და
ამდენად, ეს პრობლემა მთელი
სოფელ-სოფლით წარმოიქმნა. მავან-
მა კარგად იცის, რომ ეროვნების
ობიექტური მითითებით საშინელ
სურათს მივიღებთ, მათი შიშაც
აქედან იღებს სათავეს. გავისხნით
ტელევიზიის საშუალებით ნათქვამი
ფრაზა: „ეროვნულობის აღმნიშვნე-
ლი გრაფა ეთნიკურ კონფლიქტებს
გამოიწვევს“. ამის მიტეხვამა მის-
დაუნებურად გამოაშკარავა მიქმე-
ლული და ფაქტურად დაანგრია
საკუთარი პოზიცია.

ბატონო გურამ! თქვენი ოპო-
ნენტები იმდენად შეიჭრნენ როლში
„ევროპელობას“ თამაშით, იმდე-
ნად ახლომხედველნი გახდნენ, რომ
გასაკვირი არ არის, ფაშისტად
მოგვათალონ.

რატომ არ უნდა ეწეროს პო-
ლოსიანს სომეხი? რაა, ამაში ცუდი
პირობა, იგი ბედნიერად უნდა იყოს
მისი ეროვნულობისადმი პატივის-
ცემის გამოხატვისათვის. რა, სომეხს
რცხვინა თავისი სომეხობა? რომელ-
მა ქართველმა ესროლა თოფი
სომეხს სომეხობისათვის? მაშ, რას
მივანეროთ ათასობით გადაკეთებუ-
ლი სომხური გვარი ქართულად?
ვის და რას ემაღებინა, ან ვინ
მისცა მათ ამის საფუძველი?
— არაფერი პირობით, მე შიმშილით
მკვდარი ბევრი ქართველი ვიცი,
სომეხი — არა. ბატონო ლევან, ამ
კითხვებზე თქვენ ვერ უპასუხებთ,
ვიცი მე ეს.

ლოგიკურად მივდივით თქვენს
მიერ „გაუგებარ“ ქართველურ „გადა-
სახსენებელ“ სიამაყედ მინდა გაგარ-

(გაგრძელება მე-6 გვ.)

სად წერიკ, რომ მსოფლიოში პრეზი პრ პრესბოპონ და მსოფლოდ მოქალაქეები პრისან?

1998 წლის 15 ოქტომბერს
საქართველოს პარლამენტმა ერთხ-
მად მიიღო კანონი, რომლის მიხედ-
ვით საქართველოს მოქალაქის
პირადობის მონიშვნასა და სხვა
დოკუმენტებში ეროვნების დამა-
დასტურებელი გრაფა ამოღებულ
ქნა. ამას წინ უსწრებდა მო-
ქალაქეთა გამოცხადება ამ საკითხ-
თან დაკავშირებით. თავიანთი აზრი
გამოთქვეს პოლიტიკოსებმა, საზოგა-
დო მოღვაწეებმა, მწერლებმა, ხე-
ლოვნების სხვადასხვა დარგის
წარმომადგენლებმა. აზრი გაიყო,

მაგრამ უპირატესო-
ბა, მაინც მოქალა-
ქის პირადობის
მონიშვნაში და
სხვა საბუთებში
ეროვნულობის
აღნიშვნის მომჩრე-
თა მხარეს იყო.
დღეს კამათი კვ-
ლავ გრძელდება.
ორვე მხარე გან-
წყობილია უკომ-

პრომისოდ და იცავს თავის შეხედ-
ულებას, მოჰყავს სხვადასხვა არ-
გუმენტები პოზიციის დასაცავად.
პირადად მე მიმაჩნია, რომ ამ
კანონის მიღება არის ზოგადსაკე-
ცობრივი იდეალების უარყოფა,
საერთაშორისო სამართლის უხეში
დარღვევა. დავესხები ბიზანტიის
კეისრის იუსტინიანეს კოდექსის ერთ
მუხლს: „დამამტკიცებელი საბუთი
უნდა წარმოადგინოს მან, ვინც
რაიმეს ამტკიცებს“. შევეცდები წარ-
მოვადგინო.

ძვირფასო თანამემამულეო, ნელს
საქართველო გახდა ევროპის საბ-
ჭოს სრულფასოვანი წევრი. ამ
ამბავს ხალხის დიდი უმრავლესო-
ბა სიხარულით შეხვდა. კიდევ
ერთხელ მოხდა საქართველოს სახ-
ელმწიფოს საერთაშორისო აღი-
არება. აღინიშნა, რომ ეს არის
ეპოქალური მნიშვნელობის მოვლე-
ნა. ბოლოს და ბოლოს ახდა ჩვე-
ნი წინაპართა ოცნება, საქართვე-
ლო გახდა ევროპული თანამეგო-
ბრობის სრულფასოვანი წევრი.

განსაკუთრებულ აღფრთოვანებას
გამოხატავენ ჩვენი დღევანდისი
წევრები, რაც ნათლად ჩანს მათ
გამოსვლებში ევროსაბჭოს გან-
რალურ საპარლამენტო 1999 წლის
27 იანვრის სხდომაზე ქ. სტრას-
ბურგში და შემდეგ თბილისში
საპარლამენტო სესიებზე. ყველამ
ერთხმად აღიარა, რომ ეს არის
ქართველი ერის უდიდესი გამარ-
ჯება და გარანტია ერის წინსე-
ლისა.

საპარლამენტო სესიაზე ბატონ-
მა მიხეილ სააკაშვილმა განიხილა
ბატონ ტერე-
ვისის მოხსენება,
„საქართველოს გა-
ნაცხადი ევროპის
საბჭოში გაბევი-
ანებასთან დაკავ-
შირებით“.

დოკუმენტში
აღნიშნულია, საპა-
რლამენტო ასამ-
ბლეა მოელოდა, რომ
საქართველო

გარკვეულ ვალდებულებებს შეას-
რულებს, რომლებიც გამომდინარე-
ობს ზოგადსაკაცობრიო იდე-
ალებიდან და პრინციპებიდან.

ბატონ სააკაშვილის მოხსენებაში
განსაკუთრებით აღინიშნა, რომ
საქართველოში უნდა გაგრძელდეს
სასამართლო სისტემის, როგორც
ქუთის და პოლიციის რეფორმე-
ბი. გაძლიერდეს ბრძოლა კო-
რუფციის წინააღმდეგ. ორი წლის
განმავლობაში პარლამენტმა უნდა
მიიღოს კანონი, რომელიც დაუშ-
ვებს საბჭოთა რეჟიმის მიერ დე-
პორტირებული მესხეთელი მოსახ-
ლეობის რეპატრაციასა და ინ-
ტეგრაციას, მათთვის საქართვე-
ლოს მოქალაქეობის მინიჭების
სასაფრთხო უზრუნველყოფის
თავალსაზრისით გააგრძელებს
კონფლიქტის მშვიდობიანი გზით
მოგვარების ძალისხმევას. განხი-
ლულ იქნა სხვა საკითხებიც. საერ-
თოდ არ იქნა განხილული

(გაგრძელება მე-4 გვ.)

რუსეთის სამხედრო ბაზების ფინანსური უზრუნველყოფის შესახებ

მესამე წელია საქართველოს ხელისუფლება ხანგრძლივ მოლაპარაკებებს აწარმოებს რუსეთის მხარესთან საქართველოს ტერიტორიაზე რუსეთის სამხედრო ბაზების დისლოკაციის რეგონირებაში სამხედრო ბაზების მოსამსახურეთათვის და მათი ოჯახის წევრებისათვის ხელფასებისა და სხვა სარგებების ღირებულების გასაღებად.

კერძოდ, 1995 წელს მოხდა რუსეთისა და საქართველოს მთავრობათა შორის საქართველოს ტერიტორიაზე რუსეთის სამხედრო ბაზების ფინანსური უზრუნველყოფის შესახებ შეთანხმებული პრინციპული პირობების გაცხადება, რომელიც ასევე შეთანხმებული იყო საქართველოს ეროვნულ ბანკთან ამის საფუძველზე მომზადდა „საქართველოს ტერიტორიაზე რუსეთის სამხედრო ბაზების ფინანსური მომსახურების შესახებ“ სამთავრობო-შოროს შეთანხმების პროექტის ვარიანტი, რომელშიც მკვეთრად დაფიქსირდა რუს სამხედრო მოსამსახურეთა და მათი ოჯახის წევრთა ხელფასისა და სხვა სარგებების საქართველოს ეროვნულ ვალუტაში - ლარში ანაზღაურების აუცილებლობა. ამასთან, განისაზღვრა რუსეთის სახელმწიფო დანახარებების სტატუსი, როგორც უცხოური ბანკისა, რომელიც რეგისტრაციას და ლიცენზირებას გაივლიდა საქართველოს კანონმდებლობის შესაბამისად.

ასევე, 1996-1997 წლებში აღნიშნულ საკითხთან დაკავშირებული მოლაპარაკებების პროცესში ხელშეკრულების პროექტის თავდაპირველმა ვარიანტმა უმნიშვნელო ცვლილებებით განიცადა. კერძოდ, რუსეთის ფედერაციის ცენტრალური ბანკის სახელმწიფო დანახარებებისა და მისი ფილიალების ფუნქციონირების რეჟიმის განსაზღვრა დაექვემდებარა რუსეთის ცენტრალურ ბანკსა და საქართველოს ეროვნულ ბანკს შორის დასაიდგმ სავალდებულო შეთანხმებას. პროექტის საკვანძო საკითხად კვლავ შენარჩუნებული იქნა რუს სამხედრო მოსამსახურეების და მათი ოჯახის წევრების ხელფასებისა და სხვა სარგებების ეროვნულ ვალუტაში ანაზღაურების აუცილებლობა. ეროვნულმა ბანკმა პარალელურად შეიმუშავა შეთანხმების პროექტი საქართველოს ეროვნულ ბანკსა და რუსეთის ცენტრალურ ბანკს შორის საქართველოს ტერიტორიაზე რუსეთის ცენტრალური ბანკის სახელმწიფო დანახარებების ფუნქციონირების შესახებ, რომელიც რუსეთის მხარეს საქართველოს საგარეო საქმეთა სამინისტროს საშუალებით ნოტივად გადაცემა გასული წლის აპრილში.

ყოველივე ზემოთხსენებულთან დაკავშირებით, შეთანხმებული კვლავ მოქმედების დონეზეა და ხელმოწერა რუსეთის მხრიდან ჯერ არც შეუძლებელია. საქართველოს ზოგიერთ რაიონში შექმნილი პრობლემა ეროვნული ვალუტის სრულფასოვნად სავალდებულო საშუალებად დაქვემდებარების გამო რუსეთის სამხედრო ბაზებისა და მათი ოჯახის წევრებისათვის ხელფასებისა და სხვა სარგებების მომწოდება. კერძოდ, ახალქალაქის რაიონში ემიგრაციის გამო კვლავ რუსული მანეთები ბრუნდება, ეროვნული ვალუტის პოზიციები კი ერთობ სუსტია. ამგვარი მდგომარეობის მთავარი მიზეზი რაიონის ტერიტორიაზე რუსეთის სამხედრო მოსამსახურეების მიერ ფულადი სარგებების რუსულ მანეთებში მიღება. აღსანიშნავია ისიც, რომ სამხედრო ბაზის ტერიტორიაზე მოქმედებენ სხვადასხვა ტიპის სანარკოტოები, რომელთა მუშა-მოსამსახურეებიც ხელფასს ასევე რუსულ მანეთებში ღებულობენ. ყოველივე ამის შემდეგ, მხოლოდ ამ რეგიონში რუსეთის სამხედრო ბაზების ფინანსური უზრუნველყოფის საკითხი, რომელიც რუსეთის სამხედრო ბაზების ფინანსური უზრუნველყოფის საკითხს ეხება, რუს სამხედრო ბაზების ფინანსური უზრუნველყოფის საკითხს ეხება, რუს სამხედრო ბაზების ფინანსური უზრუნველყოფის საკითხს ეხება.

აზე მოქმედებენ სხვადასხვა ტიპის სანარკოტოები, რომელთა მუშა-მოსამსახურეებიც ხელფასს ასევე რუსულ მანეთებში ღებულობენ. ყოველივე ამის შემდეგ, მხოლოდ ამ რეგიონში რუსეთის სამხედრო ბაზების ფინანსური უზრუნველყოფის საკითხი, რომელიც რუსეთის სამხედრო ბაზების ფინანსური უზრუნველყოფის საკითხს ეხება, რუს სამხედრო ბაზების ფინანსური უზრუნველყოფის საკითხს ეხება.

კერძოდ, 1995 წელს მოხდა რუსეთისა და საქართველოს მთავრობათა შორის საქართველოს ტერიტორიაზე რუსეთის სამხედრო ბაზების ფინანსური უზრუნველყოფის შესახებ შეთანხმებული პრინციპული პირობების გაცხადება, რომელიც ასევე შეთანხმებული იყო საქართველოს ეროვნულ ბანკთან ამის საფუძველზე მომზადდა „საქართველოს ტერიტორიაზე რუსეთის სამხედრო ბაზების ფინანსური მომსახურების შესახებ“ სამთავრობო-შოროს შეთანხმების პროექტის ვარიანტი, რომელშიც მკვეთრად დაფიქსირდა რუს სამხედრო მოსამსახურეთა და მათი ოჯახის წევრთა ხელფასისა და სხვა სარგებების საქართველოს ეროვნულ ვალუტაში - ლარში ანაზღაურების აუცილებლობა. ამასთან, განისაზღვრა რუსეთის სახელმწიფო დანახარებების სტატუსი, როგორც უცხოური ბანკისა, რომელიც რეგისტრაციას და ლიცენზირებას გაივლიდა საქართველოს კანონმდებლობის შესაბამისად.

ასევე, 1996-1997 წლებში აღნიშნულ საკითხთან დაკავშირებული მოლაპარაკებების პროცესში ხელშეკრულების პროექტის თავდაპირველმა ვარიანტმა უმნიშვნელო ცვლილებებით განიცადა. კერძოდ, რუსეთის ფედერაციის ცენტრალური ბანკის სახელმწიფო დანახარებებისა და მისი ფილიალების ფუნქციონირების რეჟიმის განსაზღვრა დაექვემდებარა რუსეთის ცენტრალურ ბანკსა და საქართველოს ეროვნულ ბანკს შორის დასაიდგმ სავალდებულო შეთანხმებას. პროექტის საკვანძო საკითხად კვლავ შენარჩუნებული იქნა რუს სამხედრო მოსამსახურეების და მათი ოჯახის წევრების ხელფასებისა და სხვა სარგებების ეროვნულ ვალუტაში ანაზღაურების აუცილებლობა. ეროვნულმა ბანკმა პარალელურად შეიმუშავა შეთანხმების პროექტი საქართველოს ეროვნულ ბანკსა და რუსეთის ცენტრალურ ბანკს შორის საქართველოს ტერიტორიაზე რუსეთის ცენტრალური ბანკის სახელმწიფო დანახარებების ფუნქციონირების შესახებ, რომელიც რუსეთის მხარეს საქართველოს საგარეო საქმეთა სამინისტროს საშუალებით ნოტივად გადაცემა გასული წლის აპრილში.

ყოველივე ზემოთხსენებულთან დაკავშირებით, შეთანხმებული კვლავ მოქმედების დონეზეა და ხელმოწერა რუსეთის მხრიდან ჯერ არც შეუძლებელია. საქართველოს ზოგიერთ რაიონში შექმნილი პრობლემა ეროვნული ვალუტის სრულფასოვნად სავალდებულო საშუალებად დაქვემდებარების გამო რუსეთის სამხედრო ბაზებისა და მათი ოჯახის წევრებისათვის ხელფასებისა და სხვა სარგებების მომწოდება. კერძოდ, ახალქალაქის რაიონში ემიგრაციის გამო კვლავ რუსული მანეთები ბრუნდება, ეროვნული ვალუტის პოზიციები კი ერთობ სუსტია. ამგვარი მდგომარეობის მთავარი მიზეზი რაიონის ტერიტორიაზე რუსეთის სამხედრო მოსამსახურეების მიერ ფულადი სარგებების რუსულ მანეთებში მიღება. აღსანიშნავია ისიც, რომ სამხედრო ბაზის ტერიტორიაზე მოქმედებენ სხვადასხვა ტიპის სანარკოტოები, რომელთა მუშა-მოსამსახურეებიც ხელფასს ასევე რუსულ მანეთებში ღებულობენ. ყოველივე ამის შემდეგ, მხოლოდ ამ რეგიონში რუსეთის სამხედრო ბაზების ფინანსური უზრუნველყოფის საკითხი, რომელიც რუსეთის სამხედრო ბაზების ფინანსური უზრუნველყოფის საკითხს ეხება, რუს სამხედრო ბაზების ფინანსური უზრუნველყოფის საკითხს ეხება.

კერძოდ, 1995 წელს მოხდა რუსეთისა და საქართველოს მთავრობათა შორის საქართველოს ტერიტორიაზე რუსეთის სამხედრო ბაზების ფინანსური უზრუნველყოფის შესახებ შეთანხმებული პრინციპული პირობების გაცხადება, რომელიც ასევე შეთანხმებული იყო საქართველოს ეროვნულ ბანკთან ამის საფუძველზე მომზადდა „საქართველოს ტერიტორიაზე რუსეთის სამხედრო ბაზების ფინანსური მომსახურების შესახებ“ სამთავრობო-შოროს შეთანხმების პროექტის ვარიანტი, რომელშიც მკვეთრად დაფიქსირდა რუს სამხედრო მოსამსახურეთა და მათი ოჯახის წევრთა ხელფასისა და სხვა სარგებების საქართველოს ეროვნულ ვალუტაში - ლარში ანაზღაურების აუცილებლობა. ამასთან, განისაზღვრა რუსეთის სახელმწიფო დანახარებების სტატუსი, როგორც უცხოური ბანკისა, რომელიც რეგისტრაციას და ლიცენზირებას გაივლიდა საქართველოს კანონმდებლობის შესაბამისად.

დავით ოზოლბაძე
პარლამენტის საპარლამენტო
ოფისის მდივანი

ლია ნაკრიძი ტრადიციონალისტთა პარტიის ლიდერს, ბატონ აკაკი ასათიანს!

ბატონო აკაკი! მინა ქართველი ერის ყოფნა-არყოფნის განმსაზღვრელია. ამიტომ იგი განსაკუთრებული ფრთხილ დამოკიდებულებას მოითხოვს.

თქვენმა ინტერვიუმ („ქართული ხალხი“ უკუდავია და გზას უსათუოდ გაიგინეს). გზა „საქართველო“, 2-8 (1999) დაგვანახა, რომ წარმოადგენს არა გაქვით აგრარულ საკითხზე არც მცელ ქართულ მინათ-სარგებლობა-მფლობელობას, სადაგ-ლიმპული ურთიერთობათა ფორმებს და ტრადიციებს ცნობს და ვერც ახალი ერკვეით.

აღმაშფოთებელია, რომ არ გუნაღლებათ სოფლის მეურნეობის განადგურება და მშრომელი გლეხობის გაუბედურება, რაც გამოწვეულია ენ. მინის პოლიტიკით, რეფორმით და ყოველდღიურად გერმანული კანონით „სასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების მიწის საკუთრების შესახებ“. ეს იყო დიდი დანაშაული. სად ბრძანდებოდით თქვენ მაშინ, რატომ ხმა არ ამოიღეთ?

არცერთ კაპიტალისტურ, არაპარტიკულურ, განვითარებად და მაღალგანვითარებულ ქვეყნებში კერძო საკუთრების ჩამოყალიბება ერთგვარად აქტი არ ყოფილა. ეს იყო პროცესი, რასაც ბევრგან ათეული წლები დასჭირდა.

მინა განსაზღვრული ვადით გადაეცემოდათ სარგებლობაში. თუ მინის მფლობელი დაამტკიცებდა, რომ მინის მუშა ენევა რაციონალურ მეურნეობას, მინა მის საკუთრებად ხდებოდა. კერძო მესაკუთრედ გახდომის ასეთ გზას ინსტიტუტური წესი უნდოდა. ასეთი წესი გამოიყენეს ლათინურ ამერიკის, აზიის, აფრიკის, ევროპის ქვეყნებში. მაგალითად, ესანებისა და ისლანდიაში მინა გლეხებს 12-15 წლის ვადით გადაეცათ.

სხვათაშორის, ეს წესი შეეთავაზეთ (იმაგინდო) ლაღი მესაკუთრე, მაგრამ მან ეს წინადადება არ მიიღო, სამაგიეროდ, პარლამენტს მიადებინა ზემოთ დასახელებული გერმანული კანონი, რომელშიც, როგორც მოსალოდნელი იყო, არ იმუშავა.

თუმცა ინსტიტუტური წესი და საერთოდ, მინის რეგონირება ლაღარა ზედმეტია, თუ ქვეყანაში ჩატარებული არ არის მინის სრული ინვენტარიზაცია, თუ თითოეული მინის ნაკვეთზე შედგენილი არ არის მინის საკადასტრო ბარათი, სადაც დეტალური მონაცემები უნდა იყოს მინის საზღვრების, სამეურნეო და სამართლებრივი მდგომარეობის შესახებ. ამასვე მოითხოვს მსოფლიო ბანკიც, რადგან აღნიშნული სამუშაოები ჩვენთან ჩატარებული არ არის. ამიტომაც, უკანონოა ის მინის სამართლებრივი აქტები, რომლებიც პარლამენტმა მიიღო, უფრო მეტად, ყოველივე ეს ანტიკონსტიტუციურია.

მსოფლიოს უმსხვილეს და უმდიდრეს სახელმწიფოებში ქვეყნის განვითარების საფუძველს წარმოადგენს მსხვილი ლატუფუნდები — მასივები, რომლებიც სახელმწიფოს საკუთრებაშია. არ შეიძლება მათი კერძო საკუთრებაში გადაცემა და ამ გზით დაქუცმაცება. აღნიშნული მინები გაიცემს მხოლოდ სარგებლობაში — ევროპაში.

გერმანიის ფედერაციული რესპუბლიკის საკანონმდებლო აქტების მიხედვით... მინის საკუთრება — „საკუთრება-ინტერესები“ და სოციალურ-სამართლებრივ მოთხოვნებს უნდა ემსახურებოდეს, ვიდრე ბაზრის სტრუქტურა და ცალკეული პირთა შეზღუდულობა. მიზანი ერთია, არ მოხდეს მინების განაგება და სპეკულაცია, მინა ხელში არ ჩაიგდოს სხვა ქვეყნის მოქალაქე, ე.ი. მესაკუთრე შეიძლება იყოს მხოლოდ აბორიგენ-მკვიდრი, მაგრამ ჩვენთვის ეს ვერაფერი შედეგია, პირადად, უფრო სამიზნე, რადგან თქვენ და არა მარტო თქვენ, აბორიგენი თვით ქართველთაგან უმეტესად სპეკულატორებია. თუმცა, ჩვენთან ეს წესიც დარღვევა, ახლანდელი მდგომარეობით „არასოციალურ-სამეურნეო დანიშნულების მიწის საკუთრების შესახებ“.

ნულებს მინის საკუთრების შესახებ, რომლის მიხედვით ნებისმიერ იურიდიულ და ფიზიკურ პირს, რომელიც ჩვენთან გაივლის რეგისტრაციას (ე.ი. უცხოელსაც) შეუძლია შეიძინოს ნებისმიერი ქონება, მათ შორის მინა.

ამასთან, დასავლეთის მთელ რიგ ქვეყნებში მინის გაყიდვას წვეჭებს სასოფლო თემისა და ეკოლოგიური საბჭოები.

საერთოდ, მინას არ ჰყიდის ისრაელი, ჩინეთი, პოლანდია, დანია, ნორვეგია, იაპონია, ირანი, შუა აზიის ქვეყნები, რუსეთი, სომხეთი, აზერბაიჯანი. გამონაკლისია საქართველო. ყველა ქვეყანა თავისი ინტერესების შესაბამისად მოქმედებს.

ბატონო აკაკი, როდესაც თქვენ უზენაეს საბჭოს თავმჯდომარე იყავით,

რადიკალური ზომები გაატარეთ დემოკრატიული მდგომარეობის გამო-სარგებლოდ. დღეს რას გეტავაზობთ, დაინიშნეთ ჩვენი მინა-წყლის მასიურად გაყიდვა საქართველოს მოქალაქეებზე? ხომ ვერ გეტყვით, ქართველთაგან, იაპონიიდან, ბრაზილიიდან, ავსტრიიდან, თუ კუვეიტიდან? ვინ არიან ბაგრაძეების სახელობის ბაგრაძეების წევრები, რომლებიც მუშის გვავლენს დღესაც.

ალბათ, ოდნავად არ გაუღვდით, რა ხდება სასაზღვრო ზოლის გასწვრივ, ნოტიო ზიდან მოყოლებული სამცხე-ჯავახეთით დამთავრებული. ახალქალაქში სულ რამდენიმე ქართული ოჯახი არის დარჩენილი, მათი ქალები და ბავშვები გარეთ ვერ გამოსულან. ავიწროებთ ყოველნაირად. მათ ბარგი უკვე მკერული აქვთ. ამ ხომ არ გსმენიათ ორგანიზაცია „ჯავახი“, რა მიზნები აქვთ მათ... თქვენი ღრმა რწმენით, როგორც კი ჩვენი თანამოქალაქე ახალქალაქელი მეზობი ნასყიდობის სიგელს გადაგვრეზებს ამ მხარის მინა-წყალზე, მაშინვე დაგვიძახებენ — გაუღვი ჩავიკრავთ, არა?

მთელს ამ მხარეში (საბასორტო რეგიონის გაუქმებისა და უსატრნობის გამო) მასიურად მიმდინარეობს ყარაბაღიდან და სხვა მხრიდან მრავალი ჯარის მოქალაქეების ჩამოსახლება. შენდება სახლები, მიმდინარეობს ნოყიერი საგარეულობის ათვისება. ბატონო აკაკი, თუ შეიძლება ადამიანს ორი სამშობლო ჰქონდეს? აი, ჩვენმა ენ. თანამოქალაქეებმა ჩვენი მინა-წყლის ქართული გეოგრაფიული სახელმწიფოების თავიანთი მეორე ძირითადი სამშობლოს ტოპონიმებით შევსალა. მაგალითად, ცნობილ კლდეკარის ციხე-სიმაგრეს დღეს ქორილილი ჰქვია. ასეთი მაგალითების მოყვანა შეგიძლიათ ათასობით. ხომ არ იცით, როდის აღუდგენენ ამ ძეგლს თავის ნაშენ სახლს? როცა ნასყიდობის სიგელს გადაგვრეზებს?

26 საუკუნეა ჩვენთან ერთად საქართველოში მცხოვრულად ცხოვრობს ებრაელი ხალხი. მათი დიდი ღირსებაა, რომ ერთხელაც არ გამოიქვეყნებთ პრეტენზიას ჩვენს მიმართ. მათთვის საქართველო ისეთივე სამშობლოა, როგორც ჩვენთვის, მაგრამ როგორც კი მათი ძირითადი სამშობლო აღდგა, მაშინვე მასიურად მიაშურებს და რამდენიმე წელიწადში ეს ქვეყანა აღორძინდება და

აყვავდება ისე, რომ ერთი გოგონი მინაც არ გაუყდიათ და ვინც ამას ჩაიდენს, სისხლის სამართლის პასუხისმგებელი აქვს. იქ მხოლოდ მინა სარგებლობაში — იჯარით გაიცემა და მიღებული შემოსავალი ყოველთვიურად ავსებს ბიუჯეტს.

მართალია, მსოფლიო ბანკი, სა-ვალუტო ფონდი და გაერო მოითხოვენ მინის სასაზღვრო ბრუნვაში მოქცევას, მაგრამ მხოლოდ საკადასტრო სამუშაოების დამთავრების შემდეგ, ამავე დროს, გვეუბნებიან: „თუ თქვენ ამ, ეტაპზე არ გინდათ მინის გაყიდვა, გაუცით იგი გრძელვადიანი (5-10 წლით) იჯარით, რაც იგივე როლს შეასრულებს, რასაც მინის ყიდვა-გაყიდვა“. აქვე უნდა ითქვას, რომ ხშირად, რასაც მსოფლიო ბანკი და საავალუტო ფონდი გვთავაზობს, ამერიკასა და ევროპაში კანონით აკრძალულია.

გასულ წელს, პრეზიდენტის განკარგულებით და ბატონ კოტე ცისკარიძის ხელმძღვანელობით, საქართველოში ჩატარდა გამოკითხვა: „ვინ არის მინის გაყიდვის წინააღმდეგი და ვინ მომხრე“. შედეგი ასეთია: მოსახლეობის აბსოლუტური უმრავლესობა, ძალიან ბევრგან 100% წინააღმდეგია მინის სასაზღვრო ბრუნვაში მოქცევის მოწვევებზე და ცუდად უწინასწარმეტყველებს გამოთვლით ცნებებში და შეტანილია კომპიუტერში.

გარდა ამისა, ბატონო აკაკი, ჩვენს კონსტიტუციას აღნიშნულია, რომ საქართველოს სახელმწიფო მინის გაყიდვა (განკარგვა) არ შეიძლება. ამიტომ, კანონები, რომლებიც პარლამენტმა მიიღო და მინის სასაზღვრო ბრუნვაში მოქცევის ალიანტებს, ანტიკონსტიტუციურია.

თქვენი ინტერვიუდან ისიც კარგად ჩანს, რომ თქვენ ადვილად შეგუებით ქართული ეროვნულობის დაცვას. აი, რას წერს დიდი ილია: „ხუთი ევრო ქართველი არაა, ერთი დიდის, საქართველოს ოჯახის შვილი“. ის მეშვიდრეობით, დიდებულ ერთიან არაა, რომელსაც ყოველი ჩვენი საქართველოში უნდა ხედავდეს, ის სახელი, რომელიც ყველა გვეჩვენა, დიდილია“.

როგორც თქვენი მცხეთური მან-იფესტიდანაა ცნობილი, თქვენ მხარს უჭერთ საქართველოს ფედერაციულ მოწყობას. მაგრამ ქართული მეცნიერება დიდი ნაწილი და განსაკუთრებით საცილობის სხვა აზრისათვის არაა. ცნობილ სპეციალისტს, აკადემიკოს დავით მუსხელიშვილს მი-აწვია, რომ ფედერაციული დანა-ილება ვერ განვითარდება ქვეყანაში არსებულ სეპარატისტულ ტენდენციებს. „პირადად მე — წერს იგი — პირველ მერხა, რომ ჩვენ ამ მხრივაც დამატებითი სწავლებები შეგვიქმნება, განა სულ ორიოდე წლის წინ არ იყო, ერთი „პოლიტკოსი“ ქადაგებდა „კახეთის სამეფოს“ აღდგენას? ესეც არ იყოს, ხუთი წინასწარ სერიოზულად ჰგონია, რომ... ჯავახეთის ფედერაციის სუბიექტად აღიარება ჩვენ სკივტებს მოგვცემს? განა ვინმესთვის სავსეა, რომ ჩვენში არსებული სეპარატიზმი გარეგნულ მხრივ... ძალიან მერხა ისმართლებული? და ჩვენ ხომ ამით ხელს შევწყობთ მათ მოქმედების თავისუფლებას და საქართველოს დამა-დაქუცმაცების მათთვის საოცნებო პროგრამის განხორციელებას“.

აღიან სამუშაოა, რომ ეროვნული მორალისა და მოსახლეობის პოლიტიკის ეროვნული ნიადაგს მონაცემები ხართ.

წეროში განხილულ პრობლე-მებთან დაკავშირებით, შეგველო მოგვეტანა ილიას, აკაკის, ვაჟის, ა. ჯორჯაძის, ი. ჯავახიშვილის და სხვათა მოსაზრებები და არგუმენტები, მაგრამ თქვენ რომ მათ იზარებდეთ და პატივს სცემდეთ, არც ასეთ ანტიეროვნულ პოზიციას დადგებოდით.

თბილისი ჩაბიძი
ისტორიის მეცნიერებათა
დოქტორი, პროფესორი

ცხინვალში მოკალათებული ჩიბირიკის ბანდმარტელობა კომუნისტურა ფომითა და შინაარსითაც. ბოლშევიკური ერთმმართველობის განმტკიცების მიზნით „პრეზიდენტმა“ „ნიხასის“ რიგგარეშე და თვისობრივი გადახალისება გადაწყვიტა. კომუნისტური უმრავლესობის შეუფერხებელი თავნებობისათვის მომავალი „არჩევნებით“ მის შემადგენლობას 35-მდე დაიყვანს (თავდაპირველად 65 იყო), მათ შორის ქართველებს 4 ადგილის მანს უტოვებს, როცა ბოლო არაოფიციალური სარწმუნო მონაცემებით ცხინვალში და ყორნის რაიონის სოფლებიდან დემორტაციის მიუხედავად ყოფილი „ოლქს“ ტერიტორიაზე ამჟამად 33 ათასი ქართველი და 32 ათასი ოსი ცხოვრობს. ჯავის რაიონი გაპარტახდა და თითქმის დიკა-ლა მოსახლეობისაგან. ნაწილი ცხინვალში, გორში, თბილისში ჩამოსახლდა, ნაწილი კი რუსეთს მიაშურა.

კომუნისტური რეჟიმის იმედით?

კორუფცია იმდენად მოედო ცხინვალს, რომ თბილისისა და ცხინვალის უზურპატორულ რეჟიმებს შორის ურთიერთობა მხოლოდ ანგარებაზეა დამყარებული.

ახალგაზრდული „ოპოზიცია“, რომელიც ამასწინათ ჩიბირიკს გაგდებით ემუქრებოდა, სპირტისა და ნარკოტიკების ბიზნესში ჩააბეს და ამით „უწინ-ბელყვეს“.

ცხინვალში უცხოური ფირმა-ები და ორგანიზაციები საცვა რუსეთის სპეცსამსახურის აგენტებით, რომლებიც ოსებს უბიძგებენ რუსეთთან შეერთებისაკენ.

ცხინვალში ძალაუფლების ბრძოლაში წინა პლანზე კლანური ინტერესები გამოდის. ჩიბირიკმა დაშალა ეროვნული უმცირესობის „დამცველის“ პრეტენზიების მქონე ნაციონა-

ლისტური ორგანიზაცია „ადა-მონ ნიხასი“, მისი დამაარსებელი, „კგპ“-ს პოლიკენიკი აღან ჩოჩიევი კი „შენსაღებო“ ცხინ-ვალშიან გააძევეს ემიგრაციაში. „საგარეო საქმეთა მინისტრის“ პოსტი ჩამოართვეს და სამეცნიერო-კვლევით ინსტიტუტს დაუბრუნეს — ოსური აკვი-ატებული რასიზმის ერთ-ერთი ამოღოგები — იური გაგლიო-თი.

ლართი თბილისის კლანის საქართველოსთან ეკონომიკურ ინტეგრაციაში „შემოტყუების“ იდეას ცივი წყალი გადაესხა. ჩიბირიკელებმა „რუბლის“ ლა-რით შევსების შესაძლებლობა კატეგორიულად გამოიციხეს, რადგან მათი აზრით, ლარი უცხოეთის კრედიტებზე დამყარებული ხელფასური ვალუტაა და ამდენად არასაიმედოა.

საეჭვო პირობებში მოხდა ოსებში პოპულარული პიროვნე-ბების (ხუბულოვის, კაბისოვის) მკვლელობა, რაც კონკურენტე-ბის ჩამოცილებას ჰგავს.

ცხინვალში გრძელდება რა-სისტული ცრუმეცნიერობა: ოს-ები გამოჰყავთ ევროპაში ლა-მის ყველაზე დიდი კულტურის ნაციადა?

ოსმა ეთნოდივიერსანტებმა საბოლოოდ ჩამოიხსნეს „ჩაგრუ-ლი ეროვნული უმცირესობის“ ნიღაბი და საქართველოს დე-ქარტველიზაციის ინტერფაზის-ტურ ფერხულში ჩაებნენ. ახ-ლახან ჩიბირიკელებმა „გაუ-ქმეს“ რეგიონის ქართულ სოფ-ლებში არჩეული საკრებულოე-ბი.

ახლახან ცხინვალში გამო-აქვეყნეს „რესპუბლიკაში სახ-ელმწიფო მმართველობის“ ენად ოსურ-რუსული თანაბრად ხმა-

რების თაობაზე პროექტი, რომელშიც ქართული არ იხსენიება.

ასეთ პირობებში მშვიდობიანი ქართველობა და ოსის მისწრაფება რამენაირად მოაწესრიგონ სიღუჭიროსაგან თავის დასახსნელად ურთიერთობა, აწყდება გადაუღებავ დაბრკოლებას — კომუნისტური სუროგატის — შიდა ქართული უდღეობის სახელმწიფოებრივი წარმონაქმნის რეანიმაციის წარუმატებელ, მაგრამ ჯიუტ მცდელობას.

ჩრდილო ქართულ უკონტროლო პოლიტიკური და სოციალურ-ეკონომიკური ვაკუანდის აღკვეთას არავინ ცდილობს, რაკი რეგიონი გადაქცეულია კომუნისტური რეჟანშიზმის, აგრესიული სეპარატიზმის, აკვიტებული რასიზმის, ტერიტორიის წართმევის, პოლიტიკური სპეკულაციისათვის ეროვნულ უმცირესობათა გამოყენების, მკვიდრი მოსახლეობის გენოციდის საცდელ-საწვრთნელ პოლიგონად.

გალა გალაძე

კომუნისტური პარტიის 8 თებერვლის რადიოინფორმაცია

პარტიის პრეზიდიუმის საპროტესტო შედეგები

„დასავლეთ-აღმოსავლეთის დერეფნის“ საქართველო გავლის თემა არც დღევანდელ ხელისუფალთა და არც პირდაპირ ბატონ ედუარდ შევარდნაძის აღმოჩენილი არ არის. ამ დერეფნის აუცილებლობა და მისი გაჭრის გარდაუვალობა დაიმტკიცეს ჯერ კიდევ ქართველმა დისიდენტებმა 1987-88 წლებში, როცა ტრანსკავკასიური გვირაბის მშენებლობის წინააღმდეგ გამოსდგნენ (მათი არგუმენტი იყო, საქართველოში ტვირთთა მოძრაობის ძირითადი სამოგზაო გზა დასავლეთ-აღმოსავლეთის ხაზზე და არა ჩრდილოეთ-სამხრეთისა). დღეს პრეზიდენტი მართალია, როცა ამბობს, რომ დერეფანი მხოლოდ საშუალებაა და არა მიზანი. მაგრამ კითხვა დგას: როგორ წარმოუდგენია მას ეს მიზანი და ამ საშუალების კონკრეტული გამოყენება? მიზანი ისაა, რომ საქართველო დერეფანზე არ იყოს, არამედ დერეფნის პატრონი, ანუ დერეფნის და მისდამი დიდი ქვეყნების ინტერესს იყენებდეს თავისი ძალისა და საერთაშორისო წონის გასაზრდელად და არა პირიქით, თავის მთელ ადამიანურ და სხვა პოტენციალს ახმარდეს დერეფნის მომსახურებას. ეს განსხვავება პატარა არაა. იგი პრინციპული განსხვავებაა. პირველ შემთხვევაში, საქართველო პოლიტიკისა და ისტორიის სუბიექტია და დასავლეთის მოკავშირეა, მეორეში კი იგი ისტორიისა და ე.წ. „დიდი პოლიტიკის“ მხოლოდ ობიექტია და დიდმა მხოლოდ ნებისა თუ შეკვეთის შემსრულებელი პირველ შემთხვევაში, ანუ დიდი პოლიტიკის სუბიექტად ყოფნაზე ორიენტაციის შემთხვევაში, საქართველო შენდება, როგორც ეროვნული და დემოკრატიული სახელმწიფო, მეორეში იგი შენდება მხოლოდ, როგორც დემოკრატიული პრინციპების იმიტაციაზე ორიენტირებული სახელმწიფო, რომელიც არანაირი სტრატეგიული ან ეკონომიკური

სიმართლისა და თავისთავადობისავენ არ მიიწინააღმდეგება.

სამწუხაროდ, ყველა ვიცით, რომ საქართველოს დღევანდელი ხელისუფლების პოლიტიკა უკეთეს შემთხვევაში (ხაზს ვუსვამთ: უკეთეს შემთხვევაში) მხოლოდ ამ მეორე შესაძლებლობაზეა ორიენტირებული. აქედან წარმოდგება საქართველოს გეოპოლიტიკური ფუნქციის ერთობა გაღარბებული და შეკვეთილი გაგება. თავისუფალი საქართველოს გეოპოლიტიკური ფუნქცია:

— დასავლეთის მრავალმხრივ (და არა მხოლოდ სატრანსპორტო) ფორმის ტად ყოფნა აღმოსავლეთისაკენ

— აღმოსავლეთის კარად ყოფნა ცენტრალური ევროპისაკენ

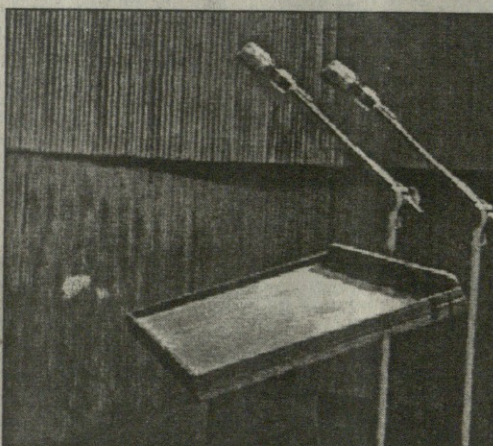
— შუა ევროპა-შუა აზიის ხაზზე და მის სამხრეთით მდებარე მთელი სივრცისთვის ჩრდილოეთიდან სახელმწიფო ჯარის მცველად ყოფნა (რაც საქართველოს ერთ-ერთი ტრადიციული, ისტორიული ფუნქციაა და, რაც დღეს დიდწილად თურქეთის პასუხისმგებლობაზეა გადასული).

— სატრანსპორტო ფუნქცია დასავლეთ-აღმოსავლეთის (ძირითადი) და ჩრდილოეთ-სამხრეთის მიმართულებით.

პრეზიდენტი, სამწუხაროდ, ამ ფუნქციებში მხოლოდ მეორეს ხედავს და ამიტომაცაა, რომ საქართველოში ეროვნული სახელმწიფოებრიობის შენების მოვალეობას ვერ იცნობიერებს. უნდა დავძინოთ შემდეგში: იგი, როგორც ჩანს, ვერც გლობალური განვითარების ძირეულ ტენდენციას ითვისებს — სახელმწიფო, რომ მსოფლიო ვითარდება ცროვნულ სახელმწიფოთა პლურალიზმისაკენ (და არა ზესახელმწიფოთა მონიშნისკენ ან დუალიზმისკენ) — და ამგვარად, უკვე მოქმედებულ (პრეზიდენტ ვთქვათ, ანაქრონისტულ)

პოლიტიკას ატარებს.

რაც შეეხება პრეზიდენტის ფინანსურ ოპტიმიზს „დერეფნის“ მოტანილი მომავალი შემოსავლების გამო, სამწუხაროდ, უნდა შევნიშნოთ: ეს შემოსავლები დღეს მმართველ კორუპტირებულ გუნდს, როგორც იტყვიან, მზესუმზირის ფულად არ ეყოფა. ახალ შემოსავლებს (ღმერთმა მოგვცეს) სხვა გუნდი უნდა დაეხმედროთ, რადგან არცერთი ჭკუაზე მყოფი კაცი არ ჩაასხამს ღვინოს ქვეყნში, რომელსაც ბზარი აქვს.

„მადონალდის“ თემა

„მადონალდის“ ალბათ, პირველი რესტორანია მსოფლიო ისტორიაში, რომელსაც პატივი ხვდა ქვეყნის პრეზიდენტის მსჯელობის თემა გამხდარიყო. პრეზიდენტის ოპტიმიზმს აღძრავს ის, რომ მომავალი „მადონალდების“ ქსელი მთელს დღისმშობლის წილებდროს საქართველოს დაფარავს, რითაც 10-12 ათასი ადამიანი დასაქმდება და საფლას მუერნობის პროდუქტთა მოთხოვნილება განიჭდება. საკითხავია: განა სახილვებში, სახაშებში, სახაჭაურებში, სალონებში ადამიანები არ დასაქმდებიან და განა ეს საკვები დანქნებულებიც პროდუქტების მოთხოვნილებას არ შეემატება? „გემოვნებაზე არ დაობნო“, ნათქვამია, მაგრამ სახილვებს და სახაშებს „მადონალდისთან“ შედარებით მაინც ის უპირატესობა აქვს, რომ მასში მრავალი ფული მთლიანად საქართველოში რჩება და არა მხოლოდ ნაწილობრივ.

„გადახედეთ კავშირის“ თემა

ძალიან კარგია, რომ პრეზიდენტი თანამშრომლობას აპირებს „გადახედეთ კავშირთან“, რომელიც სხვადასხვა დარგის მენეჯერები შედიან. სამწუხაროდ, „არგადამხედელთა კავშირთან“ ან „მხოლოდ ქრთამების გადახედელთა კავშირთან“ (თუკი, ასეთები შეიქმნება) იგი ნაყოფიერ ურთიერთობას ვერ დაამყარებს, რადგან მათთან ურთიერთობის ერთადერთი სწორი გზა — მათი ადმინისტრაციული წესით მართვა — დღევანდელ ხელისუფლებას მისი ტოტალური კორუპტირებული გამო, ალკვეთილი აქვს.

მასტრეიზის თემა

ძალიან უცნაურია, რომ საქართველოში პრეზიდენტი ილაშქრებს „რუსეთის წინააღმდეგ“ მიმართული ექსტრემიზმის წინააღმდეგ (თუმცა, ამგვარი „ექსტრემიზმი“ ისტორიას არ ახსოვს), მაგრამ არაფერს ამბობს, რუსეთიდან ჩვენი ქვეყნის წინააღმდეგ მომართული ექსტრემიზმის შესახებ, რომლის ერთ-ერთი (და არა ერთადერთი) გამოვლენას წარმოადგენს შარშან 9 თებერვალს მომხდარი ამბავი.

ქვეყნის მდგომარეობის თემა

დღემდე საქართველოს პრეზიდენტის პოლიტიკაში ყველაზე

თვალში საცემი დეტალი ისაა, რომ მასში არანაირად არ მონაწილეობს გემის, კურსის, მიზნის წარმოდგენა. ეს, ასე ვთქვათ, უკომპასო და უძრაო გემის პოლიტიკაა. დღეს, თავისი მმართველობის 7 წლის თავზე, პრეზიდენტი ამ თემაზე საუბარს გეპირდება.

„სანაგას“ თემა

განსაცვიფრებელია, მაგრამ ფაქტია, რომ პრეზიდენტი ჯიუტად იმეორებს მითს აფხაზეთის პრობლემის მოგვარებაში „ესენგეს“ რაღაცა შესაძლო დადებითი როლის შესახებ მომავალში. როგორც ჩანს, მას არანაირი გამოცდილების გათვალისწინება არ შეუძლია ან არ უნდა. პრეზიდენტი ლაპარაკობს რაღაც მის მიერ მოწონებულ სიახლეთა პროექტზე „ესენგეს“ ინტეგრაციის მიმართულებით და იმასაც კი ბრძანებს, რომ ამ ანაქრონისტულ იმპერულ კავშირს, ამ შემთხვევაში, „მომავალი აქვს“. ეს კიდევ ერთხელ საფუძველს აძლევს ეჭვს, რომ აფხაზეთის ომის წაგება იყო შეგნებული ნაბიჯი „ესენგეში“ საქართველოს ჩათრევის მოსამზადებლად.

დოკუმენტაციის მოქალაქეთა

პროვინციის აღწერის თემა

პრეზიდენტის პოზიცია, კიდევ ერთხელ „მოგტყუვდი“, რომ დოკუმენტებიდან ადამიანის ეროვნების აღნიშვნის ამოღების კანონს ვეჭვო არ დაეადო — თვალთმაქცობას ჰგავს. მისი მიზანია, ჯერ ერთი, პრეზიდენტის პრესტიჟი აწიოს, უპრესტიჟო პარლამენტისა და პარტიის ფონზე, მეორე, გადადის საკითხის განხილვა გაურკვეველი ვადით, მესამე — დატოვოს ძალაში არსებული ანტიეროვნული კანონი და ამით განახორციელოს საქართველოში ეროვნული სახელმწიფოს მშენებლობის საბოლოო ნაბიჯის პროგრამის კიდევ ერთი ნაბიჯი. ამ თემაზე ბრძოლა, ალბათ, უფრო მწვავე პარლამენტგარე ფორმებს მიიღებს.

შემატებული

სად წერია, რომ მსოფლიოში ერები არ არსებობენ და მხოლოდ მოქალაქეები არიან?

(შე-2 გვერდიდან)

პუნქტი, რომელიც, ჩემის აზრით, ძალზე მნიშვნელოვანია იმ საკითხის გადამწყვეტისათვის, რაზედაც ზემოთ იყო ლაპარაკი — მოქალაქის პირადობის საბუთებში ეროვნების აღნიშვნა. მოგვყავს პუნქტი.

„დ. განცხადებითან ერთი წლის განმავლობაში, ხელს მოაწერს ეროვნული უმცირესობების შესახებ ევროპის ჩარჩო კონვენციას, რეგიონალური და უმცირესობების ენების შესახებ ევროპული ქარტიისა და მოახდენს მათ რატიფიცირებას“.

ძვირფასო თანამემამულეო, საქმარისა ადამიანი გაცნო ამ ორ დოკუმენტს, რომ აღიარო მოქალაქეთა პირადობის დამადასტურებელი დოკუმენტებიდან ეროვნების გრაფის ამოღების მიუღებლობა.

„ეროვნული უმცირესობების დაცვის შესახებ ევროპის ჩარჩო კონვენცია“ მიღებულია ქ. სტრასბურგში 1995 წლის 18 აპრილს. „რეგიონალური და უმცირესობების ენების შესახებ ევროპული ქარტია“ მიღებულია ქ. სტრასბურგში 1992 წლის 5 ნოემბერს.

ამ დოკუმენტების სათაურებიდან ნათლად ჩანს, რომ ევროპული თანამეგობრობა, ევს, როგორც ზოგად ცნებას, აღიარებს.

მოითხოვს თავისივე მიერ აღიარებული იდეალებიდან და პრინციპებიდან გამომდინარე, წევრ ქვეყნებში, ეროვნულ უმცირესობათა უფლებებისა და ენის დაცვას. აქედან გამომდინარე, ევს, როგორც, რომ თუ წევრ სახელმწიფოში არსებობენ ეროვნული უმცირესობები, არსებობს ეროვნული უმცირესობა. საქართველოს მაგალითზე, არსებობენ ეროვნული უმცირესობები და უმრავლესი ქართველი ერი. ეს რეალობა საგნობით შეესაბამება გაერთიანებული ერებისა და ევროპის საბჭოს იდეალებს და პრინციპებს.

საილუსტრაციოდ მოვიყვანთ შემოკლებულ ციტატას, „უმცირესობების ენების შესახებ ევროპული ქარტიის“ პრეამბულადან, რუსულ ენაზე, საქართველოს ყველა მოქალაქისათვის რომ იყოს გასაგებია.

„Государства - члены Совета Европы, подписавшие настоящую Хартию, принимая во внимание, что целью Совета Европы является создание более тесного союза между его членами, в частности, ради защиты и развития идеалов и принципов, являющихся их общим достоянием; учитывая, что защита исторических региональных языков и языков меньшинств Европы, некоторые из которых могут со временем исчезнуть, способствует сохранению и развитию культурных традиций и культурного достояния Европы; принимая во внимание, что права пользоваться региональными языками или языками меньшинств в личной и общественной жизни является неотъемлемым правом в соответствии с принципами, содержащимися в Международном пакте ООН о гражданских и политических правах, и в соответствии с духом Конвенции Совета Европы о защите прав человека и основных свобод; учитывая проделанную в рамках СБСЕ работу, в частности, заключительный Акт Вещания в Хельсинки в 1975 г. и документ Копенгагенской встречи 1990 года;

подчеркивая важность многоязычия и взаимодействия между культурами, а также принимая во внимание, что защита и развитие региональных языков и языков меньшинств не должны проводиться в ущерб официальным языкам и необходимым изучать их: сознавая, что защита и развитие региональных языков меньшинств в различных странах и регионах Европы являются важным вкладом в строительство новой Европы, основанной на принципах демократии и разнообразия

культуры в рамках национального суверенитета и территориальной целостности; учитывая специфические особенности и исторические традиции, присущие каждому району в странах Европы, договорились о нижеследующем:“

ქარტიის შემდეგ მუხლებში აღნიშნულია, რომ სახელმწიფოში ხელი უნდა შეეწყოს ეროვნულ უმცირესობათა ენის განვითარებას. სწავლას, ბილიოთეკებისა და მუზეუმების გახსნას. ამ ენებზე ნიგბების, ჟურნალ-გაზეთების და სხვა საინფორმაციო საშუალებათა გამოშვებას. სკოლებში და უმაღლეს სასწავლებლებში ეროვნულ უმცირესობათა ენებზე სწავლას, თუ ამის მოთხოვნა და შესაძლებლობაა. მოვიყვან ციტატას „ევროპული ქარტიიდან“.

ეროპის საბჭო და მსოფლიო თანამეგობრობა მიიწინააღმდეგება, რომ სახელმწიფოებში მოხდეს ეროვნულ უმცირესობათა ენის და კულტურის შენარჩუნება და განვითარება, მაგრამ ამ პროცესებმა არავითარ შემთხვევაში არ უნდა გამოიწვიოს ოფიციალური ენის შეზღუდვა, არ უნდა მოხდეს სახელმწიფო ეროვნული სუვერენიტეტის ხელყოფა და ტერიტორიული მთლიანობის დარღვევა.

იგივე შეხედულებები და პრინციპები გატარებული „ეროვნული

უმცირესობების დაცვის შესახებ ევროპის ჩარჩო კონვენციაში“.

არ შეიძლება ეროვნულ უმცირესობათა ჩაგვრა, შევიწროება. კანონის წინაშე ერთნაირად პასუხისმგებელი უნდა იყოს, როგორც ეროვნული უმცირესობის წარმომადგენელი, ასევე ეროვნული უმცირესობის წარმომადგენელი. სხვათა შორის, „კონვენციაში“ ცალკე მუხლად არის გამოყოფილი მოთხოვნა, რომ არავითარ შემთხვევაში არ შეიძლება ეროვნული უმცირესობის წარმომადგენლის ძალადობით ასიმილაცია. ენებაყოფლობით ეროვნების შეცვლა შესაძლებელია.

РАЗДЕЛ 3
Статья 20
При осуществлении прав и свобод, вытекающих из принципов, закрепленных в настоящей рамочной Конвенции, любое лицо, принадлежащее к национальному меньшинству, соблюдает национальное законодательство и уважает права других, в частности, права лица, принадлежащего к основной группе населения и к другим национальным меньшинствам.

статья 21
Ничего в настоящей рамочной Конвенции не может быть истолковано как подразумевающее любое права заниматься любой деятельностью или совершать любые действия, которые противоречат основополагающим принципам международного права, в частности принципам суверенного равенства, территориальной целостности и политической независимости государства.

მკითხველი დამეთანხმება, ამ მუხლებიდან ნათლად ჩანს, რომ ეროვნულმა უმცირესობებმა აუცილებლად პატივი უნდა სცენ ეროვნულ სახელმწიფოს კანონებს, ეროვნულ სუვერენიტეტს, ტერიტორიულ მთლიანობას. „კონვენცია“-ში მინიშნებაც კი არაა ეროვნული უმცირესობების ცალკე გამოყოფის შესახებ.

განუხარა გარამიძე
საქართველოს პარლამენტის წევრი

ზალიხან იანდარბიევი

ომი, როგორც ომი...

(შე-2 გვერდიდან)

გვქონდა. გვქონდა იარაღი — ეს ერთი, მაგრამ ინტენსიურ ბრძოლას, იარაღის ინტენსიურ ხმარებას მიყვება უნდა. ჩვენი გამოანგარებით, ამ ომში სამი ათასამდე ჯარისკაცი დაგვეღუპა. დანარჩენს შეადგენს მშვიდობიანი მოსახლეობა.

— თქვენი შეფასებით, რამდენი დაეღუპა რუსეთის არმიის, თუნდაც გროზნოს ბრძოლებში?

— გროზნოს ბრძოლებში ჩვენ ვერ ვითვლიდით, არ გვქონდა სამისო მექანიზმი. შემდეგ, როცა დაიწყო სიტუაციის შეფასება, ვადარებდით ინფორმაციის ზოგიერთ წყაროს, დაზვერვის მონაცემებს, ჩვენი ანგარიშით, 1996 წლის დასაწყისისთვის რუსეთის არმიის დანაკარგები შეადგენდა ორას ათასამდე სამხედროს.

— ორასი ათასი?

— დიახ, ორასი ათასი მოკლულს. რატომ არ აჩვენებდნენ თავიანთ დანაკარგებს? იმიტომ, რომ მათში ძალიან ბევრი იყო ცხედრებიდან დაქრავებული.

— თქვენ თუ გინახავთ ცხედრებიდან დაქრავებული.

— ფოტოებზე კი.

— პირადად თუ გისაუბრიათ ასეთ ადამიანებთან?

— არა, მაგრამ ის, რომ ბლოკოსტებზე ძირითადად ისინი იყვნენ, ეს სიმართლეა. როგორც ჩანს, მათ ოფიციალურად არ აღიარებდნენ, რადგან როცა რუსი მეთაურები გადასცემდნენ ცნობებს დანაკარგების შესახებ, იქ ყოველდღიურად მიუთითებდნენ ათეულობით მოკლულ ჩეჩენს, ხოლო თავიანთ მხარეს ორ-სამ დაჭრილს თუ აღნიშნავდნენ. სიტუაცია კი სანაღმოდ იყო.

— როგორ ექცეოდით ტყვეებს. იყვნენ ისეთები, რომლებიც ტყვედ არ აგვყავდათ და ადგილზე უსწორდებოდით?

— ის, რომ ტყვედ არ აგვყავნა, ასეთი რამ არ იყო. შეიძლება, რუსეთის მხრიდან იყო ასეთი ბრძანება. ჩვენში ადამიანები თავად ინდობდნენ ტყვეებს — ეს ყველა იცის. განსაკუთრებით ინდობდნენ ახალგაზრდებს, მაგრამ თუ დაქრავებული ჯაგოვარდებოდნენ ხელში, მათ ხვრეტდნენ. ისინი ჩეჩენთში იმისთვის კი

არ მრდობდნენ, რომ საჭმელი არ ჰქონდათ, არამედ მოდიოდნენ იმისათვის, რომ გავენადგურებინეთ.

— თავებს მართლაც აჭრიდით?

— იყო ასეთი შემთხვევებიც. ან როგორ არ უნდა მოეჭრათ, როცა რუსი დაქრავებულები ყურებს აჭრიდნენ, თანაც უბრალო რიგით მოქალაქეებს იმისათვის, რომ შემდეგში ამით „ემაყათ“ — ხომ ვერ გაარჩევ, ეს ყური ჩეჩენი მე-ბრძოლისაა, ქალისათუ მოხუცის, ამიტომაც ადამიანებს სისასტუკე იმყოფდა, შური სძიების გრძნობა და ისეც ხდებოდა, თავებს აჭრიდნენ ხოლმე.

ამ ომში ადამიანთა ასეთი საცდელი „ჯდებოდა“, რადგან საზარელი ომი იყო და შეუძლებელი იყო დაგვეცა მორალური ნორმები. ამისთვის პასუხისმგებლობა აკისროს რუსულ მხარეს — ჩეჩენები შესაძლებლობის ზღვრამდე აჩვენებდნენ უმანურობას.

— რამდენად აკონტროლებდით ცალკეული მეთაურებისა და ჯგუფების მოქმედებას, მაგალითად, რესპუბლიკის სხვა რაიონებში?

— საკმაოდ სტაბილურად, გარდა იმ მომენტებისა, როცა ისინი იღებდნენ დავალებას და საკუთარი გეგმით მოქმედებდნენ.

— დიდი დანაკარგი იყო მშვიდობიან მოსახლეობაში?

— ჩვენი შეფასებით, 100-120 ათასი ადამიანი დაიღუპა. ძირითადად არა ჩეჩენები. ძირითადი დანაკარგები მოდის გროზნოზე. იქ კი უმრავლესობა რუსული მოსახლეობა იყო.

— როგორი პოზიცია ეკავა ამ ომში ჩეჩენთის რუსულ მოსახლეობას.

— როცა ქალაქს დაბომბვა და რუსების ჯარის შემოსვლა დაიწყო, ზოგიერთი უსუცესი, მაგალითად ჩემი სოფლიდან, ძველი ატაგიდან, უნდოდათ ცალკეული რუსების თავიანთ სოფელში გადაყვანა. ისინი მოვიდნენ ჩემთან და შემომთავაზეს რუსი ქალების

და მოხუცების ქალაქიდან გაყვანა. იყვნენ სხვებიც, ასეთივე ინიციატივით. ზოგიერთი რუსი გაყვა მათ, ზოგსაც შეეშინდა, ზოგიერთები კი რუსის ჯარის შემოსვლას ისე ელოდნენ, როგორც ციურ მანანას, ცდილობდნენ მათთვის სამსახურის განევას, იყო დასმენების შემთხვევებიც, ზოგჯერ ადრე კეთილ მეზობლებს შორისაც.

— იყო ისეთი შემთხვევები, რომ თქვენს მხარეს ებრძოლათ

— მაგრამ არაბები ხომ იყვნენ?

— არაბები იყვნენ, მაგრამ მათი რაოდენობა ნახევარ ასეულს არ აღემატებოდა. ესენი იყვნენ ადამიანები, რომლებიც ჯისადის წესებით ხელმძღვანელობდნენ.

— ავღანეთის მოჯახედები?

— იმ არაბებს შორის, რომლებიც აქ იბრძოდნენ, იყვნენ ავღანეთის კამპანის მონაწილენიც. კავკასიელების გარკვეული რაოდენობაც იყო.

— ასეა ალ-მოსავლეთის მუჰაჯირები?

— არა, ადგილობრივები. კავკასიელ არაბებს ჩვენ არაბებად ვთვლიდით.

— თეთრი „კალგოტკები“ იყვნენ?

— ეს ყველაფერი „ვარდისფერი ფანტაზიების“ სფეროა. აქ არ იყო არცერთი ლატივიელი სნაიპერი. იყო ორი მოხალისე ბალტი-სპირთიდან. ერთი ლატივიელი, მეორე — ლიტველი, რომელიც დაიღუპა. იყო ამერიკელიც, გრძელთმიანი მუსულმანი. იყვნენ უკრაინელებიც, არც ისე ბევრნი, როგორც ამას რუსული და უკრაინული პროპაგანდის საშუალებები აღნიშნავდნენ. თავიანთი გამორეული საქმიანობის გადაჭარბებით მოჩვენება უკრაინელ ნაციონალისტებს აძლევდა ხელს, მაგრამ ის რამდენიმე უკრაინელი, რომელიც ჩვენთან იყო, მართლაც კარგად იბრძოდა.

— შესაძლოა, ეს სამხედრო საიდუმლოა და თქვენ არც იცნობთ, მაგრამ მაინც... თავდასხმა გენერალ რომანოვზე დაგეგმილი იყო, თუ შემთხვევითი?

— ეს იყო დაგეგმილი ოპერაცია და მე არ მესმის რუსული და ჩეჩენური მხარის იდიოტიზმი მისი სახელის ირგვლივ. ეს ადამიანი მოვიდა ხალხის გასანადგურებლად. ის რა, თვლიდა, რომ დაინდობდნენ? რომელ მოლაპარაკებებზე იყო საუბარი, როცა რუსეთის არმია უკვე ჩეჩენთის

ტერიტორიაზე იყო, ოკუპირებულ გროზნოში? ყოფილიყო იქ ელცინი ან სხვა პოლიტიკოსები რუსეთიდან, ყველას პაერში მოუწევდა იმ დროს აფრენა. ჩემთვის გაუგებარია მასხადოვის იდიოტიზმი, როცა ლაპარაკობს, რომ ის იყო მშვიდობისმყოფელი. რა მშვიდობისმყოფელი ის იყო. მშვიდობისმყოფელი საკუთარ სახლში უნდა იჯდეს ცოლთან და ქალიშვილთან. ის კი გენერალია, რომელიც ჩვენი ინფორმაციით სამაჰკას განადგურებას ხელმძღვანელობდა „ანტონოვის“ ფსევდონიმით.

— რითი ახსნით იმ ფაქტს, რომ ომის დროს არა მხოლოდ სამხედროები, არამედ მშვიდობიანი მოქალაქეებიც, მაგალითად, ვოლგოგრადელი მშენებლებიც კი აიყვანეთ ტყვედ?

— მშენებელს რა უნდოდა ოკუპირებულ ტერიტორიაზე. მე ტელევიზიით განაცხადე, რომ ნებისმიერ ადამიანს, ვინც ჩამოვყავნებ, ოკუპირებულ ტერიტორიაზე, როგორც მშენებელი ან სხვა რამე მიზნით, ჩვენ ჩავთვლიდით როგორც კოლონიზატორს, ჩვენ განიტყვებდით ტერიტორიის ამთვისებელს. მე ვთვლიდი, რომ ეს უარესია, ვიდრე ჯარისკაცები, რადგან ჯარისკაცებმა იცოდნენ, რომ ადრე თუ გვიან, მათ აქედან წასვლა მოუწევდათ. ამათ კი შეიძლოა ჩათვალოთ, რომ დარჩებიან და ათივსებენ ამ მხარეს.

— რის ხარჯზე ფინანსირებოდა ომი თქვენი მხრიდან?

— თვითუზრუნველყოფის ხარჯზე. ყველაფერი, რაც კი ხალხს გააჩნდა, ხმარდებოდა ომს.

— როგორ აფასებთ ბუდიონოვსკისა და ყიზლარის რეიდებს?

— ეს სამხედრო ოპერაციები იყო.

— ცდილობდნენ თუ არა ომის დროს თქვენთან კავშირზე გამოსვლას რუსეთის ხელმძღვანელობიდან.

— მოდიოდნენ სხვადასხვა ადამიანები, პარტიების წარმომადგენლები კერძო ინიციატივით, მაგრამ იგრძნობოდა, რომ მათ უკან ვიღაც დგას. ჩვენ გვქონდა მხოლოდ ერთი პირობა — რუსეთის არმიის სრული გაყვანა.

(იბეჭედა მცირე შემოკლებით)

„საიმედო“ დასვას საფრთხე ემუქრება?

ანუ როდის მიიღვას პარლამენტი კანონს კერძო დატაქტიური სამიანიობის შესახებ

ბიორგი ხაზარაძე — პრემიერი იმედიანია, შპს „საიმედო“-ს დირექტორი, შსს დამსახურებული მუშაკი, ტექნიკური მენეჯერი, ბატონი კანდიდატი.

— ბატონო გიორგი, როდის შეიქმნა თქვენი საზოგადოება, რა მიზანობები აქვსთა მას და რა ამოცანები დგას მის წინაშე?

— 1993 წელს თბილისის ბიზნესცენტრის, სხვა კომერციული ფორმების და ორგანიზაციების ობიექტების მატერიალურ ფასეულობათა დაცვის უზრუნველყოფის მიზნით დაფუძნდა შპს „საიმედო“. იგი რეგისტრირებულია შენობის ორგანიზაციებში, როგორც დამოუკიდებელი სანარმო და სარეგლბოს კანონით განსაზღვრული ორგანიზაციის პირის უფლებებით.

ეს ის პერიოდი იყო, როცა რესპუბლიკაში შექმნილი არასტაბილური მდგომარეობის და ამასთან ერთად ძალიანმა სტრუქტურების სათანადო შეიარაღების უქონლობის გამო ქვეყანაში პარალელური იყო არამარტო საკუთრების დაცვის, არამედ პოლიციის თითქმის ყველა დანაყოფიც. ამის გამო აღნიშნული ორგანიზაციების ხელმძღვანელები განიცდიდნენ დიდ დაბრკოლებებს ობიექტების მატერიალურ ფასეულობათა საიმედო დაცვის ორგანიზაციის საქმეში.

ცნობილია, რომ იმ დროს ქვეყანაში შექმნილი სრული განუთხოვლობის გამო რესპუბლიკის ქალაქებსა და რაიონებში თავისუფლად დთარეშობდნენ უკანონო

ოდ შეიარაღებული ჯგუფები, რომლებიც ყოველგვარი დაბრკოლების გარეშე ეწეოდნენ აღნიშნულ ფასეულობათა არა მარტო ქურდობას, არამედ აშკარა დატაცებასაც.

ფორმა „საიმედოს“ ხელმძღვანელობის მიერ შინაგან საქმეთა სამინისტროს შესაბამის სამსახურებთან დადებული ხელშეკრულების თანახმად გადმოცემული 80-ზე მეტი პოლიციის მუშაკის საშუალებით ორგანიზებული იქნა სანარმოების, კომპერატების, კომპერატული ფორმების და სხვა ორგანიზაციების ქურდების და საკუთრების დაცვის ორგანიზაცია.

ფორმის შექმნის დღიდან მნიშვნელოვანი ხარჯები იქნა გაწეული მისი მომსახურების ქვეშ არსებული ობიექტების სიგნალიზაციის, უახლესი ტექნიკური საშუალებების დანერგვის. და მათი ექსპლუატაციური მომსახურების თაობაზე.

გარდა ამისა, ვაკის რაიონში შს სამინისტროს მიერ იჯარით გადმოცემულ შენობაში ორგანიზებული იქნა თანამედროვე ტიპის ცენტრალიზებული სამეთვალყურეო პუნქტი, რომლის საშუალებითაც ხდება მათი საიმედო დაცვის, საქმიანობის ცენტრალიზებული მართვა. მსგავსი პუნქტები აგრეთვე მოწყობილია მთაწმინდისა და ჩუღურეთის რაიონებშიც და წარმატებით გამოიყენება ზემოხსენებულ რაიონებში განლაგებული ობიექტების დაცვის უზრუნველსაყოფად;

— როგორც თქვენ აღნიშნა

ნო, თქვენი და შესაბამის პოლიციის ორგანიზებთან დადებული იყო ხელშეკრულება, როგორი ურთიერთობა გქონდათ და რა დახმარებას გინდებდნენ ისინი?

— ამჟამად მოქმედი ძველი კანონმდებლობის შესაბამისად ფორმის თანამშრომლებს უფლება არ აქვთ სამსახურებრივი მოვალეობის შესასრულებლად იქონიონ ცეცხლსასროლი იარაღი. პოლიციის შესაბამის ორგანიზებთან გაფორმებული სათანადო ხელშეკრულების საფუძველზე შინაგან საქმეთა მინისტრის ბრძანებით დამტკიცებული იყო ფორმა „საიმედო“-ს დაცვის ქვეშ მყოფი ობიექტების მომსახურების თაობაზე. საჭიროების შემთხვევაში ფორმის კუთვნილი ცეცხლსასროლი ავტომატური იარაღი, საგულბისა, რომ ზუთ ნელზე მეტი ხნის განმავლობაში აღნიშნული ხელშეკრულების შესრულება ნორმალურად მიმდინარეობდა და რაიმე გაუგებრობას ან ურთიერთპრეტენზიებს მხარეთა შორის ადგილი არ ჰქონია. 1997 წლის ივნისში გაურკვეველ მიზეზთა გამო, ჩვენთან შეუთანხმებლად მონიშნულ დევე მხარე დაარღვია ხელშეკრულება. ე. ი. გაუქმდა ხელშეკრულება და ამ მიზეზისათვის დაშვებული პოლიციის მუშაკების შტაბებში, რის შედეგადაც თბილისის ბიზნესცენტრის და სხვა უცხო ფორმების რამდენიმე სავაჭრო

ობიექტი დარჩა დაცვის გარეშე. გარდა ამისა, ამ გარემოებამ დღის წესრიგში დააყენა ფორმაში მომუშავე 80-ზე მეტი მუშაკის სამუშაოდან გათავისუფლების საკითხი, რამაც გამოიწვია მათი გარკვეული უკმაყოფილება. აღნიშნული მდგომარეობის გამო, იძულებული გახდით ჩავეტარებინა ფორმის მთლიანი რეორგანიზაცია და დედაქალაქის ყველა რაიონში უდიდესი ძალისხმევით შედეგად საკუთარი ძალიან მოგვეგვარებინა ეს საკითხი. ამის გამო, ჩვენს მიერ შერჩეული იქნა ნებით დაქრავებული მუშაკები, რომლებიც დასაქმებული არიან აღნიშნული ობიექტების დაცვის საქმეში.

— რამდენი დასაცავი ობიექტი შედის დღესდღეობით ფორმა „საიმედოს“ დაცვის ქვეშ?

— დღესათვის ფორმა „საიმედოს“ დაცვის ქვეშ იმყოფება თბილისის ბიზნესცენტრის და სხვა კომერციული ორგანიზაციების 30-მდე ობიექტი.

— დაცვის პოლიციის არსებობას დიდი ხნის ისტორია აქვს. თქვენი სამსახური კი შედარებით ახალია. კონკურენციის საკითხი თუ დგას დღის წესრიგში?

— ჯანსაღი კონკურენცია აუცილებელია. მე ასეთი კონკურენციის არ მესმია. 18 წელი სწორედ ამ დაცვის სამსახურს ეხელმძღვანელობდა, რომელსაც დღეს დეპარტამენტი ეწოდება. აქედან გამომდინარე, დიდი გამოცდილება მაქვს დაცვის სად, რა და როგორ უნდა

გავაკეთო! მე მხოლოდ ის მანუხებს, რომ ჩვენს წინააღმდეგ წარმართული კამპანია სწორედ კონკურენციის შიშით არის გამოწვეული.

— სხვა ქვეყნებს კერძო დეტექტიური სააგენტოების შესახებ დიდი გამოცდილება აქვს. საქართველოში თუ არის რაიმე კანონის მიღება გათვალისწინებული კერძო დაცვის სააგენტოების შესახებ?

— რუსეთში კარგა ხანია მიიღეს კანონი დაცვის კერძო საქმიანობის შესახებ. ამ მხრივ, ათასობით ფორმა უწევს კონკურენციას მილიციის ორგანიზებს. საკუთარი დაცვის და უშიშროების სამსახური აქვთ თითქმის ყველა საზოგადოებრივ თუ პოლიტიკურ ორგანიზაციას და კომერციულ სტრუქტურებს.

ამჟამად, საქართველოს პარლამენტშიც მომზადებულია კანონი კერძო დეტექტიური და დაცვითი საქმიანობის შესახებ, რომელიც უახლოეს მომავალში იქნება მიღებული. კანონში გათვალისწინებულია სხვა ქვეყნების გამოცდილება, რათა აღნიშნულ საქმიანობას მიეცეს კანონმდებლობით გათვალისწინებული უფლებები, რათა დამთავრდეს მილიციის ორგანიზების ერთპიროვნული მონოპოლია ამ საკითხში, რაც საერთოდ ორგანიზაციების მატერიალურ ფასეულობათა საიმედო დაცვისა და ყოველგვარი უშიშროების უზრუნველყოფის სანაღმარი იქნება.

ნანა ბერიშვილი

ნოღარ ნათაქა:

რას ვიცით

რაც ზემოთ აღვწერე, იანვარში მოხდა. ამავე დროის მო-
ნაკვეთში უზენაესი საბჭოს თავმჯ-
დომარე გამოიტანა დადაგნილების
პროექტი ყოფილ სამხრეთ ოსეთ-
ში ანუ ცხინვალის რეგიონის ტერ-
იტორიაზე რეგიონის ერთ ნაწილ-
ში — ქ. ცხინვალისა და ჯავის
რაიონის ზოცვით — საგანგებო
წესების შემოღებისა და ამ რე-
გიონის დაცვის დავალების შესახ-
ებ საქართველოს შინაგან საქმე-
თა სამინისტროსათვის და... სსრკ
შინაგანი ჯარისკაცების, რომელ-
თა ცხინვალში მყოფი ნაწილის
ერთ-ერთმა მეთაურმა, გენერალმა
მურავლიოვმა ზრდილობიანი, მა-
გრამ არც თუ ტკბილი სიტყვით
მიმართა უზენაეს საბჭოს და
ტაში მოიპოვა. ამ გონებისაწი-
ნააღმდეგო დადაგნილებას ხმა
მისცა თითქმის მთელმა უზენაეს-
მა საბჭომ. თავი შეიკავა დამ-
სწრეთა ათ კაცზე ნაკლებმა და
წინააღმდეგი მიეცა მხოლოდ მე-
რის „დამცველ“ და ვისი ინტერ-
ესების გამტარებელი იყო სსრკ
შინაგანი ჯარი ამ ზონაში, ეს
მანამდე კარგად იყო ცნობილი
და მეტე, როგორც მოსალოდნე-
ლი იყო, ძალიან მალე გამოჩნდა.
ლამის სასაზღვრეო საზღვრ-
ლამენტო განხილვების ხანას, რო-
მელთაც ამბობებული დიასპორის
პრობლემის გადაწყვეტის პოვნა
ჰქონდა მიზნად, ერთი ეპიზოდის
ეკუთვნის, რომლის არსებობა არ
შემიძლია. მე მოვითხოვე, ოფი-
ციალურად დავაფიქსოვო, რომ
რუსეთის შეიარაღებული ძალები
ცხინვალის ზონაში აწარმოებენ
საბრძოლო მოქმედებას ჩვენს წი-
ნააღმდეგ-მეთქი და ეს კონსტა-
ტაცია ფართოდ გავხავს მთელ-
მთელს (რადგან სხვის ტერიტორიაზე
ადგილობრივი ძალებისთვის ცეცხ-
ლის გახსნა და მათი განა-
რგობა, მილიციის ძალების ჩათვ-
ლით, სხვაგვარად ვერ დაგვი-
ფიცირდება). მიმართა და ახლაც
მიმართა, რომ ამგვარი სახის დი-
პლომატიური და პოლიტიკური და-
ცვა ერთ-ერთი ყველაზე ქვედითი
იარაღია ჩვენი ქვეყნის პოზიციის
გასამაგრებლად და ჩვენი მე-
ბრძოლეების სისხლის დასაზოგად.
ამის თქმის საფუძველი დიდაც
გვექონდა, რადგანაც, როგორც
ზემოთ ვთქვი, რუსი სამხედრო
მოსამსახურეები არა მხოლოდ ჩვენს
უფროსი მებრძოლებს ებრძოდ-
ნენ, არამედ ჩვენი მილიციისთვისაც
ჰქონდათ რამდენჯერმე გახსნილი
ცეცხლი. უზენაესმა საბჭომ, რომელ-
იც, მიუხედავად მასში რამდენიმე
გამორჩეულად ჭკვიან კაცის არ-
სებობისა, ჯამში (თუ შეიძლება
ასე თქვას) სიბრძნით არა ბრწყ-
ინავდა, ეს წინადადება არა თუ
ნებაყოფილად, არამედ მტრულად
მიიღო. „გაგეფა ეს კაცი? რუსეთს
ომს როგორც უცხადებსო!“. ზო-
გისთვის, რა თქმა უნდა, ეს
პოზიცია მხოლოდ მიუხედავლობის
სიმულაცია იყო და არა ნამდ-
ვილი მიუხედავლობა. დეპუტატი
გიორგი იაშვიანი, მაგალი-
თად, არ იყო ის კაცი, რომ ვერ
განესხვავებინა რუსეთისათვის ომის
გამოცხადება, ერთი მხრივ, და
იმის კონსტატაცია, რომ რუსეთი
საომარ მოქმედებას აწარმოებს
საქართველოს წინააღმდეგ, მეორეს
მხრივ. მაგრამ მან უზენაეს საბ-
ჭოში და, მაგრამ, მის გარეგან
არაერთხელ წამომამხა ჯიუტი
გონებათაქცელობით, რომელიც
მხოლოდ ბრბო აუდიტორიის მხ-
არდაჭერის იმედს შეიძლება ემ-
ყარებოდეს და სხვას არაფერს.
„არა, ბატონო ნოდარ, თქვენი
სწორედ რუსეთისთვის ომის გამო-
ცხადება მოითხოვთო“. ეს მან
წამომამხა იმავე გულის ამრე-
ვად მენტორული დამტყუარ-
აგოაური კილოთი, რომლითაც
ალექსანდრე (ლალი) ჯავახიშვილი
მეუბნებოდა ორნახევარი წლით
უფრო გვიან „სახელმწიფო საბ-
ჭოდ“. ნოდარული ხროვის წინაშე
(იგი ამ საბჭოს წევრი გახლდათ,
მე, რაღა თქმა უნდა, არა), „დაი-
ბატონო ნოდარ, თქვენც, თქვენც
ეროვნული მოძრაობის ნაწილი ბრ-
ძანდებითო“, თითქოს ეროვნულ-
განმათავისუფლებელი მოძრაობის
ნაწილად ყოფნა ერთადერთი გზა
არ ყოფილიყოს მაშინ და არ
იყოს ახლაც ადამიანის მიერ თავის
აღამიანური ღირსების შენარჩუნე-
ბის და ღვთისა და კაცის წინაშე
თავისი ელემენტარული მოვალეო-
ბის მოხდინა არაკაცია იმ ზღვის
ფონზე, რომელსაც „ფილისტერ-
თა“ ნაცვლად რატომღაც „სა-
ზოგადოება“ ჰქვია!

დამლა, რომ რუსეთისათვის
ომის გამოცხადებული ვარ, დიდ-

ანს შემჩრა და მაყურებელთა
ყველაზე გონებრივად ჩამორჩე-
ნი ნაწილის თვალში, მე მაგონი,
დღესაც არ მომცილებია. ამ ვერ-
სიას სიამოვნებით იმეორებდა და
იმეორებს ყველა, ვისაც თავისი
მონური კომპლექსების ე. წ. რა-
ციონალიზაცია ანუ თავისი ულ-
ირსებო მსოფლმხედველობისათვის
ობიექტური საფუძვლების პოვნა
ჰსურს. ეს ბრალდება, სხვათა
შორის, ფიგურირებდა ერთ ეპი-
ზოდშიც, რომელიც მე ჩემი
ბიოგრაფიის ერთ-ერთ ყველაზე
შეურაცხყოფელ და დამამდ-
აბლებელ მომენტად მიმაჩნია —
(უფრო ზუსტად — არა პი-
რადად ჩემ შეუ-
რაცხყოფელ დამ-
დაბლებელ, არა-
მედ ჩემთვის არ-
სებულ ფასეულო-
ბათა დამამდ-
აბლებელ მომენტად).
დაახლოებით ეს
თვეები იყო —
დრო, როცა ძა-
ლიან ბევრი გა-
დიოდნენ სახალხო
ფრონტიდან, რათა
მრგვალი მაგიდის
შემადგენელ პარ-
ტიებს შეერთე-
ბოდნენ, მათ შო-
რის — სახალხო
ფრონტის განაყ-
ოფსაც, რომელ-
მაც რატომღაც „რადიკალობა“
დაირქვა, თუმცა მის მოქმედებ-
აში, სიტყვაში და აზრში მე
არასოდეს არც რადიკალობა შე-
მიძინებდა და არც უბრალო გამე-
დაობა. ამ პირობებში გორში
გვექონდა რაღაც დიდი შეკრება
რაღაცა უზარმაზარ დარბაზში
ბამბულის კომბინატის უბანში.
დამსწრეთა უმრავლესობა გარეშე
ხალხი იყო და არა ფრონტის
წევრები. ძალიან მძიმე ლაპარაკი
გვექონდა (ჩემთვის მძიმე იმიტომ,
რომ გულში ჩათხოვნილი რაღაც
უცნაური ნეგატივიზმის, ვერ-
ცაგებისა და არაგაგების ყრუ
კედლს ვხედავდი ჩემს თვალ-
წინ). საუბარი ისევ და ისევ
უბრუნდებოდა ჩემ მიერ რუსე-
თისთვის ომის გამოცხადების თემას
(ეს იყო ერთადერთი „ბრალდ-
ება“ ჩემ მიმართ. სხვა საკმაოდ
ჩემთან „მრგვალებს“ არაფერი
ჰქონდათ). ერთი გამომსვლი-
სათვის ჩემ მიერ განმარტების
მიცემის შემდეგ მეორე გამო-
დიოდა და ზუსტად იმასვე იმე-
ორებდა, რისი არამართებულო-
ბაც წინა ორატორისათვის უკვე
განმარტებული მქონდა, და ასე
დაუსრულებლად გაგმნარდა. ერთი
განსაკუთრებით აგრესიულად გან-
წყობილი შუა ხნის კაცი ავაყენე
და ვუთხარი: „წარმოვიდგინოთ,
რომ მოვიდა რუსების ავტომატ-
ებით შეიარაღებული ოცეული —
„ვზოდო“ — და გვეუბნება:
„ქალაქი გორი, ხელები მალდა!
ავნიოთ ხელები?“ — „ავნიოთ,
ავნიოთ!“ — იზოილა დარბაზმა.
„კარგი, ახლა წარმოვიდგინოთ,
რომ მოვიდა ათეული — „სტ-
დელენი“ — ავტომატებით და
გვეუბნება: „ქალაქი გორი, ხე-
ლები მალდა!“ ავნიოთ ხელები?“
— ავნიოთ, ავნიოთ — ისევ
იხუვლა დარბაზმა. „ახლა წარ-
მოვიდგინოთ, რომ მოვიდა ერთი
რუსი ერთი ავტომატი“ — ვუთხ-
არი და თან საჩვენებელი თითი
დავუტრიალე. „გვეუბნება: ქალაქი
გორი, ხელები მალდა! რა ვენათ
მაშინ: ავნიოთ ხელები?“

— იცი რას გეტყვი — მეუბ-
ნება ის აგრესიული მოქალაქე
— ავტომატით კი არა, უფრო მა-
ტად რომ მოვიდეს, მაინც უნდა
ავნიოთ, იმიტომ, რომ რუსიაო.
გამსახურდას დროინდელი ხე-
ლისუფლების მოღვაწეობაში შიდა
ქართლის პრობლემის მოსაგვარე-
ბლად ორი ურთიერთგანსხვავე-
ბული მხარე უნდა აღვნიშნო —
ორივე სახეობით კანონზომიერი
და მოქმედ პირთა ზნეობრივი
თუ გონებრივი წყობიდან ბუნე-
ბრივად გამომდინარე. ზვიად გა-
მსახურდას დროინდელი საქარ-
თველოს ხელისუფლების მოქმედება
სახეობით თანმიმდევრული, ზნეო-
ბრივად გამართული და სახელმ-
წიფოებრივი პასუხისმგებლობის შე-

საბამისი იყო არა მხოლოდ იმ
მომენტში, როცა მან გააუქმა
უკანონო და ძირგამომხრელი ტე-
რიტორიული ავტონომია, არამედ
შემდეგაც. მე მომეცა საშუალება
გელა ჩორგოლაშვილთან ერთად
გამომეცეყენებინა გაზ. „საქართვე-
ლოს“ სპეცნომრის სახით გ. ჩო-
რგოლაშვილის მიერ დაღუპვას გა-
დარჩენილი იმდროინდელი დიპ-
ლომატიური მიმონერისა და სხვა
დოკუმენტების ერთი ნაწილი, რო-
მელიც ამ პრობლემას შეეხება.
ზ. გამსახურდას მოითხოვს გო-
რის შევარდნაძის მმართველობის
კონსტიტუციიდან (რომლის შე-
მადგენლობაშიც ჩვენი ქვეყანა იმ

დროს ჯერ კიდევ არის) საქარ-
თველოში „ოსეთის“ არსებობის
სხენება. იგი მოითხოვს „ჩრდი-
ლო“ ოსეთის ხელისუფლებისა-
გან, მოაცილოს თავისი რესპუ-
ბლიკის სახელს განსაზღვრება
„ჩრდილო“, რადგანაც ეს გან-
საზღვრება გულისხმობს სხვა, არა-
ჩრდილო „ოსეთის“ არსებობასაც,
და ასე შემდეგ და ასე შემდეგ.
ელცინთან ზ. გამსახურდას შეხ-
ვედრის შემდეგამდე დოკუმენ-
ტი (იგი შემდეგ ყაზბეგში, რო-
მელიც, თუ ამ დოკუმენტის მიხედ-
ვით ვიმჯღელებო, ზვიადმა ძალიან
კარგად ჩაატარა, ფაქტობრივად
თითქმის დადასტურებულია ელ-
ცინის თანხმობა საქართველოს
უზენაესი საბჭოს II დეკემბრის
აქტთან (რუსეთის ფედერაცია,
რომლის მეთაურობს ელცინი, ამ
დროს ჩვენი ერთ-ერთი მოკავ-
შიერ რესპუბლიკაა). მინდა დავსძი-
ნო, რომ 1991 წლის იანვარ-
თებერვალში, როცა მოსკოვში ხში-
რად ვიყავი ხოლმე მეუღლის
ოპერაციასთან დაკავშირებით, იქ
დეპუტატი პაატა კოლუაშვილი
სასოფლო-სამეურნეო საკითხების
გამო შეხვდა თავის ნაცნობს,
ელცინის თანამშემს, და მისგან
შეიტყო, რომ ჩვენს წინააღმდეგ
წარმოებული ცილისწამების კამ-
პანაც (რომლის საფუძველზე
დაც საქართველოს სახელმწიფო-
ებრივად დამნაშავე პროკურორმა
რუშმაქმე, უკვე ზვიად გამსახ-
ურდას დამხმარის შემდეგ, მას
„ოსების გეროციდი“ დასდო ბრალ-
ად) და საქმის ნამდვილი ვი-
თარებაც ელცინისა და მისი წი-
რის კარგად იყო ცნობილი იმ
დროს. (თუმცა სრულებით არ
შეუშალა ხელი ოსების ყალბი
„კარტის“ გათამაშებით მის აგრე-
სიულ პოლიტიკას საქართველოს
მიმართ დღემდე).

იმ დროს შექმნილი იყო სამ-
მხრივი პარლამენტარული კო-
მიტა ჩვენი უზენაესი საბჭოს,
რუსეთის უზენაესი საბჭოს და
სსრკ უზენაესი საბჭოს წევრთა
შემადგენლობით, რომელშიც მე
არ დამიძახეს ჩემი ოპოზიციური
სტატუსის გამო, მაგრამ დაუყ-
ენებელი ჩამრთეს სრულებით
უზმკიცნეულოდ, როგორც კი გა-
ვიგე მისი არსებობა და მონაწი-
ლეობის სურვილი გამოვთქვი.
ჩემ მისვლამდე მის ორ წევრს
— გელა ჩორგოლაშვილსა და
ალეკო ქობულაშვილს — უკვე
უზარმაზარი სამუშაო ჰქონდათ
ჩატარებული და საქმე, ფაქტო-
ბრივად, ბოლომდე ჰქონდათ მიყ-
ვანილი: კომისია ასკვნიდა, ყველა
წევრის ხელმოწერით, რომ ცხინ-
ვალის კონფლიქტი ეთნიკური კი
არ იყო თავისი არსებით, არამედ
პოლიტიკური, და რომ მისი გაჩენის
წყარო იყო სურვილი საქართვე-
ლოს დამოუკიდებლობის პროცე-

სის შეფერხებისა. ამ კომისიის
დასკვნა (იგი გელა ჩორგოლაშ-
ვილმა გადაარჩინა განადგურებას
1991-92 წლის გადატრიალების
დროს, რომელსაც ბევრი სახელმ-
წიფო დოკუმენტი ემსხვერპლა),
აგრეთვე მრავალი სხვა დოკუ-
მენტი ამ თემაზე, როგორც უკვე
ვთქვი, გელამ და მე გამოვაქვეყ-
ნეთ გაზ. „საქართველოს“ სეციალ-
ურ ნომერში იმ მონურ დიპლო-
მატიურ მიმონერასა და იმ უგუ-
ნურ აქტებთან ერთად, რომლებიც
გადატრიალების შემდგომ ხანას
ანუ შევარდნაძის მმართველობის
ეპოქას ეკუთვნის. კონტრასტი ყო-
ლისმომცველია და დამატებით კო-
მენტარს არ სა-
ჭიროებს.

ეს — რაც
კარგი იყო. რაც
გაფუჭდა, შედე-
გია: იქიდან გამო-
მდინარე, რომ სა-
ქართველოს 160
ათასიანი ოსური
მოსახლეობიდან მ-
ხოლოდ 60 ათასი
ცხოვრობდა და
ცხოვრობს ყოფილი
ავტონომიის ტერ-
იტორიაზე, დანარ-
ჩენი 100 ათასი კი
მის გარეთ, ყო-
ველმხრივ მიზანშე-
წონილი იყო დან-
არჩენი ოსების აზ-

რის გამოკითხვა, დაეცხოვრება და
გაგრძელება როგორც ჩვენი ქვეყ-
ნის საზოგადოებაში, ისე მის გა-
რეთ. აზრი დაფორმირებული იყო
თბილისელ და რაიონებში მაცხოვ-
რებელ სხვადასხვა ასაკის და
სოციალური მდგომარეობის ოსებთან
ხანგრძლივი და დეტალური კონ-
სულტაციების შემდეგ და იმაში
მდგომარეობდა, რომ საქართველო-
ში მაცხოვრებელი ოსების არც
კეთილდღეობას, არც დაცვას, არც
ეროვნულ კულტურას, არც ეროვნუ-
ლი სახის შენარჩუნებას თუ განვი-
თარებას არაფრად არ სჭირდებო-
და არანაირი ტერიტორიული ავ-
ტონომია. ხელმოწერა მასობრივი
ნეთი უკვე დაწყებული იყო. მა-
გრამ ხელისუფლებამ არა თუ ხელი
არ შეუწყო მის ჩატარებას, არამედ
ფაქტობრივად ჩააგდო კიდეც იგი.
მიზეზი ერთი: ამ კამპანიის ინი-
ციატივა ოპოზიციის არაოფიციალ-
ური სტატუსის მქონე პირთაგან
მოდიოდა.

საბრძოლო მოქმედების ნელი
ესკალაცია და ოსების სამხედრო
მზაობის შედარებით უფრო სწ-
რაფი ესკალაცია კი გრძელდე-
ბოდა. ოსებს მინისტრული ტე-
ქნიკის რამდენიმე ერთეულის გა-
მოყენებით ნელა, მაგრამ დაჟინებით
გამოჰყავდათ ახალი (პარალელური)
გზა გუფთა-ცხინვალის მონაკვეთზე,
რათა დიდი ლიახვის ხეობის
ქართული სოფლებისათვის (თამ-
არაშინიდან კეხამდე) გვერდი
აეკლათ. ამ ქართული სოფლების
ზონას კეტავდა (და ახლაც
კეტავს) პატარა ოსური სოფელი
ოს-ფრისი ზედ ტეკის თავზე. იმ
დროს მასში მილიციის საგუშა-
გოს მოწყობას მხოლოდ რუსე-
ბის გარდუვალი შეიარაღებული
წინააღმდეგობის პერსპექტივა უშ-
ლიდა ხელს. ჩვენი არაოფიცური
გზა ტყიანი მთის გადავლით
(ერედვიდან ხეითამდე), უბრალო-
დ, ტყეში გატყევილი პროფილი
იყო, თუ გნებავთ — ბულდოზ-
ერთ გაფართოებული ბილიკი (17
კმ სიგრძისა), რომელიც ტალახ-
ში ხშირად გაუვლელი ხდებოდა
სამხიდან მანქანებისთვისაც კი.
(კოსტავას საზოგადოება ამ გზას
თავის შრომის ნაყოფად თვლი-
და, თუმცა ვერ ვიტყვი, როგორ
იყო რეალურად მათი წვლილი).
1991 წლის თებერვლიდან ჩამოყ-
ალიბებული იყო „საქართველოს
ეროვნული გვარდია — შინა-
განი ჯარი“ (მეტის შექმნა სსრკ
შემადგენლობაში ყოფნის პირობებ-
ში არ შეიძლებოდა), რომელშიც
პირველი დიდძალი სრული შე-
მადგენლობით შევიდა „იმედი“ და
რომელსაც ზვიადმა სათავეში და-
უყენა თავისი „მრგვალი მაგი-
დის“ წევრი („მრგვალი მაგიდის“
შეგნით კი — ტრადიციონალ-
ისტა კავშირის წევრი) დეპუ-
ტატი თენგიზ კიტაიძე. ამ თემაზე

უფრო დეტალურად ქვემოთ
ტყვი. აქ მხოლოდ იმას აღვნიშ-
ნავ, რომ ამ ერთადერთი შეიარა-
ღებული ქართული ძალებისათვის
იარაღის შეძენა თუ მოპოვება
მხოლოდ კიტაიძის ებარა. თავის
დასაცავი იარაღის ის უკიდურე-
სი შიშშილი, რომელიც შიდა ქარ-
თლის ქართულ სოფლებში მჭე-
ნებარებდა, გვაიძულებდა იარა-
ღის წყაროც და მისი შესაძენი
ფულიც გააფრთხილები გვეძებნა.
პირველი პირის მრავლობით რიცხ-
ში რომ ვლარავდებო, ვგულისხ-
მობ სახალხო ფრონტს, თორემ
სხვა ეროვნული პარტიების მხრი-
დან ამ მიმართულებით რაიმე
აქტიურობა არც გამოგონია მაინც
ამაინც და არც შემინშნავს. ვინც
იძენდა, თავისთვის იძენდა ანუ
თავისი პარტიული ინტერესები-
სათვის გამოსაყენებლად, რომლებიც
შემდგომში საქართველოს ინტერ-
ესების წინააღმდეგ მიმართული
აღმოჩნდა. კოსტავას საზოგადოება
შიდა ქართლისათვის იარაღის
შეძენაზე კი ზრუნავდა, მაგრამ
მე არ ვიცი, მხოლოდ მის წევრებს
მისდომდათ ეს იარაღი თუ სხ-
ვებსაც, ვისაც იგი საქმისათვის
სჭირდებოდა. მაგრამ რომც ვი-
ცოდე, რომ იგი ყველას მის-
დომდა, ვისთვისაც ობიექტურად
საჭირო იყო, ამით ჩემი შეფასე-
ბა, რომ კოსტავას საზოგადოე-
ბის როლი შიდა ქართლში ჯამ-
ში უარყოფითი იყო, მაინც არ
შეიცვლება.

ზემოთ უკვე ვთქვი, რომ
საქართველოში მდგომი რუსი
სამხედროები ჩვენზე იარაღს არ
ყიდდნენ. თუ რაღაც გამოჩნდე-
ბოდა, მისი წყარო მხოლოდ აზ-
ერბაიჯანი იყო ან, იშვიათი
გამონაკლისის სახით, ამგვარი პერ-
სპექტივები რუსეთის ცენტრებში
ისახებოდა. (თუმცა იმდენი იქ არც
ერთხელ არ გამართულებულა).
კიტაიძისათვის, რომელსაც ერ-
თადერთის ჰქონდა მუდამ შესა-
ბამისი სახსარი, მე პირადად ბევ-
რჯერ მიმმართავს ამ თემაზე,
მაგრამ შედეგისთვის არც ერთხ-
ელ არ მიმიღწევია. ასე რომ
ჩემთვის ასეთი ფორმულა შევი-
მუშავე: კიტაიძის რომ უთხარ-
„ბეტყვი“ ხუთ მანეთად იყიდე-
ბა, გატყვით, ძვირია, მე სამ
მანეთად ვმოულობო. ერთი-ორ-
ჯერ თითო-ორივე ავტომატი ლი-
ახვის ხეობის მაცხოვრებლებს ჩემ
თხოვნით მისცა ზვიადის დაცვის
უფროსმა ანდრო კანკავამ. სულ
რამდენჯერმე იყო შემთხვევა (უფ-
რობის გამო), რომ თვითონ
ლიახველებმა მოახერხეს იარაღის
ყიდვა.

ვერ ვიტყვი, რა ლოგიკით
და საიდან ან ზუსტად როდის
გაჩნდა ის აბსურდული გად-
წყვეტილება ზვიადის ადმინისტრ-
აციაში, რომ შიდა ქართლში მყოფი
ორგანიზებული ქართველი მეჭრ-
ძოლები (და არა მხოლოდ არაო-
განიზებული ჯგუფებად მდგომი
მოპოვებები, რომლებიც აქა-
ქი კიდეც იყვნენ), კანონგარეშედ ჩა-
თვალათ. ეს არ შეიძლებოდა
იმიტომ, რომ ოსების მხრიდან
ხდებოდა არა მხოლოდ თავდასხმე-
ბი და მკვლელობა, არამედ აგ-
რეთი ნელი, მაგრამ სისტე-
მაური მონოლით მთელი ფრონტი
და მას წინააღმდეგობის განცე-
სჭირდა. სოფ. ნული, მაგალი-
თად, თანდათან ყველაფე ალყ-
ში, რომელიც უკვე გადატრია-
ლების შემდეგდა შეიკრა. ამ
პირობებში მართლაც რეგულარუ-
ლი და დისციპლინირებული (შე-
დარებით მაინც) მებრძოლები
მწარდებოდნენ: „მე მზად ვარ
სამშობლოსთვის თავი დავდო, თუ
ჩემ შვილს ეცოდინება, რომ ვალ-
მოხდილი ვარ. მაგრამ არ მინდა
დავიღუპო და ჩემ შვილს ჩემი
თავი საქართველოს მოღალატედ
უხსენიონ“. ეს შეეხო სხვათა
შორის შეიარაღებული ძალების
ერთ-ერთ ყველაზე მონეტარულ
ბულ ქვედანაყოფსაც, 26-ე ბატა-
ლიონს, (იგი სულ რამდენსამე ათე-
ულ კაცს შეიცავდა), რომელიც
ძირითადად იმედის ნეფრებით იყო
დაკომპლექტებული. ისინი მორ-
გების წესით იცავდნენ ზემო
მხრიდან სოფ. სევრს — დიდი
ლიახვის ქართული ზონის ყვე-
ლაზე ჩრდილოეთი პუნქტს —
და კარგად იცავდნენ რამდენ-
იმე თვის მანძილზე.

ერთ-ერთი ნაწილი, რომელიც
ოსების პირსპირ იდგა, იყო ფაქტ-
რომლის ეგებ ართქმა ჯობდა
მაგრამ ვთვლი, რომ უნდა ვთქ-
ვა, რადგან ჭეშმარიტების ცოდნა

მეექვსე გვერდიდან

ნოდარ ნათაძე:

რას ვიცი

საბოლოო ჯამში მაინც ძალას იძლევა და არა სისუსტეს. ოსები უძახდნენ ქართველებს „სამასხურდიას დედაცო“ (გვარი „გამასხურდია“ ვერ ჰქონდათ დასწავლილი) და ქართველებმა უპასუხეს „ჩვენც, ჩვენც“.

ზვიად გამსახურდიას მმართველობის 15 თვის შედეგებს შიდა ქართლის პრობლემისათვის მე ჯამში ასე შევაფასებ. პრაქტიკულად ანუ სამხედრო თვალსაზრისით ჩვენმა სახელმწიფომ ამ თვეების მანძილზე ვერაფერი მიიღო. ვერც მიაღწიდა ვინაიდან მონინალმდეგის შეიარაღებისა და სხვაფრთვი მომზადების ტემპს, რომელიც ადგილობრივი იყო, ჩვენ ვერ ვცუბოდით. უფრო მეტიც, ნმინალ კონსერვაციული, თავდაპირველი ამოცანების გადაჭრამაც კი ჩვენს წარმატებაზე თითქმის ვერ ვილაპარაკებთ, ვინაიდან რუსის ამოცანა იმ ზონის ანეთ არ ვრცელდებოდა, რომელზედაც ყოფილი ავტონომიის საზღვარი გადიოდა, და, ამგვარად, ჩვენ ვერც მათი აქეთ არარსებული შემოტევის მოგერიებას მივიწინებთ. თითქმის მთელი იმიტომ ვამბობ, რომ ორივე ლიხვის ხეობაში ქართველი მოსახლეობის ფეხმოცვლელად დარჩენა მხოლოდ ამ მოსახლეობის სასიკეთოდ სიმტკიცის ნაყოფია და არა რუსული გეგმის ელემენტი. პოლიტიკურად კი ამ 15 თვის მანძილზე ისე გაკეთდა, რომ შეიქმნა მრავალმხრივი დოკუმენტაცია როგორც საპარლამენტო აქტების, ისე დიპლომატიური მიმოწერის სახით, რითაც ჩვენი ქვეყნის ინტერესები იურიდიულად დაცულ და ნიშანდულ იქნა. ურყევი ქვეყნარსებაა, რომ იურიდიული ვითარება და სამხედრო ვითარება ერთმანეთთან დაკავშირებული, მაგრამ ერთიმეორით განუსაზღვრავი ვითარებებია. შეიქმნა თქვენს ქვეყანაში მტრის ტანკები გრძელდნენ და ჯარისკაცები პატრულობდნენ, მაგრამ იურიდიულად გამაგრებული იყო, და პირუტყვით ურყევი ღალატის მთავრობა, რომელიც დღეს საქართველოს ჰყავს, თავის ყველაზე სახიფათო დივერსიას საქართველოს წინააღმდეგ სწორად იურიდიულ სფეროში გეგმავს და სწავის. ზვიად გამსახურდიას ხელისუფლება ვერ იმოვიდა იარაღს იმაზე მეტს, რაც იმეოდა, რადგან იარაღს არავინ გვაძლევდა დასავლეთის ჩათვლით. მაგრამ მას შეეძლო არმიის ორგანიზაციული საფუძვლების შექმნა, რასაც მეტი დრო სჭირდებოდა, ვიდრე იარაღის შენახს მაშინ, როცა ამისთვის ხელსაყრელი დრო დადგებოდა. კიტოვანის დაყენება შეიარაღებული ძალების სათავეში, რა თქმა უნდა, ამ ძალების შექმნაზე უარის თქმას უდრდა. არც ის იყო ოპტიმალური ნაბიჯი, თავდაცვის მინისტრად რომ გენერალი გ. ფრეცხალაშვილი დანიშნა, რომელმაც ზ. გამსახურდიას ხელისუფლების ერთგულება მხოლოდ გარკვეულ ზღვრამდე შეინარჩუნა და მეტი ვერაფერი მას. ის, რასაც სახელმწიფოებრივი შემოქმედება ჰქვია და რაც ხელისუფლების პირველი მოვალეობაა, ამ დროს და ამ სფეროში საქართველოში არ არსებობდა.

ზ. გამსახურდიას მმართველობის დროს და მისი ხელით — რა თქმა უნდა, მისი სისუსტით და არა ბოროტებით — ვერ გაგებით — მოხდა კიდევ ერთი რამ, რამაც ჩვენს ქვეყანას არა მხოლოდ შიდა ქართლში ჩასცა ზურგში ლახვარი, არამედ საერთოდაც. ამ დიდ გაანას თავისი დეტალები აქვს და ერთი მათგანი თხრობით დავიწყებ. იმ ძალიან დიდი რაოდენობის მსურველებში, ვინც 1988 და 1989 წელს სახალხო ფრონტისკენ მოისწრაფოდა, იყო საქართველოს თანამშრომელთა დიდი ჯგუფი, რომელთა გვარები, ბუნებრივია, სათითაოდ არ მახსოვს, მაგრამ სახეები ზოგისა მახსოვს. მახსოვს, რომ რაღაცა უცნაურსა და ჩემთვის გაუგებარ მრეტზეზებს განუდებოდა მათი პირები, რომელთა გაჩენა-არგაჩენა არავითარ ჩემთვის ხილულ კანონზომიერებას არ ეთანადებოდა. 1990 წელს, როცა სახალხო ფრონტს ერთი ნაწილი გამოეყო და თავისთავს „რადიკალური“ ფრონტი უწოდა (იხ. ზემოთ), ის ჯგუფიც მთლიანად გავიდა და, ბუნებრივია, „მრგვალი მაგიდას“ წიაღში თავისი განსაკუთრებული აქტი-

ურობის თუ უკრიტიკო ერთგულების დემონსტრირება ან სიმუღირება მოინდომა. ამ ჯგუფს იმიტომ ვახსენებ, რომ მე მათ მიხედვით შემქმნილ წარმოდგენა შემექმნა იმ უფრო ფართო პროფესიულ თუ კოლექტიურ კოლექტურზე, რომელსაც ისინი ეკუთვნოდნენ და რომელმაც მერე თავისი „სიტყვა“ თქვა. კერძოდ, 1990-1991 წლის ზამთარში, დიდთოვლობაში, როცა უღელტეხილები თითქმის უკლებლივ ჩაკეტილია, ტელეკამერის წინ ჟურნალისტმა ზვიადმა ჰკითხა, „ცნობილი გახდა, რომ ელექტრომოზარაგების მუშაკებმა ქალაქ ცხინვალს დენი ჩუჭრეს, რადგან იქ გაბატონებულმა ოსმა ბოვიკებმა ხეობის ქართულ სოფლებს დენი შეუწყვიტეს. თქვენ რას იტყვიან?“ ეს კითხვა რეალურად სრულებით უაზრო იყო, რადგანაც ცხინვალის მხრისკენ სადენები დიდი ხნის ჩანყვეტილი იყო, ლითონი მოპარული და ბოძები დამწვარი, ასე რომ დენი საერთოდ ვერ მიდიოდა ვერც ქართულ დასახლებებში და ვერც ოსურში (ის ეპიზოდები, ქართულ სოფლებს რომ დენს არ აძლევდნენ, ბევრად უფრო ადრეულ დროს ეკუთვნოდა). მაგრამ კითხვა დასმული იყო და ზვიადმაც უპასუხა: „არ ვიცი, ეს პროფესიული კავშირია და მის საქმეში ვერ ვარევი“ — დარწმუნებული ვარ, ასე უპასუხა იმიტომ, რომ იმ ხაზგასმულად „ერთგული“ ან ერთგულების მასიმულირებელი ადამიანების განხილვებზე თავს ვერ იდო ნაცვლად იმისა, რომ ბუნებრივად ეთქვა, ეს კანონსაწინააღმდეგო ნაბიჯია და გავარკვევ, რაშია საქმეო. ამ ფაქტმა, რომლის აღდგენა, მე მგონი, ვიდრე ჩანაწერი შეიძლება, ნამდვილი აფეთქება გამოიწვია. ჯერ, რა თქმა უნდა, რუსეთის საინფორმაციო საშუალებებმა, შემდეგ რუსეთის გავლენის არეალში მყოფმა საშუალებებმა მსოფლიოს მოხდეს „ცნობა“, რომ საქართველოში ოსთა ბლოკადა, სამშობიაროს დენს უთიშვეს და მოსახლეობას შიმშილით, წყურვილით და სიცხით ხოცავენ. მსოფლიო მასშტაბში და მსმენელმა, რომელიც ქვეყნობიერად ყოველს თითქმის მოელის ზნეობრივი დამგობის შესაძლო ობიექტს, რათა თავისი შესაბამისი ქვენა გრძნობა განმეხტოს, მიიღო ის, რაც უნდა, და ქართველი კაცობრივების მიერ ოსი ქალებისა და ბავშვების გაყინვის ვერსია აიტაცა. (მახსოვს, როგორ ნეიტრალურ ტონალობაში, მაგრამ ჩემდამი ნიშნის მოგებით ინინასარმეტყველა ეს შედეგი მაშინათვე ჩემთან საუბარში ვ. ადვამემ). ამ ეპიზოდმა განსაზღვრა, არსებითად, ჩვენი ქვეყნის გადამწყვეტი დამარცხება რუსეთთან საინფორმაციო ომში. მსოფლიოში სახარისის მიერ „მცირე იმპერია“ მონათლული საქართველოს, როგორც კანონალური ნაციონალიზმის კერის, იმეჯი მაშინ ჩაისახა.

ეს ბრალდება ეროვნულ-განმათავისუფლებელი მოძრაობისადმი (და არა პირადად ზ. გამსახურდიასადმი), — რომ ეს მოძრაობა, შესაძლოა, ძალიან კარგიცაა და სამართლიანია ქართველებისათვის, მაგრამ უსამართლობისა და უბედურების მომტანია არა-ქართველებისათვის, რომლებიც საქართველოში ცხოვრობენ — ცხადია, ის ძირითადი იარაღი იყო, რომელსაც რუსული იმპერია ამზადებდა და ინახავდა იდეური და საპროპაგანდო ბრძოლისათვის ჩვენი ქვეყნის წინააღმდეგ (თუმცა, როგორც ქვემოთ ვიტყვი, საინფორმაციო შემოტევა მთავარი შეტევის მხოლოდ პრეამბულა თუ იყო). პირადად ზ. გამსახურდიას წინააღმდეგ უს იარაღი დიდხანს იყო, რაც ილესობდა, და ზვიადს ერთ-

ერთი სისუსტე იყო ის, რომ მან ამ იარაღის არსებობა ვერ შეიცნო. ამ იარაღის მომზადებაში აქტიურად მონაწილეობდნენ ზ. გამსახურდიას პირადი ქართველი მოქმედებებიც. მოვიყვან ერთ ეპიზოდს. ჯერ კიდევ 1988 წელს მერაბ კოსტავას სახლში ხალხმრავალი შეკრების დროს მოვიდნენ გლეხები ყვარლის რაიონის სოფელ ჭიკაიდან და ჩუმად უამბეს, რომ ადგილობრივი ლეკების ჯგუფმა მოკლა და კოცონზე დანვა ადგილობრივი ქართველი კაცი, ძირითადად რელიგიური მოტივით. ის ოთხი ლეკური სოფელი ადრევე იყო იქ დასახლებული, შემდეგ დაღესტანში

ნასული და შემდეგ, 1957 წელს, ანუ 1956 წლის ქართველთა ქულტის უშუალოდ მომდევნო წელს. მაშასადამე, ანტიქართული რუსული პოლიტიკის ერთ-ერთი ზენიტის ხანაში კვლავ დაბრუნებული და ჩასახლებული სრუშოვის ბრძანებით, ასე რომ ეს სოფლები თავს სრუშოვის მოცემულ მიწაზე მოსახლედ თვლიდნენ და თვლიან და არა საქართველოს მიერ მიცემულ მიწაზე. იმ დაახლოებით წლინახევრის არც თუ მწვავე გართულების გამო, რაც ამ ეპიზოდს მოჰყვა, ეროვნული მოძრაობის წარმომადგენლები დროდადრო ჩადიოდნენ ყვარელში და მიტინგებზე გამოსვლაც უხდებოდათ. ზვიადის გამოსვლა ერთ-ერთ მიტინგზე ეროვნულ-დემოკრატიულმა პარტიამ და გამაჟილმა გამოაქვეყნეს საკუთარი სიტყვებით და რუსულ ენაზე და ამ პუბლიკაციით, რომელსაც ზვიადის მხრიდან არც პასუხი, არც სხვა რამ რეაგირება, რამდენადაც ვიცი, არ მოჰყოლია, დიდი ქვა დადეს ქართული ნაციონალისტური კანიალიზმის წარმოდგენის ფორმირების საქმეში. ცხადია, რომ ჩვენი ქვეყნის წინააღმდეგ შეტევის ეს მიმართულება არც შემთხვევითი ან მთავრად არის სხვა იყო და არც მხოლოდ რუსული. საქართველოს თვითდამკვიდრება კავკასიაში და კავკასიის თვითდამკვიდრება მსოფლიოში იმ ტრადიციული მიზანთსახვის შესაბამისად, რაც საქართველოს და საერთოდ კავკასიას აქვს, სრულებითაც არ იყო და არ არის გულმშვიდად აღიარებული მსოფლიოს მიერ და მას ჯერ კიდევ გატანა სჭირდება, რადგან მსოფლიოსთვის საინტერესო ობიექტად ყოფნა გლობალურ პოლიტიკაში სრულებითაც არ არის იგივე, რაც ამ პოლიტიკის სუბიექტად ყოფნა. ზ. გამსახურდია ეროვნული ზრახვის პოლიტიკოსი იყო ანუ, თავისი სისუსტეების მიუხედავად, ეროვნული ძლიერი სახელმწიფოს მაძიებელი, მაშასადამე — ცოტა სხვა, ვიდრე ამას დინება მოითხოვდა. ამ მძიმე სახელმწიფოებრივი თვითდამკვიდრების პროცესში, რომელიც ადგილადგილ დინების წინააღმდეგ გატევიდაც მოითხოვს მოკლე მონაკვეთებში, საქართველოს, მტკიცე ნებასთან ერთად, სჭირდება ელასტიურობაც, ტაქტიკა და მტერი მოსაგონებთან სალაპარაკოდ ზუსტი ენის მონახვევაც. ზ. გამსახურდიამ, რამდენადაც მე შემქმნილ და შემოძლია მსჯელობა, ეს ენა, არსებობდა, ვერ მონახა. (პრეზი-

დენტის დამცველი მიტინგის მიერ გამოკრული ლოზუნგი „ძირს ჯ. ბუში“ ამ ვერმონახვის ერთ-ერთი ტრაგიკომიკური გამოვლენა იყო). რასაკვირველია, აბსურდი იქნებოდა იმის თქმა, რომ საქართველოს მოაზროვნე საზოგადოებაში ვინმემ დაიჯერა, გარდა პათოლოგიურად წინასწარდაპოვარებული რუსოფილებისა, თითქოს გამსახურდიამ ქ. ცხინვალს შიმშილით და სიცივით ამოწყვეტა დაუპირა. მაგრამ ის, რომ ზვიადმა მსოფლიო მასშტაბით საჭირო ენით დალაპარაკება ვერ შეძლო, დაიჯერეს და, შეიძლება ითქვას, დადებითი და უარყოფითი ქულების საბოლოო

ჯამურ დაანგარიშებაში არ აბატის. ზემოთ ვთქვი, რომ ზვიადის ხარზმატული გამოსვლა ვაკის სტადიონზე იყო პირველი ბზარი, რომელიც მასა და საზოგადოების უკეთესი ნაწილის სოლსკვერებს შორის გაჩნდა (მხოლოდ მისი პოპულარობისადმი შური ალბრულ გრძნობებისგან ამ შემთხვევაში განუკლებას ვახდენ). ეს, რაზედაც ახლა ვლაპარაკობ, იყო მეორე ბზარი. მე ჩემთვის დიდხანს

ვეძებ ზუსტი სიტყვა იმის გამოსახატავად, თუ რა უნდა გაკეთებულიყო იმისთვის, რომ ამ ძალიან მძიმე მარცხის გამოსწორება როგორც შესაძლებელი გამხდარიყო, და ბოლოს (ძალიან გვიან) ვიპოვე იგი სიტყვა „გამიჯვინს“ სახით. საქართველოს პოლიტიკა უნდა რაღაც დროს და რაღაცა ფორმით გამიჯვინდა თავისი პრეზიდენტის ამ წამგებთან სახეს, რომელიც მიერ მიცემულ მიწაზე. იმ დაახლოებით წლინახევრის არც თუ მწვავე გართულების გამო, რაც ამ ეპიზოდს მოჰყვა, ეროვნული მოძრაობის წარმომადგენლები დროდადრო ჩადიოდნენ ყვარელში და მიტინგებზე გამოსვლაც უხდებოდათ. ზვიადის გამოსვლა ერთ-ერთ მიტინგზე ეროვნულ-დემოკრატიულმა პარტიამ და გამაჟილმა გამოაქვეყნეს საკუთარი სიტყვებით და რუსულ ენაზე და ამ პუბლიკაციით, რომელსაც ზვიადის მხრიდან არც პასუხი, არც სხვა რამ რეაგირება, რამდენადაც ვიცი, არ მოჰყოლია, დიდი ქვა დადეს ქართული ნაციონალისტური კანიალიზმის წარმოდგენის ფორმირების საქმეში. ცხადია, რომ ჩვენი ქვეყნის წინააღმდეგ შეტევის ეს მიმართულება არც შემთხვევითი ან მთავრად არის სხვა იყო და არც მხოლოდ რუსული. საქართველოს თვითდამკვიდრება კავკასიაში და კავკასიის თვითდამკვიდრება მსოფლიოში იმ ტრადიციული მიზანთსახვის შესაბამისად, რაც საქართველოს და საერთოდ კავკასიას აქვს, სრულებითაც არ იყო და არ არის გულმშვიდად აღიარებული მსოფლიოს მიერ და მას ჯერ კიდევ გატანა სჭირდება, რადგან მსოფლიოსთვის საინტერესო ობიექტად ყოფნა გლობალურ პოლიტიკაში სრულებითაც არ არის იგივე, რაც ამ პოლიტიკის სუბიექტად ყოფნა. ზ. გამსახურდია ეროვნული ზრახვის პოლიტიკოსი იყო ანუ, თავისი სისუსტეების მიუხედავად, ეროვნული ძლიერი სახელმწიფოს მაძიებელი, მაშასადამე — ცოტა სხვა, ვიდრე ამას დინება მოითხოვდა. ამ მძიმე სახელმწიფოებრივი თვითდამკვიდრების პროცესში, რომელიც ადგილადგილ დინების წინააღმდეგ გატევიდაც მოითხოვს მოკლე მონაკვეთებში, საქართველოს, მტკიცე ნებასთან ერთად, სჭირდება ელასტიურობაც, ტაქტიკა და მტერი მოსაგონებთან სალაპარაკოდ ზუსტი ენის მონახვევაც. ზ. გამსახურდიამ, რამდენადაც მე შემქმნილ და შემოძლია მსჯელობა, ეს ენა, არსებობდა, ვერ მონახა. (პრეზი-

დენტის დამცველი მიტინგის მიერ გამოკრული ლოზუნგი „ძირს ჯ. ბუში“ ამ ვერმონახვის ერთ-ერთი ტრაგიკომიკური გამოვლენა იყო). რასაკვირველია, აბსურდი იქნებოდა იმის თქმა, რომ საქართველოს მოაზროვნე საზოგადოებაში ვინმემ დაიჯერა, გარდა პათოლოგიურად წინასწარდაპოვარებული რუსოფილებისა, თითქოს გამსახურდიამ ქ. ცხინვალს შიმშილით და სიცივით ამოწყვეტა დაუპირა. მაგრამ ის, რომ ზვიადმა მსოფლიო მასშტაბით საჭირო ენით დალაპარაკება ვერ შეძლო, დაიჯერეს და, შეიძლება ითქვას, დადებითი და უარყოფითი ქულების საბოლოო ჯამურ დაანგარიშებაში არ აბატის. ზემოთ ვთქვი, რომ ზვიადის ხარზმატული გამოსვლა ვაკის სტადიონზე იყო პირველი ბზარი, რომელიც მასა და საზოგადოების უკეთესი ნაწილის სოლსკვერებს შორის გაჩნდა (მხოლოდ მისი პოპულარობისადმი შური ალბრულ გრძნობებისგან ამ შემთხვევაში განუკლებას ვახდენ). ეს, რაზედაც ახლა ვლაპარაკობ, იყო მეორე ბზარი. მე ჩემთვის დიდხანს ვეძებ ზუსტი სიტყვა იმის გამოსახატავად, თუ რა უნდა გაკეთებულიყო იმისთვის, რომ ამ ძალიან მძიმე მარცხის გამოსწორება როგორც შესაძლებელი გამხდარიყო, და ბოლოს (ძალიან გვიან) ვიპოვე იგი სიტყვა „გამიჯვინს“ სახით. საქართველოს პოლიტიკა უნდა რაღაც დროს და რაღაცა ფორმით გამიჯვინდა თავისი პრეზიდენტის ამ წამგებთან სახეს, რომელიც მიერ მიცემულ მიწაზე. იმ დაახლოებით წლინახევრის არც თუ მწვავე გართულების გამო, რაც ამ ეპიზოდს მოჰყვა, ეროვნული მოძრაობის წარმომადგენლები დროდადრო ჩადიოდნენ ყვარელში და მიტინგებზე გამოსვლაც უხდებოდათ. ზვიადის გამოსვლა ერთ-ერთ მიტინგზე ეროვნულ-დემოკრატიულმა პარტიამ და გამაჟილმა გამოაქვეყნეს საკუთარი სიტყვებით და რუსულ ენაზე და ამ პუბლიკაციით, რომელსაც ზვიადის მხრიდან არც პასუხი, არც სხვა რამ რეაგირება, რამდენადაც ვიცი, არ მოჰყოლია, დიდი ქვა დადეს ქართული ნაციონალისტური კანიალიზმის წარმოდგენის ფორმირების საქმეში. ცხადია, რომ ჩვენი ქვეყნის წინააღმდეგ შეტევის ეს მიმართულება არც შემთხვევითი ან მთავრად არის სხვა იყო და არც მხოლოდ რუსული. საქართველოს თვითდამკვიდრება კავკასიაში და კავკასიის თვითდამკვიდრება მსოფლიოში იმ ტრადიციული მიზანთსახვის შესაბამისად, რაც საქართველოს და საერთოდ კავკასიას აქვს, სრულებითაც არ იყო და არ არის გულმშვიდად აღიარებული მსოფლიოს მიერ და მას ჯერ კიდევ გატანა სჭირდება, რადგან მსოფლიოსთვის საინტერესო ობიექტად ყოფნა გლობალურ პოლიტიკაში სრულებითაც არ არის იგივე, რაც ამ პოლიტიკის სუბიექტად ყოფნა. ზ. გამსახურდია ეროვნული ზრახვის პოლიტიკოსი იყო ანუ, თავისი სისუსტეების მიუხედავად, ეროვნული ძლიერი სახელმწიფოს მაძიებელი, მაშასადამე — ცოტა სხვა, ვიდრე ამას დინება მოითხოვდა. ამ მძიმე სახელმწიფოებრივი თვითდამკვიდრების პროცესში, რომელიც ადგილადგილ დინების წინააღმდეგ გატევიდაც მოითხოვს მოკლე მონაკვეთებში, საქართველოს, მტკიცე ნებასთან ერთად, სჭირდება ელასტიურობაც, ტაქტიკა და მტერი მოსაგონებთან სალაპარაკოდ ზუსტი ენის მონახვევაც. ზ. გამსახურდიამ, რამდენადაც მე შემქმნილ და შემოძლია მსჯელობა, ეს ენა, არსებობდა, ვერ მონახა. (პრეზი-

ამ ორ სოფელს (გამსახურდია ბით — ცნოლევს) ხან რაკეტას ესროდნენ (უმთავრესად — ალა-ხანს), ხან ტყვიამფრქვევს, ხან ავტომატს. ზნაური ოსებს ეკავათ, უფრო ხშირად ოქონაც, რომელიც დაცლილი იყო. მაგრამ ჩვენ თითქმის ვერ შევდიოდით სიმცირისა და უიარაღობის გამო. ცნოლევს განაპირასაც, გზაზე, და ატოცის განაპირასაც ადგილობრივი ბოჭები და კაცები იდგნენ და მორიგებოდნენ — ათ კაცამდე დღისით და ღამით — ზოგს ერთლულიანი სანადირო თოვით, ზოგს ერთმჭიდიანი ან სულაც რამდენიმე ვაზინი კალაშნიკოვით — ამგვარად, სოფლის თავდაცვა ეჭირათ. მათი საფარი იყო გაურანდავი ფიცრის ფანჩატური და მოკლე ლოხე, რომელიც მხოლოდ იმისთვის კმაროდა, რომ მონინალმდეგეს მიწაში ვერ ამოეღო. „თბილისში ვიყავი იმ დასაქცევი თბილისის ომის დროს. ცა რომ გადანიშნულიყო იყო ტყეფივით, ვფიქრობდი, ერთი აი ამ ხელებით დამაჭერინა, სოფელში წამალენინა-მეთქი“ — მითხრა ერთმა გუშაგთაგანმა და ყინვით აწითლებული დაშავებული ხელები მიჩვენა.

შევარდნადის ჩამოსვლამდე შეიქმნა მთავრობასთან არსებული „ცხინვალის რეგიონის პრობლემათა კომისია“, რომლის თავმჯდომარე ბოლოს მე გავხდი (როგორ — ამაზე ქვემოთ). ხელისუფლების აბსოლუტური პრაქტიკული უნიათობის ფონზე, რომელიც არაფრით ჩამოუფარდებოდა ზვიადის დროინდელს, კომისიამ ის შეძლო, რომ დიდი გაჭირვებით სახსრებს თავი მოუყარა, რათა ერედე-ხეითის გზის რამდენსამე კონკრეტულ მონაკვეთზე სრეში მოეყარა და წყალსაშვები მილები ჩაენყოს. ახლა იქ ორხიდიან მანქანას ტალახში გავლაც შეეძლო. მაგრამ იმ ცხრა ქართული სოფლის საკომუნიკაციოდ ის გზა, რა თქმა უნდა, არ კმაროდა და არ კმარა. ერთ ადგილას, დაახლოებით უღელტეხილთან მას ოს-ფრისიდან (და, მაშასადამე, ცხინვალისაგან) პირდაპირ ამომავალი საურმე გზა უჭირდებოდა და სწორედ ამ გზით ამოსული იყო ის ბანდა, რომელიც ხეობიდან მანქანით მომავალ ოთხ კაცს იქ ჩაუსაფრდა, ხეებზე მიიბადა და ცოცხლად დანვა. იმის მომდევნო თვეებში, რაც გადატრობალება მოხდა, ოს-ფრისში ბრძოლა იყო და სოფლის შენობები დაახლოებით იმდენადვე დაზარალდა, რაც ზნაურის რაიონის ქართული სოფლები, საიდანაც ქართველები დღეს ლტოლვილი არიან. როგორც ზემოთ ითქვა, ოს ფრისის ის სტრატეგიული წერტილია, რომელიც ლიხვის ხეობის ქართულ სოფლებს გარე სამყაროსკენ გზას უკეტავს და, ამგვარად, მათ ოსების ალყაში აქცევს. ეს სოფელი რომ არ იყოს ან იქ რომ მოსახლეობა ნახევარ-ნახევარზე შერეული იყოს, ან იქ რომ ქართული მილიციის მძლავრი საგუშაგო იდგეს, ამ სოფლების ქართული მოსახლეობა დაცული იქნება, ამასთან, ბევრად უფრო ნაკლები მიზეზი იქნება შეტაკებებისათვის, რადგან სოფლებებს აღარ დასჭირდებოდათ გარე სამყაროსთან საკონტაქტოდ ქ. ცხინვალზე გავლა. რადგან უდავოა, რომ რაც უფრო დიდია მოშუღლე ჯგუფთა ურთიერთიზოლაცია, მით უფრო შედეგაანად მოქმედებს დროის ფაქტორი შუღლის დასაცხრობად. მიუხედავად ამისა, საერთაშორისო ორგანიზაციები საქართველოს ხელისუფლების ხელშეწყობით, თანხმობით და, ვგებ, რჩევითაც კი დღეს სწორედ ამ სოფლის შენობათა აღდგენაზე და იქ ახლები მშენებლობაზე მუშაობენ განსაკუთრებული სიბეჯითით, იმ დროს, როცა ქართველების დამწვარ სახლებს თითქმის არავითარ ყურადღებას არ აქცევენ. მე როცა ვამბობ (რაკი ვვარაუდობ), რომ ცხინვალის ზონაში საერთაშორისო ორგანიზაციების როლი კონფლიქტის რეგულირებაში უფრო ჰგავს საერთაშორისო შეთქმულების საქართველოს ხელისუფლების ხელშეწყობით, თანხმობით და, ვგებ, რჩევითაც კი დღეს სწორედ ამ სოფლის შენობათა აღდგენაზე და იქ ახლები მშენებლობაზე მუშაობენ განსაკუთრებული სიბეჯითით, იმ დროს, როცა ქართველების დამწვარ სახლებს თითქმის არავითარ ყურადღებას არ აქცევენ. მე როცა ვამბობ (რაკი ვვარაუდობ), რომ ცხინვალის ზონაში საერთაშორისო ორგანიზაციების როლი კონფლიქტის რეგულირებაში უფრო ჰგავს საერთაშორისო შეთქმულების საქართველოს ხელისუფლების ხელშეწყობით, თანხმობით და, ვგებ, რჩევითაც კი დღეს სწორედ ამ სოფლის შენობათა აღდგენაზე და იქ ახლები მშენებლობაზე მუშაობენ განსაკუთრებული სიბეჯითით, იმ დროს, როცა ქართველების დამწვარ სახლებს თითქმის არავითარ ყურადღებას არ აქცევენ. მე როცა ვამბობ (რაკი ვვარაუდობ), რომ ცხინვალის ზონაში საერთაშორისო ორგანიზაციების როლი კონფლიქტის რეგულირებაში უფრო ჰგავს საერთაშორისო შეთქმულების საქართველოს ხელისუფლების ხელშეწყობით, თანხმობით და, ვგებ, რჩევითაც კი დღეს სწორედ ამ სოფლის შენობათა აღდგენაზე და იქ ახლები მშენებლობაზე მუშაობენ განსაკუთრებული სიბეჯითით, იმ დროს, როცა ქართველების დამწვარ სახლებს თითქმის არავითარ ყურადღებას არ აქცევენ. მე როცა ვამბობ (რაკი ვვარაუდობ), რომ ცხინვალის ზონაში საერთაშორისო ორგანიზაციების როლი კონფლიქტის რეგულირებაში უფრო ჰგავს საერთაშორისო შეთქმულების საქართველოს ხელისუფლების ხელშეწყობით, თანხმობით და, ვგებ, რჩევითაც კი დღეს სწორედ ამ სოფლის შენობათა აღდგენაზე და იქ ახლები მშენებლობაზე მუშაობენ განსაკუთრებული სიბეჯითით, იმ დროს, როცა ქართველების დამწვარ სახლებს თითქმის არავითარ ყურადღებას არ აქცევენ. მე როცა ვამბობ (რაკი ვვარაუდობ), რომ ცხინვალის ზონაში საერთაშორისო ორგანიზაციების როლი კონფლიქტის რეგულირებაში უფრო ჰგავს საერთაშორისო შეთქმულების საქართველოს ხელისუფლების ხელშეწყობით, თანხმობით და, ვგებ, რჩევითაც კი დღეს სწორედ ამ სოფლის შენობათა აღდგენაზე და იქ ახლები მშენებლობაზე მუშაობენ განსაკუთრებული სიბეჯითით, იმ დროს, როცა ქართველების დამწვარ სახლებს თითქმის არავითარ ყურადღებას არ აქცევენ. მე როცა ვამბობ (რაკი ვვარაუდობ), რომ ცხინვალის ზონაში საერთაშორისო ორგანიზაციების როლი კონფლიქტის რეგულირებაში უფრო ჰგავს საერთაშორისო შეთქმულების საქართველოს ხელისუფლების ხელშეწყობით, თანხმობით და, ვგებ, რჩევითაც კი დღეს სწორედ ამ სოფლის შენობათა აღდგენაზე და იქ ახლები მშენებლობაზე მუშაობენ განსაკუთრებული სიბეჯითით, იმ დროს, როცა ქართველების დამწვარ სახლებს თითქმის არავითარ ყურადღებას არ აქცევენ. მე როცა ვამბობ (რაკი ვვარაუდობ), რომ ცხინვალის ზონაში საერთაშორისო ორგანიზაციების როლი კონფლიქტის რეგულირებაში უფრო ჰგავს საერთაშორისო შეთქმულების საქართველოს ხელისუფლების ხელშეწყობით, თანხმობით და, ვგებ, რჩევითაც კი დღეს სწორედ ამ სოფლის შენობათა აღდგენაზე და იქ ახლები მშენებლობაზე მუშაობენ განსაკუთრებული სიბეჯითით, იმ დროს, როცა ქართველების დამწვარ სახლებს თითქმის არავითარ ყურადღებას არ აქცევენ. მე როცა ვამბობ (რაკი ვვარაუდობ), რომ ცხინვალის ზონაში საერთაშორისო ორგანიზაციების როლი კონფლიქტის რეგულირებაში უფრო ჰგავს საერთაშორისო შეთქმულების საქართველოს ხელისუფლების ხელშეწყობით, თანხმობით და, ვგებ, რჩევითაც კი დღეს სწორედ ამ სოფლის შენობათა აღდგენაზე და იქ ახლები მშენებლობაზე მუშაობენ განსაკუთრებული სიბეჯითით, იმ დროს, როცა ქართველების დამწვარ სახლებს თითქმის არავითარ ყურადღებას არ აქცევენ. მე როცა ვამბობ (რაკი ვვარაუდობ), რომ ცხინვალის ზონაში საერთაშორისო ორგანიზაციების როლი კონფლიქტის რეგულირებაში უფრო ჰგავს საერთაშორისო შეთქმულების საქართველოს ხელისუფლების ხელშეწყობით, თანხმობით და, ვგებ, რჩევითაც კი დღეს სწორედ ამ სოფლის შენობათა აღდგენაზე და იქ ახლები მშენებლობაზე მუშაობენ განსაკუთრებული სიბეჯითით, იმ დროს, როცა ქართველების დამწვარ სახლებს თითქმის არავითარ ყურადღებას არ აქცევენ. მე როცა ვამბობ (რაკი ვვარაუდობ), რომ ცხინვალის ზონაში საერთაშორისო ორგანიზაციების როლი კონფლიქტის რეგულირებაში უფრო ჰგავს საერთაშორისო შეთქმულების საქართველოს ხელისუფლების ხელშეწყობით, თანხმობით და, ვგებ, რჩევითაც კი დღეს სწორედ ამ სოფლის შენობათა აღდგენაზე და იქ ახლები მშენებლობაზე მუშაობენ განსაკუთრებული სიბეჯითით, იმ დროს, როცა ქართველების დამწვარ სახლებს თითქმის არავითარ ყურადღებას არ აქცევენ. მე როცა ვამბობ (რაკი ვვარაუდობ), რომ ცხინვალის ზონაში საერთაშორისო ორგანიზაციების როლი კონფლიქტის რეგულირებაში უფრო ჰგავს საერთაშორისო შეთქმულების საქართველოს ხელისუფლების ხელშეწყობით, თანხმობით და, ვგებ, რჩევითაც კი დღეს სწორედ ამ სოფლის შენობათა აღდგენაზე და იქ ახლები მშენებლობაზე მუშაობენ განსაკუთრებული სიბეჯითით, იმ დროს, როცა ქართველების დამწვარ სახლებს თითქმის არავითარ ყურადღებას არ აქცევენ. მე როცა ვამბობ (რაკი ვვარაუდობ), რომ ცხინვალის ზონაში

ალექსანდრა აბდალაძე

ჩვენმა ისტორიკოსებმა იხიან. გარეშე თუ არა. შინაური მტერი მაინც გოლომდე უნდა გაანადგურო!

ისტორიამ იცის უამრავი მაგალითი იმისა, რომ გარეშე თუ შინაური მტერი შეიძლება დაამარცხო, მაგრამ იგი შეეცდებოდა კვლავ ფეხზე წამოდგეს და სამაგიეროდ, რევანშზე იფიქროს. ამის გამო, ძველთაგანვე დამკვიდრდა შეხედულება, რომ მტერი ან უნდა დაიხოვო, ანდა ბოლომდე უნდა გაანადგურო, უნდა დაუნგრეო, მოუსპო ყველა თავშესაფარი, ბუნაგი, ძველმა რომაელებმა იმ მიზნით, რომ ერთხელ და სამუდამოდ დაეძლიათ კართაგენის წინააღმდეგობა, დაანგრეს, მიწასთან გაასწორეს ეს აყვავებული ქალაქი და იგი გადახნეს კიდეც. როგორც ჩანს, სტალინს ეს ფაქტი კარგად მოეხსენებოდა. რაკი 20-იან წლებში ქართველი ერის საუკეთესო შვილები, ჭეშმარიტი ქართველები იბრძოდნენ სამშობლოს თავისუფლებისათვის, რადგან ვერ ეშუაბოდნენ იმ აზრს, რომ საქართველო კვლავ რუსეთის იმპერიის პროვინციად უნდა ქცეულიყო, ამ ბოლშევიკური რუსეთის სათავეში მოქცეულმა სტალინმა, აქაოდა, თანამემამულე ქართველებმა კარგად არ გამოიფიქრეს, საქართველოს წაღმა-უკუღმა გადახსნა მოინდინა. მან ეს გააკეთა კიდეც: ჩვენმა საუბედუროდ და სავალალოდ, ბედის ანაბრად მტრეგებულ, უწინამძღვროდ, ეროვნული ხელისუფლების გარეშე დარჩენილ ქართველთა ერთ ნაწილს დღემდე ვერ გაუცნობიერებია ეს გარემოება და ახლაც მზე და მთავრე სტალინზე ამოდის, მისი კულტი კვლავ ფესვგადგმულია ქართველთა გარკვეულ, საკმაოდ მრავალრიცხოვან წრეებში. ცხადია, ისინი ჭეშმარიტ ქართველებად ვერ ჩაითვლებიან, ისინი ფსევდო-ქართველებია. რამდენადაც საკვირველი, დამაფიქრებელი არ უნდა იყოს, ფაქტია, რომ ასეთი ქართველები გამოიდა არიან თავმოყრილი ივ. ჯავახიშვილის სახელობის ისტორიის ინსტიტუტში, რომელსაც, ამასთანავე, სათავეში არაქართველი წარმოშობის, არაქართული სულისკეთების ხელმძღვანელობა უდგას. ჩემი ღრმა რწმენით, ივ. ჯავახიშვილის სახელობის ისტორიის ინსტიტუტის თითქმის სამასწავწიანი კოლექტივიდან, პირადი ინტერესებიდან გამომდინარე, ორასი მაინც მომხრეა საბჭოთა კავშირის აღდგენისა, საქართველოს რუსეთის იმპერიის ნაწილად სამუდამოდ ქცევისა (ივ. ჯავახიშვილის სახ. ისტორიის ინსტიტუტში რომ ასეთი ვითარებაა, სხვაგან რაღა იქნება). ცხადია, ასეთი ხალხი საშიშია. ამაში კიდე ერთხელ დაფრწუნდი ამ ცოტა

ხნის წინ.

5 თებერვალს, გაზეთ „საქართველოს“ საკონფერენციო დარბაზში ბატონმა გურამ ყორანაშვილმა წაიკითხა მოხსენება — „როგორ უნდა დაიწეროს საქართველოს ისტორია“. მიუხედავად იმისა, რომ დამსწრე საზოგადოება მრავალრიცხოვანი არ ყოფილა, ვინც იყო, ისინი არ შეუშინდნენ სიტყვებს და დიდი ინტერესით, ყურადღებით მოისმინეს მოხსენება. მოსალოდნელი

იყო, რომ გაიმართებოდა ხანგრძლივი კამათი, აზრთა გაცვლა-გამოცვლა. მაგრამ ეშმაკს არც ამჯერად ეძინა. მომხსენებელმა ხაზგასმით აღნიშნა ისიც, რომ დღეს ქართველი ისტორიკოსების მამულიშვილო იალაი, განსაკუთრებული ყურადღება მიაკენა აფხაზეთის, სამხაბლოს და ჯავახეთის ისტორიის პრობლემებს. ბნამა გურამმა იქვე დასძინა, რომ ა. აბდალაძე, რომელსაც შეუძლიაო საკადრისი პასუხი გასცეს სომეხ ვაი-პოლიტიკოსთა და ისტორიკოსთა ანტიქართული ხსიათის გამოხედვებს, სამწუხაროდ, აიძულეს ივ. ჯავახიშვილის სახელობის ისტორიის ინსტიტუტი დაეტოვებინათ. დარბაზში მყოფმა ისტორიის ინსტიტუტის ადგილობრივი თავმჯდომარემ (ყოფილმა რაიკომის მდივანმა, საბჭოთა პერიოდში ისტორიის ფაკულტეტზე ბევრი იმისთვის შედიოდა, რომ რაიკომის მდივანი გამხდარიყო, ხოლო პარტიულ სამუშაოზე ხელის მოკარვის შემდეგ თავს მეცნიერებას აფარებდნენ) და ერთ-ერთი განყოფილების გამგემ საბაბი აიძვეს ჩემს წინააღმდეგ სალაშქროდ და ჩაშალეს მოხსენების ირგვლივ გამართული კამათი (ცხადია, შექმნილ სამარცხ-

ვინო ვითარებაში არც იმის შესაძლებლობა არსებობდა, რომ გულ-ნატყენი მომხსენებლისათვის და დამსწრე საზოგადოებისათვის ვინმეს ბოდიში მოეხადა და მადლობა გადაეხადა. მათ დაიწყეს იმის მტკიცება, რომ მე დიდი პატივით გამოვიცდილეს ისტორიის ინსტიტუტში და რაკი ამდენს ვერ ვხედავ, ახლა ჩაქოვდნენ ღირსი ვარი. განყოფილების გამგემ დააპირა კიდეც, ფიზიკური ანგარიშსწორება მოეწყო ჩემთვის... აღარ შევანუხებ მკითხველს მთელი ამ სიბინძურის მოყოლით. მე არ მეგონა, რომ ეს ორი ამხანაგი ასეთ შეუფერებელ ადგილზე და ვითარებაში თავს დამესხმებოდა. ახლაც დარწმუნებული ვარ, რომ ისინი სხვებმა წააქეზეს. მაგრამ ისე იყვნენ დაბოლმელები, რომ წამქეზებელზე, როგორც ეტყობა, საკმაოდ მრავალრიცხოვანი არიან. ცხადია, ეს წამქეზებლები (მათ შორის, გავლენიანი, გალალბებული, საეჭვო გზებით აღზრდილი ქალბატონებიც) ისტორიის ინსტიტუტის თანამშრომლები არიან, იმ ორასთაგანნი, ზემოთ რომ ვახსენე.

რაც შეეხება ჩემს „პატივით“, „სახეობით“ გაიცლებას (არადა, ვერ საპენსიო ასაკისა არა ვარ, სამწუხაროდ) ისტორიის ინსტიტუტთან, სინამდვილეში ეს ასე მოხდა: 1997 წლის დასაწყისში ისტორიის ინსტიტუტის ე.წ. სამეცნიერო სამსახურში დამიმიტკიცა ორწლიანი თემა — „ჯავახეთი ე.წ. II საუკუნიდან დღემდე“. ამ წარმართი მე მიწოდდა მეჩვენებინა, რომ სომეხთა პრეტენზიები ჯავახეთის მიმართ სასებო უსაფუძვლოა. ის გარემოება, რომ დღეს ჯავახეთში მოსახლეობის 98 პროცენტს სომეხები შეადგენენ, საქართველოს მიმართ სომეხთა და სომეხების აგრესიის შედეგია. ეს აგრესია რუსეთის იმპერიის ნებით განხორციელდა XIX-XII საუკუნეებში. რუსეთმა და მისმა მოკავშირე სომეხმა ყველაფერი გააკეთეს იმისთვის, რომ ქართული მხარე ჯავახეთი, რომელმაც დიდი მსხვერპლის ფასად შეინარჩუნა ქართული იერსახე თურქეთის საშინელი ბატონობის ეპოქა, XIX საუკუნის დასაწყისამდე, არაქართულ მხარედ ექციათ.

1997 წელს შევასრულე თემის პირველი ნაწილი, „ჯავახეთი ე.წ. II საუკუნიდან ახ. წ. XI საუკუნემდე“. ხსენებულმა, ე.წ. სამეცნიერო სამსახურმა განაცხადა, რომ წამოიწყო ამაყოფილება წაყენებულ მოთხოვნებს. მეც ვეშაბდებოდი იმისათვის, რომ მეორე წელიწადს

(გაგრძელება მე-9 გვ.)

ქართულს თავისი ქართველობა ენება მსხვილზე, ჯაჭვის პეჩანგზე, გულის უიყარზე...

(მე-2 გვერდიდან)

კვირით — საკუთარ გვარზე უარს თქმა ნიშნავს უარს თქმას საკუთარ ისტორიაზე, საკუთარ ეროვნებაზე, საკუთარ პიროვნებაზე. ამაზე ამაზრზენი ფაქტი ძნელად საპოვნელია. საკუთარ პიროვნებაზე უარს მთქმელი არ შეიძლება სულიერად და მორალურად ჯანსაღი იყოს, არა ჯანსაღი კი ჯანსაღ საქმეს ვერ გააკეთებს. ღმერთმა დალოცოს ყველა ჯიშში, არაფერი სანიააღმდეგო არ მაქვს, მაგრამ საქართველოში მცხოვრები ნებისმიერი ჯიშის უნდა წერდეს ქართულად, საუბრობდეს ქართულად, აზროვნდეს ქართულად, სხვა შემთხვევაში, ქართული სახელმწიფოს მშენებლობაში ჩიტის როლიც არ ექნებათ. რაც შეეხება, ბატონო ლევან, თქვენთვის გაუგებარი საიმამეს ქართველობით — ამასთან დაკავშირებით თქვენ ასხენეთ პარასკევი დღეს თქვენ დაბადების დღის მიზნებით და განაცხადეთ: „იომ არ უნდა ვიპაყო პარასკევით“, ეს იფასოსანი ცინიზმა, რომელიც ხეალ იხვე თქვენ შეგახსნებთ.

მინდა მიგიითხოვ, რომ ქართველობით გამოწვეული საიმამე ქართველს მუდამ გააჩნდეს, იგი გურამ მაიაშვილის მოგონილი არ გახლავთ. თუ არა ეს საიმამე, რომელიც უფრო მრავლის მომცველია, ვიდრე თქვენ გაცნობთ, ქართველი ვერ-ანარი კვალს ვერ დატოვებდა. როცა ქართველი ქართველობით გამოწვეული საიმამის გრძნობას კარგავს, იმ წუთიდან იწყება არა მარტო მისი აწმყო, არამედ მისი წარსულის ანულორება, რაც მას მომავალზეც აბანინებს ხელს. საიმამე სხვადასხვა ხარისხისაა. ის საიმამე, რომელზეც თქვენ აზრი არა გაქვთ, ნასაზრდოებია საკუთარი როლის, მოვალეობის და მისიის სრული შეგნებით მსოფლიო კულტურულ პროცესებში.

ბატონო ლევან, თქვენ ხშირად მაშველად მოუხმობთ კონსტიტუციას თქვენი შეხედულებების გასამაგრებლად. მინდა მიგიითხოვ, კონსტიტუცია საზოგადოებრივი აზრის ნაყოფია, რომელიც ლაფსუსებისაგან არ არის დაზღვეული, ხოლო ქართველობა უფლის ნაბოძარია და ფაქტზედ მოპყრობა პმართებს. რაც შეეხება პრეზიდენტის ეროვნულობას, მინდა გითხრათ, იგი ქართველი უნდა იყოს, რადგან ქვეყნის პირველი პირი, ბუნებრივად, გულისხმობს თავისი ერის საუკეთესო თვისებების ერთიანობას, მისი იდეალების, მისი პრინციპების, სულისკვეთების ხორცშესხმას. ეს კი მხოლოდ ღირსეულ ქართველს ხელეწიფება.

რაც შეეხება თქვენს მოსაზრებას იმის თაობაზე, რომ ეკლესია და სახელმწიფო ცალკე-ცალკე დგანან და ხსენებულ საკითხში პატრიარქის კომპეტენტურობა საკითხავია, ვერ დაგეთანხმებით. შეგახსენებთ, რომ ქართული ეკლესია, ქართული მართლმადიდებლობა, არქონიში განუყოფელი იყო ქართული სახელმწიფოებრიობისაგან, და

მეტსაც გმტყვით, იგი იყო წარმართული და გზის მკვლევარი წყობი და ეროვნული იდეალების დასამკვიდრებელი. შეგახსენებთ: ქართველი-ქრისტიანი-კი ყმა, ერთი გაგება გახლდათ (გახსენეთ „სამაყი გრძნობა“) ქართულმა სახელმწიფომ ეკლესიასთან ერთად თუ პირიქით უპრეცედენტო ბრძოლა აწარმოა მუსულმანურ გველეშაბთა გარემოცვაში და სამაგალითოდ დააგვირგინა კიდეც. საქართველომ, როგორც მთელი საქრისტიანოს განაპირა ბურჯმა, ქრისტიანული სამყაროს პრესტიჟი დროშასავით ატარა. ეს კი მხოლოდ სახელმწიფოსა და ეკლესიის ერთიანობით იყო შესაძლებელი, და თუ თქვენ ფიქრობთ, რომ დღეს ეს ასე არ არის, მაშინ მითუმეტეს, ზურგით უნდა დადგეთ თქვენი პოზიციის მიმართ.

რაც შეეხება სიმშატიური ჟურნალისტიკის ორდენი ირონიულ ნათქვამს, ყივანდებით დასახლებული ადგილიდან მისი წარმომადგენლის შესახებ, მინდა ბოდიშის მოხდით, მოკვალდებით მივუთითო ყივანდების ჩასახლების ფაქტი გამოწვეული გახლდათ მაშინდელი საქართველოს სტრატეგიული მიზნებით. დავითი გენიოსი იყო და მეცნიერულ დონეზე ესმოდ, თუ ვისი ჩასახლება შეიძლებოდა მის ქვეყანაში. შემდეგ, ეს გააკეთა დავით ალმაშენებელმა და არა ვინმე ტრიფონმა; ყივანდებმა უმოკლეს დროში აითვისა სამონათქმელო კულტურა, ენა, ტრადიციები, ზნე-რწმუნებანი, გაქრისტიანდნენ და ძირფესვიანად გაქართველდნენ, ხოლო დღეს, არცთუ ცოტა ხნის წინათ, შემოჭრილი უცხო ტომელები ისე თავისას მიერეკებიან.

და ბოლოს, მინდა რამოდენიმე რჩევა მივცე მათ, ვისაც პრეტენზია გააჩნია პოლიტიკოსობაზე:

პოლიტიკოსი — როდესაც საქმე პოლიტიკაზე მიდგება, გახსოვდეთ, რომ თქვენ ევროპას, ამერიკას, თურქეთს... კი არ აწინებთ თავს, არამედ ქართულ-პოლიტიკურ ამინდს ქმნით.

მოქალაქე — პოლიტიკური თავმოყვარეობის დაკარგვა უკვე ნიშნავს ეროვნული თავმოყვარეობის დაკარგვას;

მესამე — ინფორმაციული ცოდნა სულაც არ ნიშნავს აზროვნებას, არც საზღვარგარეთის სასწავლებლების დამთავრება არის გარანტია „შერთვა ზესტ წყობითა წყობით“.

მეოთხე — ქართველი ეროპოლიტიკურად უმაღლეს რეგისტრში მყოფი ეროპა, რაც ჯერ კიდევ უსხოვარ დროს თავისი ფოლკლორით დამატკიცია.

მეხუთე — როცა ტაძარი გენეგეით, ლიბო-სამირკველი მოქიჩიწრით, თუნდაც სიღრმეების დაღლივა მოგიხდეთ, რამეთუ საძირკველზე პირუთენელი მასწავლებელი არ არსებობს.

მეექვსე — საერო საქმე დიდი სიყვარულით უნდა ეკეთებოდეს და უკან მოხედვის შანსი კაცმა არ უნდა წაართვას საკუთარ თავს!

გურამ ხარანაული

უკანასკნელი ნიგნის გაღაზი პაპის სულს ღაფავს...

თამაშ შეიძლება ამ აზრის გამოთქმა თუცა დროულად სათანადო გამოხატულება არ მოკლებულია ღაფავს. აგრეთვე უნდა იქნას, „მალაზი გაცე“ — თანამშრომლები რომ ვიხილოთ, მუდგარს დაიკება თავად გავფრდა აუღუდული ქალბი საუბრისა წინამდის სცდომდნენ და სრული სურათი დაეცა საკუთარი მდგომარეობისა, „მალაზი გაცე“ ყოფილი „საქიწინი“ — სამართლებრივად გასაღები იგი რეგისტრირებულია და იურიდიული პირის ყველა უფლებით სარგებლობს წესდების თანახმად თანამშრომლებს საქონელმცოდნის და სამ გასაღები უფლება ჰქონდათ, აგრეთვე დირექტორი ყოფილი დირექტორის გათავისუფლების შემთხვევაში; თანამშრომელი ზემოთხსენებული უფლებები გაქვს რწის ყოფილი „საქიწინი“ მართლმადიდებელი წესდების თანახმად დაიკავა და „მალაზი გაცე“ — მალაზი დირექტორი მალაზი შეარდათ თანამშრომელი თანამშრომელი გარეშე დანაშაულისა და დირექტორის წინააღმდეგ ჯერ შერეულ მალაზი დაიკავა, სიღრმე სხვადასხვა სახის საქონელი, წინააღმდეგ ერთი ყველი უფრავს, შემდეგ მისამართულად გაზარდა მტკიცებით დირექტორის მოადგილისა და კომერციული დირექტორის თანამშრომლების დაშვებით (რომელზეც თავისი ახლობლები დანაშაულებს).

ბოლო ეტაპი კი მისი საქმიანობის გასაღები შეტყობინება, რომელიც მალაზის ოთხივე ძველ თანამშრომელს, წინააღმდეგის მუშაობის, საკუთარსა და ერთდროულად მოუკლდა.

შეტყობინებაში ნათქვამია: „საქიწინი საქონელი განიცდის ფინანსურ სინელებს და მას აღარ შეუძლია ზედმეტი თანამშრომლების შენახვა, რის შესახებაც კანონის თანახმად გაცნობებით ორი თვით აღწერა“.

წინააღმდეგის საშესაბამისად დათხოვნა, გმობით წინააღმდეგის გაუქმების მანიშნებელია.

ზემოთხსენებული მალაზის თანამშრომელი აზრი კი აღნიშნულ საკითხზე ასეთი გასაღები: მალაზი პრესტიჟული ადგილზე მდებარეობს — ეკეტი — ჭაჭაყაძის გამზირზე და დირექტორის თავის „დამსახურე პერსონალით“ სრულიად მალაზია მთლიანად ჩაიკლავს ხელში პრეზიდენტის, ეს კი საკუთარი ბიზნესის წარმოების საუკეთესო პირობა იქნება.

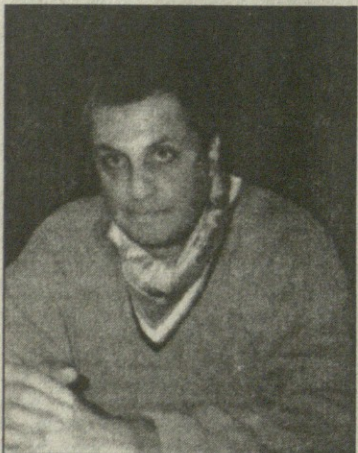
შეიქმნებულ თანამშრომლობა „საქიწინი“ — დირექტორისადმი არაერთგვაროვანი მოთხოვნა — აღდგეს სამართლიანობა, პასუხად მხოლოდ სამსახურიდან დათხოვნა შეტყობინება მოკლე მოც მათ სამართლიან განცხადებებს „პროკოროს“ ეწოდება. ხოლო დირექტორის მიერ წარმოდგენილი არასაკმაყოფილო მითითი ხელმძღვანელების ტექსტის შეცვლის შესახებ თანამშრომელი თხოვნას — „არაერთგვაროვანი პასუხი“, და პასუხად მოსდევს კატეგორიულად ნათქვამი წინადადება: „შემდგომში მალაზი პრეზიდენტი ხელმძღვანელობს გაფრთხილებას დაქვემდებარებით მოკლულია ყოველგვარ აზრს“.

გმობით, პრეზიდენტი დირექტორის პირს (თუცა კი სიმართლეს შეესაბამება) კოეზი ნაყარა ჩაუყარდა. პრეზიდენტის ბრძანებულებით წინააღმდეგის პრეზიდენტი 2001 წლიდან დაინაწილდა, კანონის დარღვევის, უიზოზოდ თანამშრომლობა სამსახურიდან გათავისუფლება სთქვის კი დანაშაულებს მასუბი უნდა აკისრებოდა, ჯერ კიდევ არსებობს შესაბამისი ორგანოები, სადაც მტკიცებ-პარალის გარეშე ჯერ კიდევ შეიძლება.

განაა ლოკანაძე

(გაგრძელება მე-9 გვ.)

აბა, კე და აბა, კო, გაღაზილი გაღასხალაბი... ძვეყანა, სადაც კარბიც და ცუდის ერთი საზოგადოებრივი იზომი

საქართველოს საგადასახადო კანონმდებლობა ისევე, როგორც სასამართლო რეფორმის პერიოდში მიღებული სხვა კანონების ერთი ნაწილი, როგორც მოგვხსენებთ, დიდი ბედოვლობით გამოირჩევა. როდესაც სახელმწიფოში, შეიძლება ითქვას, საბაზრო ეკონომიკის პირობებში განვითარებაზე საუბრობენ, არ შეიძლება ამის პარალელურად მენარმეები მავანთა უნიათობის გამო, გაკოტრების მაშინ, როდესაც ახალი სამართლებრივი ურთიერთობები კარგად მორგებულიც არ არის ჩვენს ყოფასთან და ჩანასახის მდგომარეობაში იმყოფება.

თუკი დროზე არ მიხედვას ხელისუფლება ამ პრობლემას და მისი გადაჭრისათვის ქმედებით იარაღს არ მოიმარჯვებს, ყოველივე ამის მერე, რაც დღეს ხდება სახელმწიფოში, ისედაც ხომ არ ვართ განებივრებული ინვესტიციებით, და ახლის მიღების იმედით არ უნდა გვექონდეს. უფრო მეტიც, საერთაშორისო ასპარეზზე მოპოვებული ის მცირეოდენი ნდობა, რომელიც გაგვარჩნია, დიკარგება და ჩამოსული ინვესტორებიც გაგვექცევა. შეიძლება ეს ზოგიერთს სხამაღალ ნათქვამი ფრაზად მოეჩვენოს, მაგრამ თქმისუფლების მსგავსად ხალხისათვის ტუბილი სიტყვის თქმას ჩვენ მწარე სიმართლის თქმა გვიჩვენებს.

შევეცდებით ერთი კონკრეტული დანახედების მაგალითზე გაჩვენოთ, რატომ შეიძლება ნაფიქრად საქართველოდან ინვესტორები...

„სი-ბი-ბი“, ანუ შ.პ.ს. „კავკასიის სამშენებლო მასალები“, თავის საქმიანობას ეწევა შევიცარიის ტრანსპორტული სპეციალიზირებული საინვესტიციო კომპანიისთან, „მოლდენ ბანკთან“ ერთად. მისი გენერალური დირექტორი გახლავთ ბატონი **რამაზ დუბაგინიშვილი**, რომელთან საუბარამაც დაგვარწმუნა, რომ თუ ასე გაგრძელდა, შევიცარული, მსოფლიოში აღიარებული ცემენტის მწარმოებელი ფირმა დატოვებს საქართველოს და ჩვენ ინვესტორი აღარც გვეყოლება.

— ბატონო რამაზ, კასპის ცემენტის ქარხანაში, თქვენი ცემენტის დღიდან საუკეთესო ცემენტის მწარმოებლის სახელი დამიკვიდრა, როგორ მიაღწიეთ ასეთ შედეგს?

— ჩვენ გავიმარჯვეთ ტენდერის საფუძველზე. ჩვენი გეგმები, იმედები მდგომარეობდა იმაში, რომ აგვეშეშავებინა კასპის ცემენტის ქარხანა, რომელსაც 1996 წლიდან არ უმუშავებია. 1997 წლიდან მსოფლიოში უძლიერეს ფირმასთან ერთად დავეწყეთ სარემონტო სამუშაოები და 1998 წლის აპრილში უკვე გამოიშვეთ პირველი საცდელი ნედლეული, მათი მხრიდან ეს იყო ინტერესი და თუ გვებოდა, რისკიც — შეგვეძლოთ თუ არა ქართველებს გამოგვეშვა კარგი პროდუქტია.

ქარხანას ემსახურება კავთისხევის კარიერი, რომელიც ადრევე მის განვარტულებაში იყო და ისეც დავეტოვეთ 5 წლის ვადით. ხოლო ქონების მართვის სამინისტროსთან დადებულია ხელშეკრულება 10 წლის ვადით.

გაგვქვს უზარმაზარი მარაგი კირქვისა და თიხის ფაქტურად, ჩვენი ნედლეული ჩვენ თვითონვე გაგვქვს და ისე ვუშვებთ პროდუქციას. ქარხანას ჰქონდა ძველი დანადგარი სახელმწიფო ბიუჯეტისა, რომელიც ინვესტორმა მაშინვე გადაიხადა. ახალი ინვესტორი ნოემბრის ბოლოდან მოვიდა და უკვე

(გაგრძელება მე-9 გვ.)

ჩვენა ისტორიკოსებია ისიან. გარეშე თუ არა. შინაური მტარი აინის ბოლოზე უნდა გაანადგურო!

(მე-მ გვერდიდან)

საქმე ბოლომდე მიმყვანა, ნარ-
მოვდგინა დასრულებული, გამო-
ცემად გამზადებული ნაშრომი.
გარეშე იგივე ე.წ. სამეცნიერო
საბჭო 1998 წ. დასაწყისში ჩემი
თემის მეორე ნაწილი ფაქტობრი-
ვად ჩააგდო. ე.წ. სამეცნიერო საბჭოს
სახეზე რვა შავი ხმა მივიღე
ერთი ხმა გაუქმდა, ე.წ. სამეცნიერო
საბჭოს წევრებმა წინასწარ
იციოდნენ, წინასწარ პქონდათ გათუ-
ლილი, რომ საქართველოს მეც-
ნიერებათა აკადემიის საზოგადოე-
რივ მეცნიერებათა განყოფილების
სახეზე ისტორიის ინსტიტუტიდან
წარდგენილ ჩემს რვა შავხმიან
თემს არ დაამტკიცებდნენ. ეს ასეც
მოხდა. ჩემი თემის ჩასაგდებად
აჭირო რომ ყოფილიყო 15 შავი
ხმა, ახლა კიდევ ერთხელ ვწმუნ-
დები, რომ ისტორიის ინსტიტუტ-
ის ე.წ. სამეცნიერო საბჭოს წევრები
არც ამას დაიშურებდნენ. ამავე
დროს, არსებობს იმის არაპირდა-
პირი მონაცემები, რომ თემა ჩამ-
ოვდა საქართველოს ხელისუფლების
ხიტიებით, საქმეში სომხეთის
ხელისუფლების ჩარევის შედეგად.
ახლა, ეს გარემოება ისტორიის
ინსტიტუტის ე.წ. სამეცნიერო საბ-
ჭოს წევრების საქციელს ვერ
გამართლებს, რადგან ქვემოთ
მეცნიერი, თუნდაც ხელისუფლების
არნაბი, უსამართლობას არ ჩად-
ნს. ამის შემდეგ მე აღარ შემი-
ძლო ისტორიის ინსტიტუტში დარ-
ჩენა, დავტოვე იგი.

ყოველივე ამის თაობაზე ადრეც
გაწერე (თანაც შედარებით უფრო
რეალურად) და დავტოვე ამიტომაც
განუწყვეტელ ზოგ-ზოგები ჩემს
სასაქონლად. ეტყობა, ისინი იგე-
შევენ იმასაც, თუ სად და რო-
დის შეიძლება ჩემი ხელში ჩაგდე-
ვა.

კოლეგებო ისტორიკოსებო! თუ
გარეშე მტერს ვერაფერს დაა-
ტყობ, შინაური მტერი (თქვენ რომ
გგონიათ, მტერია, თორემ მე სხვა

აზრისა ვარ) მოსობა, ბოლომდე
განადგურება ხომ მაინც შეგიძლი-
ათ! არც თუ ისე დიდი ხნის წინ
ქართული საისტორიო მეცნიერის
თავკაცები იყვნენ ივანე ჯავახიშ-
ვილი და ექვთიმე თაყაიშვილი.
დღეს, სადამდე დავღწვიო!

ამჟამად, დაგეგმილია მეცნიერ-
მუშაკთა ატესტაციის ჩატარება.
ახლანდელ საქართველოში ყვე-
ლაფერი მოჩვენებით კეთდება, თორემ
ხელისუფლება უნდა ზრუნავდეს
იმზე, რომ ქართული მეცნიერე-
ბის, კერძოდ, ქართული საისტო-
რიო მეცნიერების ბედი პატივით
ქართველ მეცნიერებს მიანდოს.
მაგრამ, ვაი-ინტერნაციონალისტებს
საქართველოს ისტორიის პატრო-
ნი მკვლევარები, სპეციალისტები
არ ესაჭიროებათ. არც ხელნი-
დელ დღეზე ზრუნვა და შესაფ-
ერი კადრის აღზრდა (რისი
საჭიროებაც უკვე ძალზე მწვავედ
იგრძნობა) წერია მათ პროგრამა-
ში. ხელისუფლებამ იქნება ის მარც
გააკეთოს, რომ ამ ატესტაციის
დროს მეცნიერ-მუშაკთა სამედიც-
ინო ფსიქოლოგიური მზადყოფნის
და ჯანმრთელობაზე ყურადღე-
ბის მეცნიერებს საჭირო დახმარება
აღმოუჩინოს. თუმცა, ახლანდელ
საქართველოს ხომ ის ხელისუ-
ფლება ჰყავს, რომელიც ახლო
წარსულში ქართულ პატრიოტებს
იმითაც იცილებდა თავიდან, რომ
სულით ავადმყოფებად აცხადებდა
და საგოეთში ათავსებდა.

კიდევ ერთხელ ვწმუნდები, რომ
აუცილებელია, რაც შეიძლება მალე,
ქართულმა ეროვნულმა ძალებმა,
ქართველმა პატრიოტებმა, შექმნან
ქვემოთ ქართველობის აღმ-
გენელი საზოგადოება. მან უნდა
განუშვარტოს, გაასხივოს ქართულ-
თა ერთ ნაწილს (საუბედუროდ,
დიდი ნაწილს), რას ნიშნავს ქვე-
მოთ ქართველობა, როგორ უნდა
გადაარჩინოს ქართველმა თავისი
შეილება და შეილიერებელი, თავისი
მრავალბუნადი, მრავალჭირვარა-
მამოვლილი სამშობლო!

ბებია — ღარიბაშვილის "ღუელი"

ფირმა „ელიზის“ პრედიდენტის თამაზ ელიზბარაშვილისათვის, 1997
წლის 5 ივნისს, შეიარაღებული ბანდის შექმნისათვის ბრალის დადების
შემდეგ, საქართველოს გენერალური პროკურატურის საგამოძიებო ნაწ-
ილის უფროსის ორდებების ხელმძღვანელობით მიმდინარე გამოძიება
მრავალბუნადი მფარველობის კურსს რომ დაადგა, უამრავი ფაქტით
მტკიცდება. მაგალითად, გამოძიებამ „დაიჯერა“, რომ თ. ელიზბარაშ-
ვილის წელნიდანაგვირგვინზე მტკიცე ლაპარაკი არ შეეძლო, ისე „მომიგ-
დო“ ავად. ამასთან, ორდებებშია ქ. თბილისის დიდუბის რაიონის
სასამართლოს არ აცნობა 1997 წლის 10 ივნისისათვის იმ ბრალის
სიმძიმის შესახებ, რაც პირადი თავდებობით განთავისუფლების დროს
ქონდა დადებული თ. ელიზბარაშვილის და ა. შ.

ყოველივე ამას დაერთო ადვოკატთა დამოუკიდებელი კორპორაციის
როზდენტის, თ. ელიზბარაშვილის ყოფილი დამცველის ქართლოს
დარბაზის მფარველობით ორდებების დიდანაშაულება შეიარაღებული
ბრალის ორგანიზებაში ბრალდებულ პირთან ფულზე დამყარებული
ლიანის შესახებ და მონასტრის აირია.

გაზეთ „საქართველოს რესპუბლიკაში“ (1999 წ. 12 თებერვალი)
გამოქვეყნდა საკუთარი ინფორმაცია, საიდანაც ცნობილი გახდა, რომ
საქმის ობიექტური ქვემოთმტკიცების მიზნით ღარიბაშვილის
განცხადებითან დაკავშირებით აღიძრა სისხლის სამართლის საქმე
ერთი ადვოკატის ფაქტზე და „სამართლის გარკვევამდე“ ორდებებშია
გარ განცხადდა თამაზ ელიზბარაშვილისა და სხვათა მიმართ განც-
ხადებული გამოძიების ხელმძღვანელობაზე. თან დასძენს: „როდესაც
გარკვევა, რომ ადგილი აქვს არა ქრთამის აღებას, არამედ მონა-
შროს შეგნებულად გატყუებას, აუცილებლად მიმართა ცილისწამე-
ბელი მივიღე სისხლის სამართლის პასუხისმგებლობა“.

გუშინ, ცნობილია ადვოკატმა, როდესაც ტელეფონით დავუკავშირდ-
ე, განაცხადა, რომ ჯერჯერობით არაფერი იცის სხენებული სისხლის
სამართლის საქმის აღძვრის შესახებ, რადგან მისთვის არავის მიუკითხ-
ეს.

ჩემს განცხადებებთან დაკავშირებით თუ მართლაც აღძრეს
საქმე, ქრთამის აღების ფაქტზე, მაშინ უნდა დავუკითხოთ მეც და
თამაზ ელიზბარაშვილიც და, საერთოდ, ყველა საჭირო საგამოძიებო
ოქმედება უნდა ჩატარდეს, — დასძინა ბატონმა ქართლოს ღარიბაშ-
ვილმა და დაამატა: — მე მზად ვარ ამ საქმის გამოძიებაში
მონაწილეობის მისაღებად.

ამრიგად, უახლოეს მომავალში გახდება ცნობილი, დამატება თუ
არა პროკურატურა იმ მომჩივნების რიცხვს, რომლებიც ადვოკატ
ქართლოს ღარიბაშვილის ცილისწამებისათვის უჩივიან (ქრთამის აღე-
ბის დაბრალდებისათვის), თუ დაუმტკიცდება ქრთამის აღება და,
უკანასკნელად, პასუხსაც აგებს ამ დანაშაულის ჩადენისათვის. ყოველ
შედეგშია შეგახსენებთ, რომ თავის ამასწინანდელ პრესკონფერენ-
ციაზე ბატონმა ქართლოსმა მასთან შენახული ის აუდიოფირიკა ასხენა,
რომელზედაც, თურმე ორდებებშია „ფულზე ევაჭრება“ ერთ-ერთ
დადგენილს.

ასე, რომ, წინ ახალი ბატალიები გველოდება და ძნელი სათქმელია,
როგორ დამთავრდება ბებია-ღარიბაშვილის „ღუელი“. მთავარი კი მაინც
ააა, რომ ამ ახალმა საქმემ უკანა პლანზე არ გადასწიოს თამაზ
ელიზბარაშვილის ისედაც გაჭიანურებული სისხლის სამართლის საქმის
სასაბარტოლოში განსახილველად წარმართვა და განაჩენის
დადგომა ფირმა „ელიზის“ იმ „ერთ-ერთი ხელმძღვანელის“ მიმართ,
რომელიც შეიარაღებული ბანდის ორგანიზატორად სცნო საქართველოს
სამართლის სასამართლოს 1998 წლის 20 აგვისტოს განაჩენმა. მოგეც-
ნებათ, გამოძიებას ერთი თვეა დარჩა ამის გაკეთებისათვის. გენერ-
ალური პროკურატორის მოადგილეს თამაზ კოდუას, რომელიც ახლახანს
დაინიშნა ტენდერულ საქმეზე გამოძიების ხელმძღვანელად, თავისი წინამორბე-
დის განსხვავებით, გაცილებით ოპერატიულად მოქმედება მართებს,
რათა უკვე დადგენილია ბანდის ორგანიზატორმა პასუხი აგოს კანონის
წინაშე.

ნინო თალახაძე

აბა, პე და აბა, პო, გაღიხალეთ გაღასხალაბი... ქვეყანა, სადაც კარგობა და ცუდობა ერთი საზომით იზომება

(მე-მ გვერდიდან)

დეკემბერში საახალწლო საჩუქრე-
ბი გადასცეს უშუალოდ კასპის
ცემენტის ქარხნის მუშა-მოსამსახ-
ურებს.

რაც შეეხება „ტენდერში“ გამ-
არჯვებას, იმ მომენტში ორი ფორმა
მონაწილეობდა: შვეიცარიულ-რუსული
„ბუტეკლასიკი“ და ჩვენი „ბუტეკ-
ლასიკი“. ადრევე თანხა პქონდა
ჩადებული ცემენტის ქარხანაში და
ამიტომ ჩვენ მოგვინია მერე მათი
გასტუმრება 500000\$ ოდენობით.

— ბატონო რამაზ, დასახე-
ლეთ დღევანდლობის უმთავრესი
ნიშანი, რაც, როგორც მენარმეს,
ხელს გიშლით მუშაობაში.

— საერთოდ, საგადასახადო
კანონი და სისტემა საქართველო-
ში მიმართა დამანგრეველად. თუ
რამიმეს გაკეთება გინდა მენარმეს,
ასეთი რამ არ უნდა ხდებოდეს.
ყველა ამაზე ლაპარაკობს, მაინც
იგეშე მეორდება. მათ თურმე
თავისი გეგმა აქვთ და ჩვენს
მხარეს არ იყურებიან. აქ დასა-
მალე არაფერია, თუ არ შეს-
რულდება ყოველი თვის გეგმა,
კვარტლის გეგმა, წლის გეგმა,
მაშინ შემოვლენ სამართალდამცავი
ორგანოები, აქ არაფერი არ არის
ცუდი, შემოვიდნენ, შეამოწმონ,
მაგრამ ცუდი ნორმებია.

ერთხელ ქარხანა დალუქეს, მერე
თვითონვე მიხვდნენ, რომ ეს დიდი
შეცდომა იყო, რადგან ქარხანა
გაჩერდა. ვეღარც ანარმობ, ვეღ-
არც ყიდი, დგახარ და უყურებ.
ბიუჯეტი ამით ხომ უარესად
ზარალდება?

მათ მე ამ საქციელს არაკო-
მპეტენტურობაში არ ვუთვლი, რა
დავალდება აქეთ, ზუსტად ისე
მოქმედებენ. თითოეული ჩინოვნი-
კი კი ვერ ერკვევა, რა ხდება
წარმოებაში.

— მრავალმა სპეციალისტმა
დატოვა სამშობლო... თქვენ კი
ისევ აქ დარჩით. მკითხველისათვის
ასევე საინტერესო იქნება, როგორ
მოხვედით აქამდე და რა არის
თქვენი გამარჯვების საიდუმლო?

— სპეციალობით არქიტექტორი
გახლავართ. ინსტიტუტის დამთავრე-
ბის შემდეგ საპროექტო ინსტი-
ტუტში დავიწყე მუშაობა. ეს ხომ
ჩვენი ძირითადი სავალი გზაა.
მერე, როგორც არქიტექტორი, მი-
წვეული ვიყავი ვანის რაიონში,
სადაც ძალიან დიდი დაკვეთები
მქონდა. სრულიად შემთხვევით,
ძალიან სერიოზული, რუსი ბი-
ზნესმენი გავიცანი, რომელთანაც
მქონდა საქმიანი საპროექტო სა-
მუშაოები. შემდეგ, როდესაც შეიქმ-
ნა ძალიან ძლიერი კორპორაცია
„პრომპროექტი“, თბილისის ფილ-
იალის დირექტორად მე წარმად-
ანეს. სამწუხაროდ, ჩემს სპეციალ-
ობას მოწყვდი, მაგრამ ჩავთვალე,
რომ საქართველოსათვის ჩემი
პირადი კონტაქტებით მეტის გა-
კეთება აქ უფრო შემიძლო. თუმ-
ცა, უცხოეთში ძალიან ბევრი მე-
გობარი მყავს, შემეძლო წე-
სულიყავი და დავრჩენილიყავი...
სწორედ ამ კორპორაციის წე-
ალობით, ძალიან დიდი ურთიერ-
თობები გამიჩნდა საზღვარგარეთ-
თან. მყავს მეგობრები, რომლებიც
დღესაც გვერდში მიდგანან. „პოლ-
დენბანიკი“ სწორედ კორპორაციის
საშუალებით ჩამოვიყვანე (1989 წელს)
სულ პირველად აქ, კასპის ცემენ-
ტის ქარხნის რეკონსტრუქციისა
და რეორგანიზაციისათვის. მაშინ-
დელმა ხელისუფლებამ და დირექ-
ციამ ამ დიდი კაპიტალის მომზად-
ხალხთან მაშინ უხერხულობაში
ჩაგვავდნენ...

მას შემდეგ 10 წელი გავიდა.
„პოლდენბანიკი“ ყოველთვის პქონ-
და საქართველოს ინტერესი, მე-
გობრობამაც თავისი სიკეთე თან
მოიტანა.

— ბატონო რამაზ, სა-
სწრაფოა დადგინდეს აშენებუ-
ლის დანერგვა უფრო ხელშეწყ-
ობა, ვიდრე შენება, ფაქტობრივ-
დღე-ყოფის ედება, იქნება კიდევ
ილუზიური შრომის ატმოსფერო,
მაგრამ შედეგი?

— ცემენტი ქვეყნის მშენებლო-
ბისათვის სტრატეგიული და მჭიდ-
რად აუცილებელი ნედლეულია. ყველა
ის ხალხი, ვინც მაშინ კასპის
ცემენტის ქარხანაში მუშაობდა, დავ-
ტოვებ და დღესაც მუშაობენ.
სხვათაშორის, დიდი თხოვნა იყო
გაგებობის მზრდანაც, რომ არ
შეგვემცირებინა შტატები, მიუხე-
დავად ამისა, მე მაინც ვცდილობ,
რომ შტატები მინიმუმამდე დავიყ-
ვანო. აღარა ვართ კომუნისტის
მშენებელ ეპოქაში. ხანდახან

მუყურებ ტყუალად დასაქმებულ
კაცს და ვფიქრობ, რომ ასე ეს
ქვეყანა არ აშენდება! თუმცა,
ინვესტორები ამ საკითხს გაგე-
ბით ეკიდებიან, მაგრამ უხერხ-
ულია, ყოველთვის უარად გასასტუმ-
რებელია 650 კაცი,
საშემოსავლო გა-
დასახადები, საშუ-
ალოზე მაღალი ხე-
ლფასები, და უკვე
ისე „გვანგრევს“ სა-
გადასახადო სისტე-
მა, რომ ინვესტორ-
თა ამაზე საუბარ-
იც გეუხერხდება
ადაიანს.

— ბატონო
რამაზ, მიუხედავად
ქართველი კაცის
გულმონკალე ბუნე-
რისა, მაინც ცო-
ტა ისეთი ხალხი,
უშურველად რომ
ენმარებიან გასა-
ჭირში მყოფ ად-
ამიანს, ან გულ-
თან მიაქვთ მშობ-
ლიური ქალაქის,
ქვეყნის სატყუარო-
ნით ამოიწურა
ქველმოქმედების
სურვილი?

— ქართველე-
ბი ვართ. ჩვენ
ცემენტს ვუშვებთ.
გარემო ყველა
აშენებს და ცე-
მენტს თხოულობენ
კიდევ. ძირითადად,
ვენმარებით საეკ-
ლესიო მშენებლობებს, რაიონების
15 სკოლა ჩვენი ხელშეწყობით
აშენდა. ვენმარებით, მაგრამ...

ნახეთ, პარადოქსივც ხდება. მა-
გალითად, კათედრალური ტაძრის
მშენებლობისათვის დაიწყო ცე-
მენტის მიწოდება, რის საფუძ-
ველზეც უნდა მომხდარიყო
ელექტროენერგიის ჩართვა. მოხდა
ასეთი რამ, ჩაგეტარდა გეგმი-
ური რევიზია და საქენერგოდან
დენის „სიბი-ენის“ გავლით ქარხ-
ნისათვის მიწოდება ქველმოქმედ-
ებაში კი არა, ჯარამაში ჩაგვეთე-
ვა. წარმოიდგენიათ? ქვეყანა-
ში, მე როგორც ვუყურებ, კარ-
გიც და ცუდიც ერთი საზომით
იზომება. ყველას თავისი, პირ-
დადელი ანტიტერსებს, ასე ჩვენ
დავიღუპებით.

ჩვენს „დაარღვევას“ პოულობენ
მარტო ამ საკითხში, არა მგონია,
ეს იყოს სამართლიანობა.

თურმე ამ დენის გადაცემა —
გამოცემის დროს ჩვენ დამატე-
ბით ღირებულება უნდა გადა-
ვიხადოთ. სიკეთის გაკეთება გი-
ჭირს მენარმეს, ოღონდ ბიუჯეტი
შეასწოს და დანარჩენი აღარ აინ-
ტერესებთ.

— ბატონო რამაზ, რაში ხე-
დავთ გამოსავალს, როდემდე გაგრ-
ძელდება ასე?

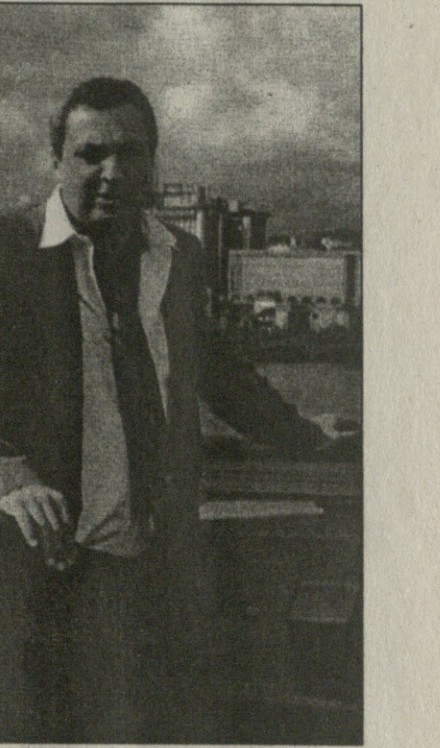
— არაფერი გამოვა, თუ არ-
სოლუტურად რადიკალურად არ
შეიცვლება საგადასახადო კანონ-
მდებლობა. ასე ვერაფერს
გაკეთებს. მენარმე ასეთ შემთხ-
ვევაში მიუშვებს ტყუალზე, რასაც
„ლევი“ პქვია და პროდუქცია აღარ
შეიქმნება, ინვესტორი კი გაიქცე-
ვა. კასპის რაიონში ასეთი ძლიერი
წარმოება არ არსებობს. გამგებ-
ლის ინტერესშია, რომ ქარხანამ
იმუშაოს და ყველანაირად გვთხო-
ვენ შემოსავლიდან ჩქარა გა-
დავიხადოთ თანხა, დრო კი ძალიან
ჩქარა გარბის — თვის დასაწყ-
ისიდან თვის ბოლომდე მცირე
დროა!

ინვესტორს ახლა ახალი საბუ-
ლალტორ ანგარიშები უნდა მივა-
წოდო. მწერენ, თანხები კიდევ
უნდა გამოვყუთო, მაგრამ ამას
ყველაფერს რომ ნახავენ, არ ვიცი...

თუ ინვესტორმა საქართველოზე
უარი თქვა, მაშინ ჩათვალეთ, რომ
საქართველოში ცემენტის მწარ-
მოებელი აღარც ჩამოვა. ჩვენი
ძალიან მოგვინივს რაღაცების
ხლაფორით, ვინაიდან ახალი ერთ-
მილიონი ქარხნის აშენებას, სულ
ცოტა 250 მილიონი დოლარი
სჭირდება. ამ თანხის გამლენი
კაციშვილი არ არის ჩვენ და
რუსეთის ცემენტის ქარხანა იმ-
დენ პროდუქციას ვანარმოვებთ,
საქართველოს მთლიანად რომ
ჰყოფნის. ჩვენ გვაქვს უზარმაზ-
არი კარიერები. სხვა ქვეყნებში
ასე არ არის. ყველა ყიდულობს
კირს, თიხას, ქვას, ჩვენ ყვე-
ლაფერი ჩვენი გვაქვს და მუშაობა-
ში კი ხელი გვეშლება.

გასაგებია, საგადასახადო თავი-
სი დავალბა აქვს, გამგებელსაც

ბიუჯეტის შესრულება დაავალეს
და ესეც შემძლია გავიგო, მა-
გრამ აი, ზედმეტ თანხებს ნულარ
გადაგვახდენინებენ. ახლა ქონების
მართვის სამინისტროსთან მქონდა
კამათი (5 წელია გვაქვს მართვა

აღებული), რატომ არ იწყებ პირვე-
ლი ინაწრიდან ძველი ვალების
დაფარვასო? ეი. ინვესტორს უნდა
ვთხოვო, რომ არა გვაქვს. ის კი
მეტყვის, „აბა, მითხარო, რა სიკეთე
ხდება თქვენთან“, მე კი აქ
გაუარკვევლობას ვხედავ და სხვას
როგორ ვუთხრა, სიკეთე-მეთქი!

მსოფლიოში „პოლდენბანიკი“ №1
ფირმაა, ხოლო №2 ფრანგული
ფირმა „ლაფარეი“. ადრე ფრან-
გული ფირმა ჩამოვიდა აქ, გადა-
ხედა სიტუაციას და ცივი უარით
წავიდა.

როცა მე მივდიოდი შვეიცარ-
იაში „პოლდენბანიკთან“ მისალა-
პარაკებად (საპრეზიდენტო ფონ-
დის ხელმძღვანელობისათან ერთად),
მაშინ, ვინც „ლაფარეი“ ჩამოვიყვან-
ა, მან მითხრა: „დიდი სისულელეს
აკეთებ, ეგერი ხომ სტრატეგიული
ფირმაა, ერთმანეთს უყურებენ,
არაფერი არ გამოვიდა, რადგან
მათი ციან „ლაფარემა“ ადრე უარი
რომ თქვაო“ — მაინც, იქნებ
ვცადო-მეთქი! საერთოდ, მე ოპ-
ტიმისტი ვარ. გავიმარჯვე კიდევ.
გამარჯვა ადრინდელმა კავშირებმა,
მეგობრობამ.

— ბატონო რამაზ, იქნებ გაქვთ
ბავშვობისდროინდელი სურვილი,
რასაც დღემდე გულით ატარებთ
ან მიზანი, რომელიც სიცოც-
ლელზე მტკია?

— ასეთი რამ ჩემთვის ფეხ-
ბურთის სიყვარულია. იცით,
როგორ მიყვარს? არ ვიცი,
როგორ ავხსნა... ალბათ, გამოგებით,
მეც ხომ ყოფილი ფეხბურთელი
ვარ. ჩემი ძმა გურამი საქართვე-
ლოს მინი-ფეხბურთის ასოციაცი-
ის პრეზიდენტი იყო. ეს სპორტი
ჩვენთვის განუსაზღვრელი სიხარული
და უდიდესი ტკივილია. თუკი
რამიმ ფასულს ვაკეთებ, იმის-
ათვის, რომ ქართული ფეხბურთი
კვლავაც აღორძინდეს.

ყოველთვის ვენმარები და დავ-
ენმარები სპორტულ ფედერაციას,
იმ საქმეს, სადაც კი შეიძლება
სიტყვა „ფეხბურთი“ გამოვლერო.
ამასთანავე, მინდა დავამატო,
რომ ჩემი მეგობარია ცნობილი
ავსტრიელი არქიტექტორი, ყოველ-
ნაირად საამაყო პროექტება —
პაუზვირტი. იგი სწორედ ისაა,
ვისაც თანადგროვებ არქიტექტურის
მამად აღიარებულმა კორბუზიამ
თავისი სახელსონო ანდერძით რომ
დაუტოვა.

ორივეს ძალიან გვიყვარს ფეხ-
ბურთი, ამიტომ ჩვენი კონტაქტე-
ბი მსოფლიო სპორტულ სამ-
ყაროშიც უფრო გავალრმავეთ. მე
და ბატონ პაუზვირტიც ერთობლივი
და დიდი გეგმები გვაქვს. ამ
უკეთილშობილეს ადამიანს ძალიან
უყვარს საქართველო, გული შესტ-
კავა ჩვენს ქვეყანაზე...

დაწარჩინებ მირა, სხვა დროს
ვილაპარაკებ, მითხრა ბატონმა რა-
მაზმა, პატივით რაიონი და ნათი-
ვამს ასე დაამატა: „ყველა გვა-
ცალბო, ბატონო“.

მთიი ჩადუნელი

ბატონო გიორგი! ამ ღია წერილს გწერთ უპირველესად არა იმიტომ, რაიმე შეგასმინოთ და თქვენში ღირსების გრძნობა-შეგრძნება გაგაღვიძო, არამედ იმიტომ, რომ საზოგადოებრიობის ყურადღება მივაპყრო თქვენი პიროვნებისადმი. რასაკვირველია, თავისთავად თქვენი პიროვნებისადმი ყურადღების გამახვილება დიდი გუარაფერი საქმე გახლავთ, მაგრამ რაკი თქვენ 1965 წლიდან დღემდე სათავეში უდგებართ ისტორიისა და ეთნოგრაფიის ინსტიტუტს, რომელსაც სამეცნიერო-ეთნოგრაფიული ფუნქციაც ეკისრება, ამდენად კიდევ ერთხელ შევეცდებით საზოგადოებრიობას ჩემი აზრი შევასახლო.

1957 წლიდან, როდესაც თქვენ ლენინური პრემიის ლაურეატი გახდით, ჩვენმა საზოგადოებრიობამ იოლად ირწმუნა მითი თქვენი დიდი მეცნიერების შესახებ. 50-იანი წლების გონებადამბინდული საზოგადოება (მთლიანობაში ალბეული) რას მიხედვებოდა, რომ ურარტუული დამწერლობა დიდი ხნის წინათ იქნა გაშვირული, შესაბამის ენაზე შექმნილი იყო გრამატიკა, მრავალი ტექსტი უკვე გამოქვეყნებული და ა. შ. რაც თქვენ გააკეთეთ ამ სფეროში — ეს გახლდათ ურარტუული ტექსტების უფრო სრულად შეკრება, გამოკვება და კომენტარება. რა თქმა უნდა, ამ მხრივ თქვენ გარკვეული რუდუნება გასწიეთ, მაგრამ ამ საქმის აღსასრულებლად სულაც არ იყო საჭირო განსაკუთრებული ნიჭიერება, არამედ მხოლოდ შრომისმოყვარეობა. ურარტუული ტექსტები თქვენ პირველად გამოეცით 1953-1954 წლებში, 1954 წელს დაბეჭდვით კომპლაციური ხასიათის ნაშრომი „ნაირი-ურარტუ“. ეს იყო თქვენი მეცნიერული მოღვაწეობის ზენიტი, რის შემდეგ მეცნიერებაში მნიშვნელოვანი ნაბიჯები აღარ გადაიდგამათ. მაგრამ თქვენს ყველაზე დიდ სამეცნიერო მიღწევას ძლიერ აფერ-მკრთალებს ერთი ფრაზა საჩივრით გარემოება. ჯერ კიდევ მაშინ, როცა თქვენ ურარტუოლოგიაში პირველ გაუზნებელ ნაბიჯებს დგამდით, საქართველოში მოღვაწე რუსმა მეცნიერმა პეტრე უშაკოვმა თავის რამდენიმე სტატიაში წარმოაჩინა ძველი საქართველოს ისტორიული ვითარება ურარტუული წყაროების მიხედვით. მეტიც, მანვე 1940 წელს დასაყვად ნაშრომად სადოქტორო ნაშრომი „ურარტუული საისტორიო წყაროები...“ კიდევ ერთხელ დაგისვამთ კითხვებს: ნთუ თქვენ არავითარი კონტაქტები არა გქონიათ 1943 წელს გარდაცვლილ პეტრე უშაკოვთან? განა წარმოსადგენია, რომ თქვენ საკანდიდატო დისერტაციის (ქებოდა და ურარტუს სახელმწიფოს წარმოქმნას) შემდეგ ხელი მოჰყვანდით სწორედ იგივე თემას (სადოქტორო დისერტაციისა), რომელიც გარკვეულწილად უკვე დამუშავებული ჰქონდა პეტრე უშაკოვს და მასვე ჰქონდა შედგენილი „ურარტუოლოგია“ (240 ხელით დაბეჭდილი გვერდის მოცულობისა) და არ გიცდიათ ამ ნაშრომებს გასცნობოდი? მსგავსი კითხვები სხვაც აღიძვრს არაპროფესორული ისტორიკოსების თავებშიც კი, თუმცა ამას ვერ „ახერხებენ“ მხოლოდ თქვენდამი მონურად (ანგარებითი ინტერესების გამოისობით) განწყობილი ან კორპორაციული სტრუქტურებით გამჭვალული აკადემიკოსები. თქვენ ურარტუოლოგიურ ნაშრომებში ყოველნაირად გაურბიხართ პეტრე უშაკოვის სათანადო ღვაწლის წარმოჩენას, მათ შორის იგნორირებთ ამ უკანასკნელის გამოქვეყნებულ ნაშრომებსაც კი. ყოველივე ამის თაობაზე თქვენ მკაცრად მოვითხოვდნენ ნორმალურ საზოგადოებაში, სადაც ასევე მეცნიერებას ნორმალური ფუნქციონირება, მაგრამ, თქვენდა საბედნიეროდ, ცხოვრობთ საზოგადოებაში, რომლის მმართველი ბიუროკრატიისათვის ზნეობა არავითარ, აბსოლუტურად არავითარ არ წინააღმდეგობას. „ეროვნულმა“ ბიუროკრატმა გასულ წელს ღირსების ორდენითაც კი დაგაჯილდოვათ დაბადების ვითომდა 80 წელთან დაკავშირებით (სინამდვილეში 83-ისა გახდით).

ბ-ნო გიორგი! თქვენ მალე ამოსწრეთ შესაძლებლობანი ძველი აღმოსავლეთის ისტორიის სფეროში და გადმოინაცვლეთ საქართველოს ძველ პერიოდში. თქვენს გარშემო მყოფი ისტორიკოსები, მათ შორის საკმაოდ ასაკოვანი, დიდად საკვალალოდ, ადეკვატურად ვერ გებულობენ თქვენს წვლილს მეცნიერებაში. სამაგიეროდ თქვენი მეცნიერული შესაძლებლობანი კარგად გაცნობიერა აკად. ნიკო ბერძენიშვილი — თქვენზე ბევრად უფრო მეტად ნიჭიერმა ისტორიკოსმა. მკაცრად შემოწმებული ზეპირგადმოცემებით თუ ვიმსჯელებთ, მათ დიდად აეჭვებდა თქვენს დიდი მეცნიერობა ძველი აღმოსავლეთის, მათ შორის ურარტუოლოგიის სფეროში, სამაგიეროდ მისთვის უეჭველი გახლ-

ბურაბ ყორანაშვილი

Quousque tandem... Catilina!

როდემდე... კაცილინა!

ღია წერილი აკად. გიორგი ბელიშვილს

დათ თქვენი ნიჭის ფრიალი შეზღუდულობა საქართველოს ისტორიის კვლევა-ძიებისას. ცხადია, ნიკო ბერძენიშვილის თქვენი დიდად ასიათების სისწორე-მართებულობას ვერ გაიგებენ თქვენდამი მონურად განწყობილი, მაგრამ ოდნავ კრიტიკულად განწყობილთაგან და თავისუფალი ადამიანებისთვის ყველაფერი ნათელია. ჰხედებით იმასაც, რომ თქვენს ნაწერებში აზრის სიმწიფე, ლოგიკა ისევეა როგორც დღევანდელ მისან პოეზიას ნალაპარაკებში. საზოგადოებას შეეხსენებთ, რომ თქვენი ბოლო წიგნი, რომელიც თავის მხრივ ქართული ისტორიოგრაფიისათვის დიდი ვერაფერი შენაძინა, გამოცა 1973 წელს. გადის 26 წელიწადი და ამ ხნის მანძილზე თქვენ ერთი მცირე მოცულობის წიგნიც კი ვერ გამოაქვეყნეთ. მსმენელთა წინაშე, თუნდაც ინსტიტუტში, ვერც ზეპირ გამოსვლებით იჩენთ თავს. ამდენად, სრული საფუძველი გვაქვს ვთქვათ, რომ ქართული მეცნიერებისათვის კარგა ხანია უკვე ისტორიის წარმოადგენთ. და მანც მონახეთ ადგილი „მაღალ“ მეცნიერებაში — ისტორიისა და ეთნოგრაფიის ინსტიტუტის კვლავ დირექტორობა. ესეც სად უნდა მომხდარიყო თუ არა ბეჩავ, სულიერადაც დაქრდომილ და გაპარტახებულ საქართველოში!

ახლა ინსტიტუტში თქვენს დირექტორობას შევხვებით. ერთ დროს, როგორც ცნობილია, აკად. ნიკო ბერძენიშვილს გარკვეული ილუზიები შეეჭმნა თქვენს შესახებ და ინსტიტუტში თავის მოადგილედ დაგნიშნათ. მაგრამ, შეატყობა რომ ამ მხრივაც დიდად ვერ გამოირჩეოდით და სრულ იმერტულობას იჩენდით, 1962 წელს ამ თანამდებობიდან გაგათავისუფლათ. მაგრამ, სამწუხაროდ, 3 წლის შემდგომ გარდაიცვალა ნიკო ბერძენიშვილი — ჩვენი უკანასკნელი (დროის მიხედვით) ნამდვილად გამოჩენილი, მოაზროვნე ისტორიკოსი და ისტორიის ინსტიტუტის სათავეში სწორედ თქვენ მოხდით. საბედნიეროდ, იმ დროს იყვნენ საკმაოდ შესაფერისი კანდიდატები, მაგალითად პროფ. შოთა მესხია და პროფ. ვალერიან გაბაშვილი, მაგრამ იმდროინდელმა ეკვას პირველმა მდივანმა ვასილ მგავანაძემ და მეცნიერებათა აკადემიის ვიცე-პრეზიდენტმა (საზოგადოებრივ მეცნიერებათა დარგში) ისიდორე დოლიძემ, არჩევანი სახელდობრ თქვენზე გააკეთეს. ვფიქრობთ ამაში სხვა გარემოებამაც იმოქმედა, რაზედაც ცალკე მოგახსენებთ.

საქართველოს იმპანდელ „ძლიერთა ამა ქვეყნისათა“ გადწყვეტილებამ ძალიან ცუდი შედეგები გამოიღო ქართული ისტორიოგრაფიისათვის. ისტორიის ინსტიტუტის სათავეში აღმოჩნდით ადამიანი, რომელიც გარდა იმისა, რომ სათანადო ნიჭიერებასა და ეროვნული (საქართველოს ისტორიაში) იყავით მოკლებული, პატრიოტიზმისაგანაც იყავით და ხარტ დაცლილი. მეტსაც ვიტყვით, თქვენ ჩვეულებრივი მოქალაქეობრიობის დონეზეც კი ვერ დაგხარტ (კერძოდ უკანასკნელი 10-12 წლის განმავლობაში ერთხელ თუ მაინც ამოიგლიათ ხმა, გაეტივადებინათ პოზიცია!). რამდენი ერთი ჩამოვთვალო!

იმხანად, 60-იანი წლების დასაწყისში, საბჭოთა კავშირში მეცნიერების ბიუროკრატის წარმომადგენლებიც კი მიხედნენ, რომ საბჭოური ისტორიოგრაფია ჩიხში აღმოჩნდა კერძოდ მეთოდოლოგიის დაბალი დონის გამოისობით და შეეცადნენ გარკვეული ძალისხმევით გამოეჩინათ აღნიშნული ხარვეზის გამოსასწორებლად. საქართველოში ამის გაკეთებას შეეცადა ბატონი ნიკო ბერძენიშვილი. მაგრამ ინსტიტუტში დირექტორად მოხვედით თქვენ, ბ-ნო გიორგი, და ამ თვალსაზრისითაც არავითარ

არ გილონათ. თუმცა აქ და ზოგიერთ სხვა სამეცნიერო დაწესებულებაში იყო შესაძლებლობა რაღაც გაკეთებულიყო, მაგრამ თქვენი ობსტრუქციის წყალობით თითქმის არავითარ არ გაკეთდა.

1988 წლის დასაწყისში თქვენ საბოლოოდ გააუქმეთ ბატონი ნიკო ბერძენიშვილის მიერ 1981 წელს დაფუძნებული განყოფილება, რომელსაც ქართული საზოგადოებრივი აზროვნებისა და ისტორიოგრაფიის ისტორია უნდა შეესაწავა. თქვენი უფლები მოტივი ნათელია: ანგარიში გაუსწორეთ აღნიშნული განყოფილების ყოფილ გამგეს, განსვენებულ პროკავი რატიანს, რომელსაც მისთვის დამახასიათებელი პირდაპირობის გამო ვერ იტანდით. როცა შემოგვდავით თუ რატომ აკეთებდით ასე „გენიალური“

პასუხი მომიგეთ: ისტორიოგრაფიის ისტორია საისტორიო მეცნიერების სერიოზული დარგი არააო და მისი წერა ყოველ ისტორიკოსს შეუძლიაო. პირადად მე ბევრჯერ, მათ შორის საისტორიო შეკრებებზე, ამისხნა თქვენითვის ამ მოსაზრების აბსურდულობა, მაგრამ ამაოდ. მხოლოდ შარშან, გაუქმებიდან 11 წლის შემდეგ, აღადგინეთ აღნიშნული განყოფილება. დიდად მეუჭვება, რომ თქვენ მიმხდარყავით შესაბამისი პირობებიკის სერიოზულობას — უბრალოდ, გამოჩნდა პიროვნება, რომლისთვისაც „მამული“ და „თავადობა“ უნდა გეყვალაობინათ.

საბჭოური ისტორიოგრაფიაში ერთ დროს ძალზე იგნორირებული იყო საისტორიო დემოგრაფია, მაგრამ რუსეთში, კერძოდ ისტორიკოსები, კარგა ხანია რაც მიხედნენ ამ სახევის გამოისწორებას, რასაც ვერ ვიტყვი თქვენზე. თუ საქართველოში რაიმე გაკეთდა ამ მიმართულებით, ამას ადგილი ჰქონდა ისტორიის ინსტიტუტის გარეთ და ძირითადად არაისტორიკოსების მიერ (XIX-XX საუკუნეების მიმართ). ასე რომ, წინა პერიოდების საქართველოს ხალხთმოსახლეობის საკითხები კვლავადებურად „ყამის“ წარმოადგენს, რაც თქვენი დამახასურებაც გახლავთ.

1985 წელს თქვენ გააუქმეთ ისტორიოგრაფიული სემინარი. მაღე იგივენიერი ბედი ეწია „საისტორიო კითხვებსაც“. რატომ? იმიტომ რომ გინდოდით სამეცნიერო ატიმოსფერო ინსტიტუტში რაც შეეძლება დაბლა დაგენიათ.

ჩვენს ინსტიტუტში ძალიან იშვიათი ხილი გახლდათ სამეცნიერო დისკუსიების მოწყობა. ინსტიტუტში ჩემი ყოფნის 30 წლის მანძილზე დისკუსია (ქართული ფეოდალიზმის პერიოდიზაციის თაობაზე) გაიმართა 1977 წელს და გასულ წელს (ისიც უშთაფრესად უნივერსიტეტულ ისტორიკოსთა ინიციატივით). რასაკვირველია, არც ერთ მათგანში თქვენ არ მიგიღიათ მონაწილეობა.

1971 წელს, როგორც იცით, თქვენი რედაქტორობით გამოვეცით ძველი აღმოსავლეთის ისტორიის სახელმძღვანელო. უნივერსიტეტის გამომცემლობის დირექტორი წლები მანძილზე მოითხოვდა წიგნის მეორე გამოცემას, მაგრამ დიდხანს ამაოდ. მხოლოდ 1988 წელს, ისიც სხვათა ჩიჩინით, ელირსა სახელმძღვანელოს მეორე გამოცემა უნდა მოგესწენებოდა, ტექნიკურად ძნელი როდი გახლდათ ინსტიტუ-

ტის განყოფილებათა კრებულების დაბეჭდვა. მაგრამ მშვენივრად გვახსოვს თუ როგორ ხეწნა-მუდართ გამოდიოდა ძველი ისტორიის განყოფილების (გამგე თქვენ ბრძანდებოდით) შესაბამისი კრებულები.

ბ-ნო გიორგი! თქვენ მხოლოდ ფორმალურად ხართ დირექტორი ისტორიისა და ეთნოგრაფიის ინსტიტუტისა. დისერტაციის დაცვის საბჭოს სხვანი ედგენ და ახლაც სხვა უდგას სათავეში, წლიური თემების შეჯამებას ჩვეულებრივ ახდენს სწავლული მდივანი, წელიწადში ერთ საცოდავ სამეცნიერო სესიას ისე ჩაატარებთ, რომ შეჯამებას ვინ ჩივის, ერთი შეკითხვაც კი არ გიჩნდებათ თავში. თითხი წელია რაც საერთო კრება არ მოგიწევიათ. ჩვენი მცდელობით ორჯერ მაინც ჩაატარეთ იგი, მაგრამ მათ არ დასწრებისხართ, რადგან ისე გეშინიათ საერთო კრებებისა და ოპოზიციისა როგორც ეშმაკს საკმევლისა. ასე რომ, წარმოადგენთ ვინრო ოლიგარქიისა და არა მთელი კოლექტივის დირექტორს. არ გადავაჭარბებთ თუ ვიტყვით: თვეებიც რომ გავიდეს და არ გამოცხადდეთ სამსახურში ამით ინსტიტუტი არავითარ არ ნააგებს. სხვანაირადაც მოგახსენებთ: ინსტიტუტში 30-40 კაცი (ქალიც) აღმოჩნდება, რომელიც თქვენზე უკეთ-

ადამიანს უკეთესი საბჭოთა კავშირის უშიშროების სამსახურთან თანამშრომლობა, მაგრამ როცა სახეზეა აშკარა ფაქტები, მათი დაუხსნაობა არ ეგების. ჩამოგითვლოთ? კი, ბატონო: 1) 1965 წელს თბილისში გამოქვეყნდა პასკვილი ქართულ ემიგრაციაზე. ცხადია, ეს მოხდა ცნობილი (საზარელი აზრით) ორგანიზაციის ეგდით. ფაქტია, რომ მისი წინასიტყვაობის ავტორი სწორედ თქვენ გახლდით. ავებსენით როგორ მოხდა ეს? 2) 1973 წელს სპეციალობით მათემატიკოსმა პროფ. მერაბ მიქელაძემ დაწერა რეცენზია ნიგნზე, რომელიც მათემატიკის ისტორიას ეხებოდა და სადაც დაკნინებულად იყო წარმოდგენილი საქართველოს ისტორიის რიგი ფაქტებისა. რეცენზიას ფრიად ოპერატიულად გამოეხმაურეთ თქვენ ერთ ფილოლოგოს-აკადემიკოსთან ერთად. მაგრამ დიდი ტივინს ჭყლეტა არ სჭირდება იმის გარკვევას, რომ რეცენზიის საწინააღმდეგო წერილი (ანტრეცენზია) ძირითადად თქვენი „შემონაქმედი“ იყო. დიდად მეუჭვება, რომ ეს მთლად თქვენი ინიციატივით მოხდა. 3) 1983 წელს თვითმფრინავის გამტაცებელთა წინააღმდეგ თქვენმა ორმა ნაზირევირმა — მოადგილემ და პარტკომმა ხელისუფლებას და საზოგადოებას უპატყეს, თითქოს ჩვენს ინსტიტუტში შედგა კრება, რომელმაც ერთხმად დაგმო დამნაშავენი. საბედნიეროდ, არავერი ამის მსგავსი სინამდვილეში არ მომხდარა! ფაქტია, რომ თქვენ არ აღშფოთებულხართ უტიფარი სიცრუით. ეჭვი გვაქვს, რომ ამ ფაქტს თქვენ გარეშე არ ექნებოდა ადგილი. უფრო შორსაც მივდივართ და აქედან გამომდინარე, თქვენსა და ცნობილ საზარელ დაწესებულებასთან თანამშრომლობასაც გვულოცებთ. 4) თუმცა თქვენ არავერი არ იღონეთ ისტორიის მეთოდოლოგიის განსავითარებლად, მაგრამ 1974 წელს ინსტიტუტში დააარსეთ განყოფილება, რომელსაც ევალეობდა... ბურჟუაზიული იდეოლოგიის კრიტიკა. მისი გამგე რომ 1982 წელს არ გარდაცვლილიყო, განყოფილება იარსებებდა 1987-90 წლამდე. 5) თქვენ ძალიან „მზნებარე“ მოხსენებებით გამოსვლებით სერგო ორჯონიკიძის დაბადების 100 წლისთავის ზეიმზე. ესეც ისე, სხვათა შორის მოხდა? 6) სიმონ ჯანაშიას შრომების V და VI ტომებიდან თქვენ ამოაღებინეთ ავტორის მშ-

ვენიერი პოლემიკური წერილები ს. ტყარასკისა და მ. წყნაშვილის წინააღმდეგ. რატომ, ვის სასარგებლოდ გასწიეთ გამოჩენილი ისტორიკოსის ცენზორობა? თქვენ ხელი შეუმაღლეთ ჯემალ გამახარასა და ბადრი გოგიას საისტორიო წყაროებისა და დოკუმენტების კრებულის გამოცემას, რომელიც აფხაზეთის ისტორიას ეხება. ობსტრუქცია მოუწყვეთ აფხაზეთის ისტორიის ახლებური გააზრების საქმეს 90-იანი წლების დასაწყისში. 7) სამიოდეთის წინათ მისაკო წერეთლისადმი მიძღვნილ სამეცნიერო კესიაზე თქვენ დიდი რიხით გვაუწყეთ თუ როგორ უშიშრად შეხვდით საბჭოთა კავშირისათვის მისდო ოდით-მეორე პიროვნებას — მისაკო წერეთელს, მაშინ როდესაც მასთან შეხვედრას გაურბოდა თქვენზე ბევრად უფრო გაბედული აკად. გიორგი წერეთელი. ღმერთმანი, არა ვართ ისეთი ბრეკები, რომ ამ ფაქტებიდან სათანადო დასკვნა არ გავაკეთოთ.

მტკიცედ გვეყვარა, რომ ორი წლის წინათ, სამეცნიერო გრანტების გაცემისას, თქვენ სასტიკი წინააღმდეგობა იყავით არმენისტ აღბეჭდვის თემისა, რომელიც ფრიად აქტუალური გახლდათ მეცნიერულად და პოლიტიკურადაც. თქვენ კვლავ დიდი ძალისხმევა გამოიჩინეთ შესაბამისი გრანტის გასაუქმებლად გასულ წელს. ორჯერ შემთხვევაში მოერედეთ დაშაქურად განწყობილი სომხების განაცხადებს. სხვა დროს მე აღვნიშნე ხოლმე თქვენი უპატივცემულობის გამოვლენები ივანე ჯავახიშვილის, სიმონ ჯანაშიას, ნიკო ბერძენიშვილის, მისაკო წერეთლის, ალექსანდრე სვანიძისა და სხვათა მიმართ, რასაც ამჟამად აღარ გავიმეორებ.

თქვენ ერთხელაც არ ამოგილიათ ხმა ვთქვათ ი. მ. დიაკონიშვილისა და ა. ს. ნოვოსელცევის საწინააღმდეგოდ, როცა ისინი თავიანთ ნიგნებში ჩვენი ისტორიის ცალკეულ მხარეებს ამახივებდნენ.

როცა 1986 წელს საერთო საინსტიტუტო კრებაზე დადგა საკითხი საქართველოს სკოლებში ისტორიის სწავლების გაუმჯობესებაზე, თქვენ შემოფარგლეთ წინააღმდეგობით... ეს გავგვიკეთებინა ლიტელთა მსგავსად — საკუთარი სკოლებში.

ცნობილია, რომ 3 წლის წინათ ისტორიის სწავლება გაუქმებულ იქნა კონსერვატორიაში. არის საშიშროება, რომ ამ უკეთეს მსგავსობას სხვა უმაღლესი სასწავლებლებშიც მიბაძონ. მაგრამ ეს გარემოება თქვენ სულაც არ გაუფრთხილეთ და ხმას დღემდე არ იღებთ საპროტესტოდ.

სულ ახლახან თქვენ არ მოგვეცით საშუალება ისტორიკოსებს გამოგვეყენებინა ინსტიტუტის დარბაზი აფხაზეთიდან დევნილი მოსახლეობის წარმომადგენლებთან შესახვედრად. იქნებ იფიქროთ, რომ ჩემი და სხვათა ცდები დარჩენას, ხმად მლაღდებლისა უდარნება „შინა“. ნუ გგონიათ, რომ დღევანდელი ქართული საზოგადოებრიობა მხოლოდ უნათო, გულგრილი ხელისუფლებითა და აკადემიის უმაქნის ბიუროკრატით შემოფარგლდება, რომელთა წინაშე არავითარი შიში (ზნეობრივ მოვალეობაზე თქმა ხომ შედგება) არა გაქვთ. დროა გაითვალისწინოთ ისიც, რომ არის საზოგადოებრიობის რამდენიმე სხვანაირად აღგეგმება. ამ მხრივ დიფერენციაცია შეიძლება თვით ისტორიისა და ეთნოგრაფიის ინსტიტუტშიც კი. რასაკვირველია, მისი 270-კაციანი კოლექტივიდან პასიური, ინერტული უმრავლესობა კვლავ თქვენი ერთგული რჩება. ამგვარ ადამიანებს შეეხსენებთ გულგრილ ფლორის ერთი რომანის გმირებს — ბუვარასა და პეკიუსებს მაგალითებს. მათ გადაწყვიტეს ისტორიის დაწერა, ხოლო როცა გაიცნობიერებდა, რომ ვერ გებულობენ თუ რას ხდებოდა მათს ირგვლივ, პატივს ნად, ვაუკაცურად გადაწყვიტეს ხელი აეღოთ თავიანთ განზრახვებზე იქნებ ინსტიტუტის მავანი თანამშრომლები დაფიქრდნენ ამაზე? ყოველ შემთხვევაში, ჩვენ ვერ ვეწეოდებით მათ გამოფხიზლებას (ისევე როგორც ერთ დროს 13% არ დავლოდებოდით 87%-ისა).

წერილს ამით დავამთავრებთ და სხვა მხრივ ჯანმრთელობასა და დიდხანს სიცოცხლეს გისურვებთ ბ-ნო გიორგი, მათ შორის იმიტომაც, რომ დარწმუნდით — ქართველები უსახლცოდოდ ბრეკები არა ვართ და ბრამა ლიკონის ცნობილ დაკვირვებას ჩვენი სახით გამოვაცხადებთ არ ექნება.

იქნებ ყოველივე ზემოაღნიშნულზე სერიოზულად დაფიქრდეთ და აქედან სათანადო დასკვნები გააკეთოთ (პოსტტად გადადგმას ვგულისხმობთ). ვფიქრობთ, რომ ეს თქვენთვისაც იქნება სასარგებლო.

ენერგეტიკოსებს ხელოვნურად შექმნილ ქაოსში მტყუნან-მარტოლის გარეშე უჭირთ

ლამით ჩაბნელებულ თბილისს თუ შვედებს კაცი თვალს, უთქმელადაც დარწმუნდება, რომ საქართველოში ენერგეტიკას სერიოზული პრობლემები აწუხებს. ამ თემაზე ყველა ყველგან და ყოველთვის ძალზე ბევრს საუბრობს, თუმცა დარგი წინსვლისა და გამოსწორების ნაცვლად უკან-უკან მიდის; უცუვლის პროცესი როდის და რა მიზეზით დაიწყო, ამ თემის ირგვლივ საუბრები შორს წაგვიყვანს, თუმცა რამდენიმე სიტყვით მაინც შევეხებით... რა და როგორ გადაარჩენს ამ დარგს, ენერგეტიკოსებიც ბევრს მსჯელობენ ამაზე, გამოსავლის პრეტენზია კი, ერთი შეხედვითაც კარგად ჩანს, არც ისე ადვილია.

ამ სფეროში ხელოვნურად შექმნილ ქაოსში მტყუნან-მარტოლის გარეშე, ცოტა არ იყოს, ჭირს...

აბა აბაზი იმისა, რომ დავითაშვილი დაბა აბაზიძე...

ჩვენზე ჰუმანური ხალხი ქვეყანაზე რომ არ არსებობს, ამაში ღრმად ვარ დარწმუნებული! ჩვენზე ლარიზატაკის არსებობას კი ბოლო წუთამდე ეჭვის თვალით ვუყურებდი, რომ არა ენერგეტიკის პრობლემების შემსწავლელი კომისიის სხდომა! გაჭირვების უკიდურეს ზღვარზე მისულ საცოდავ საქართველოს თუ ვინმეს დაფინანსების თაქტ პქონდა, ვერც კი წარმოვიდგენდი „სიამაყისაგან“ ნელში გავიშალე და „სიამოვნებით“ დავინყე მოსმენა, თუ როგორ აფინანსებს ყოველდღიურად ლარიზატაკი საქართველო მასზე „გაჭირვებულ“ „საცოდავ“ ამერიკელ მაიკლს 480000 ლარით. ძალიან რომ არ გაგაოცოთ, ამ საიდუმლოს აქვე გაგისწავთ სულ მარტივად.

კომისიის წევრების საუბრისას შევრტყვევთ, რომ ქართველ ენერგეტიკოსებს 1 კვ-ს თუ ელ. ენერგიის წარმოება თბილისში 8 თეთრი უფლებათ, „საცოდავ“ მაიკლს კი თურმე, იმის შიშით, რომ მან უცხოეთში მის საკუთრებაში მყოფი 4000 მგვ. სიმძლავრის გრესი არ აამუშაოს და ელ. ენერგია არ შემოიტანოს, თურმე საქართველოში „სიმწირით“ წარმოებულ ელექტროენერგიას ნახევარ ფასში ვაძლევთ (4 თეთრად).

ზემოსხენებულ მიზეზს თან ერთვის სახელმწიფოს უფარგისი პოლიტიკაც აღნიშნულ საკითხთან მიმართებით... მაიკლზე თელასის მიყიდვასთან დაკავშირებით დადებული ხელშეკრულების ინგლისურ ვარიანტში (მის ქართულ ვარიანტს ჩვენი ხელისუფლების შემოქმედებითი ნიჭის წყალობით იურიდიული ძალა არ ჰქონია!), ჩაღებულა თავიდანვე, რომ იგი ელ. ენერგიას სწორედ 4 თეთრად მიიღებდა;

არასწორი საინვესტიციო პოლიტიკა

შეცდომებზე სწავლობენო, ნათქვამია, იყო თუ არა შეცდომა ის საინვესტიციო პოლიტიკა, რომელიც ენერგეტიკის სფეროში ძველის ნგრევისა და ახალი წყობილების შენებისას გატარდა, ჯერაც მსჯელობის საგანია ენერგეტიკოსთა შორის; თბოელექტროსადგურებში დახარჯული 90 მლნ. დოლარამდე ინვესტიციას არც თუ საბარბერო შედეგ მოჰყვა. ეკონომიკური წინსვლა, რომელსაც აგრერიგად ელოდნენ, წარსულს ჩაბარდა.

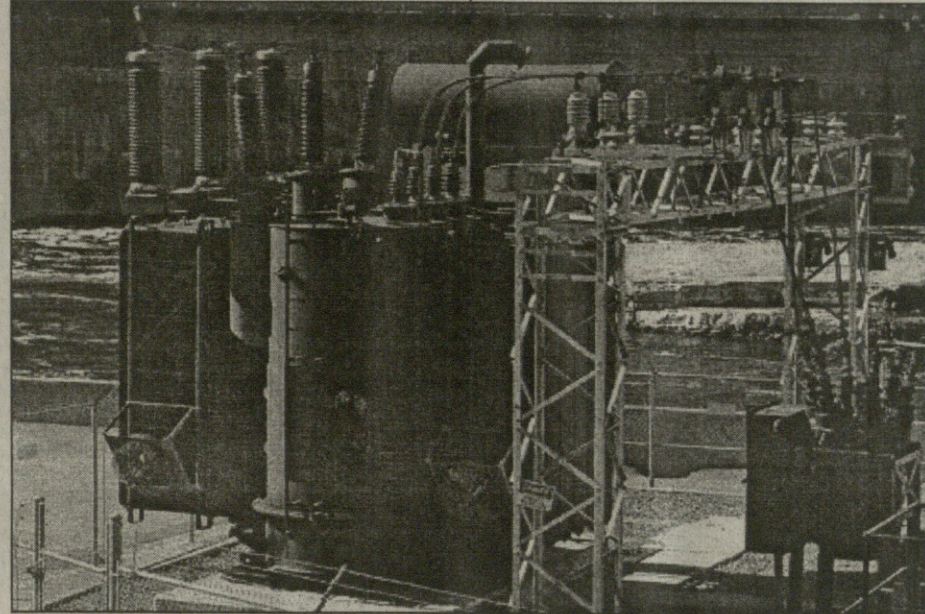
თბოელექტროსადგურებში ფულის ჩადება, მიუხედავად იმისა, რომ ამის საჭიროება იყო, პირობულექტროსადგურების მოვლა-პატრონობაზე ყურადღება მოაღუნა. უსასხრობის გამო პირობულექტროსადგურებში არანაირი სამუშაოების ჩატარების შესაძლებლობა არ მოგვეცა, რის გამოც ელექტროენერგიის წლიური 2 მლრდ კვ-ს გამოუმუშავება დაგვეკარგა. ცხადია, ამდენს დღეს თბოელექტროსადგურებიც ვერ გამოიმუშავებენ. ამჟამად, სამწუხაროდ, ელექტროენერგიაზე დღაც შემოვიღეთ, იმპორტირებული ელ. ენერგიაც დაიბეგრდა, შესაძლოა, აქციზიც დაგვჭირდეს. ამ მიზეზით სათბობის ფასი უკვე გაიზარდა და კვლავაც გაიზრდება, რაც მოუთხოვს იმაზე, რომ თბოელექტროსადგურის წილი საერთო გამოიმუშავებაში კიდევ უნდა შევამციროთ, რომ დარგი წამგებანი არ იყოს. აღნიშ-

ნულიდან გამომდინარე, ინვესტიციების გამოყენების კოეფიციენტი საგრძნობლად დაბალია, — გვითხრა ეკონომიკის სამინისტროს სათბობენერგეტიკული კომპლექსის სამმართველოს უფროსმა შალვა ზარანდიამ.

მათარებელმა დიდი ხანია ჩაიარა...

სად უნდა დაგვიხარჯა ფული? არსებობდა ყველაზე ოპტიმალური ვარიანტი ფულის დასახარჯად. ეს გახლდათ გამანაწილებელი ქსელების — დისტრიბუციული სამსახურის მოწყობა; სამწუხაროდ, პრობლემა დღესაც მოუგვარებულია. ენერგეტიკოსთა აზრით, ჯერ კიდევ ორი წლის წინ შეიძლებოდა ამ სისტემის წესრიგში მოყვანა;

— არ გადაიხდი, არ მოგვცემა ელ.ენერგია! — აი, მექანიზმი რომელიც ენერგეტიკას გადაარჩენს. აბონენტის განმხოლოება, რომ ის იყოს კონტროლირებადი, აუცილებელი

საწყისია; ეს ნიშნავს, რომ ის იხდის ფულს დახარჯულის მიხედვით. დღეს თითოეული აბონენტისათვის 40 ლარამდე ინვესტიციაა — საჭირო. სულ 1300000 აბონენტს საქართველოში 40 მლნ. დოლარის ინვესტიცია ჰყოფნის და საკითხი გამანაწილებელი ქსელების შესახებ მოგვარდება, არც ენერგეტიკის 270-300 მლნ. შემოსავალი აღარ დაიკარგება.

რა სჭირდება ენერგეტიკული პოლიტიკის სრულყოფას?

გვეუბნებიან, თქვენი ენერგეტიკული პოლიტიკა არ არის სრულყოფილი. ენერგეტიკოსებს არათუ სჯერათ, დარწმუნებულნი არიან ამაში, მაგრამ მისი სრულყოფისათვის არსებობს გარკვეული წინაპირობები, რომლის დაძლევაც ძალზე რთული და საპასუხისმგებლო საქმეა; სოციალურად დაუცველი სფეროს პრობლემის გადაჭრა, სამწუხაროდ, ენერგეტიკოსებს არ შეუძლიათ, თანაც ერთი ხელის მოსმით; გაჭირვებული ადამიანის მხილველთ, ალბათ, გული მათაც შესტკივთ, მაგრამ ყოველივე ზემოთქმული ეკონომიკური კანონებს არ ექვემდებარება.

ეკონომიკას საკუთარი კანონები გააჩნია და როგორც კი გადაუხვევ, უარყოფითი შედეგებიც სახეზეა. ეს გახლავთ მთელი ჩვენი ტრაგედია. მაშ, რა სჭირდება ენერგეტიკის პრობლემების სრულყოფას? ამ საკითხზე მსჯელობა, დავა-კამათი დიდი ხანია მიდის ენერგეტიკოსთა შორის.

პრივატიზაცია დასაჩაბრებელია?

— მე ძველ თაობას ვეკუთვნი, მაგრამ ვერ გავიზარებ იმ აზრს, რომ ყველაფერი რაც გვექონდა, სახელმწიფო საკუთრებაში დავტოვოთ და დავანგრეთ. რაც მეტი ინვესტორი მოვა, საბოლოო ჯამში ტარიფს შევცვლით, ტარიფები იზრდება და აუცილებელია მოსახლეობას შემოსავალი ადევნატიური ჰქონდეს. ეს სინქრონიზაცია ძალზედ რთული პროცესია და დაბეჯითებულ მუშაობას მოითხოვს.

საუბედუროდ, ბევრი ისეთი გადაწყვეტილება, რომელსაც შემდგომში მილიონობით ზარალი ან მოგება შეიძლება მოჰყვეს, ფორმალურად წყდება. რამდენიმე კაცი, ისიც არასპეციალისტი დაჯდება და გამოაქვს დასკვნები, რომლებსაც შემდეგ უკუშედეგი აქვთ. გამოსწორებას კი დიდი დრო სჭირდება და შეიძლება აღარც ეშველოს. ამიტომ, მე მგონია ჩვენი ენერგეტიკული პოლიტიკის გამჭვირვალობა მაქსიმალურად არის დასახვეწი და უზრუნველსაყოფი, პრივატიზაცია დასაქარებელი, მაგრამ, ვიმეორებ, ყოველივეს დიდი სიფრთხილე, დაკვირვება და გამოცდილება სჭირდება. — ასეთია სათბობენერგეტიკული კომპლექსის სამმართველოს უფროსის შალვა ზარანდიას აზრი.

პირობულექტროსადგურების პრივატიზაცია ან მისი იჯარით გაცემა ხანგრძლივი პერიოდით, როგორც გეგმაშია გათვალისწინებული, ნაქარვედ მაინც

როცა სახელმწიფოში მოკრძალებული დისციპლინა, ასეთი ხარჯებისგან გვერდის ავლა ძნელია.

გაუგებარი პოლიტიკაა. ქვეყანას, რომელსაც საკუთარი ენერგორესურსი არ გააჩნია და მას ყიდულობს, თან უნდა სოციალურად დაიცვას საზოგადოება, როგორ შეიძლება წავიდეს ენერგორესურსების აქციზზე და დღე-ზე; ვეუბნებით ამერიკელებს, იყიდეთ ელ. ენერგია, მოიტანეთ და მიეცით ხალხს. ეს კიდევ გააძვირებს ტარიფებს. ინფლაციური მოვლენების და დღეს წყალობით დღეს ენერგოსისტემა წამგებიანია. ყოველდღიური წაგება ენერგეტიკოსთა ანგარიშით, 300-400 ათას ლარს აღემატება; ეს კი მსჯელობის საგანი არ გამხდარა.

გაჭირდება თუ არა ბაზარი ენერგეტიკაში?

ელ. ენერგეტიკის ბაზრის შექმნა აუცილებელია, რადგან მის გარეშე დღევანდელ პირობებში ამ სფეროში ურთიერთობების დარეგულირება შეუძლებელია, ფაქტურად სისტემა ისე უნდა აენწყოს, რომ დაცული იყოს ფასები, კონკურენციის პირობები, ენერგიის მომხმარებლის და მიმწოდებლის ინტერესები. ამის გათვალისწინება ძველ სტრუქტურას არ შეუძლია; ადრე დარგობრივ ინტერესებზე აგებული მონოპოლიური სისტემა გვექონდა. ბაზარი კი ეკონომიკურ ბერკეტებზე იქნება აგებული და ეკონომიკური ბერკეტი მართავს მას. თუკი ყველაფერს ავწონდავწონით და სწორად განვხორციელებთ, ბაზარი მომგებიანი გახდება.

ვინ იყნავს ენერგეტიკის გადამდგომის მიზნით?

ვინ და როგორ იყენებს ენერგეტიკას გადამდგომის მიზნით, ამ კითხვაზე პასუხი არ გაუციათ, ისე კი ენერგეტიკის პრობლემების შემსწავლელი კომისიის სხდომაზე ფართოდ იმსჯელეს იმ პირთა საქმიანობის შესახებ, რომლებიც ენერგეტიკას საკუთარი გამდინდრების მიზნით იყენებენ.

— ისინი პოზიციებს არ თმობენ, — ითქვა ერთ-ერთ ასეთ სხდომაზე, — ყველა ისმენს, მსჯელობენ ჩვენი პრობლემების შესახებ, მაგრამ რეაგირებას არ ახდენენ.

მიდის ჩვენი წერილები სხვადასხვა ინსტანციებში... გვისმინეს, გვიყურეს და ბოლოს დასკვნაც გამოიტანეს. მოდით ეს ჯგუფი დაეშალოთ, რადგან აშკარად ჩვენს წინააღმდეგ მოქმედებენ და ბოლოს მართლაც სერიოზული ბრალდება არ წარმოგვიდგინონ.

... სხვადასხვა მიზეზთა გამო სრულ იგნორირებას ვერ გვიკეთებენ, მაგრამ ჩვენთანაც არ თანამშრომლობენ...

უცხოელთან ხელშეკრულების დადებისას ვიღაც სცოდავს...

თელასის გაყიდვა ენერგეტიკოსები-სთვის არ არის წამგებიანი, აი, მოსახლეობისთვის კი რა მოგახსენოთ... ამ საკითხზე საუბარი თვით ენერგეტიკოსებსაც კი უძნელდებათ.

როგორი იყო ხელშეკრულების საფუძველი თელასის გაყიდვისას, სპეციალისტებისთვის, იქნებ, ცნობილია, მაგრამ ენერგეტიკოსები იმასაც აღიარებენ, რომ უამრავი ხელშეკრულება უცხოელ პარტნიორებთან არასპეციალისტთა შეხედულებების საფუძველზე ფორმდება. როცა ხელშეკრულება იდება, მრგვალ მაგიდასთან ენერგეტიკოსიც უნდა იჯდეს, ამასთან, უნდა არსებობდეს ხელშეკრულების ქართული ვარიანტი.

— ხელშეკრულებაში თითოეულ სიტყვასაც კი აქვს მნიშვნელობა, როცა ტექსტის ქართული ვარიანტი არ არსებობს, გვეუჩხება, ჩვენს მხარეს შეეძლოს უცხოური ტექსტის დეტალებში გარკვევა — ხმა აიმაღლეს ენერგეტიკის პრობლემების შემსწავლელი კომისიის წევრებმა ერთ-ერთი სხდომის დროს.

გაპირი ვისინათ, პისინათ... დასაქმების გამოტანა კი მაინც გაგვიწევდა, თუმცა რა, ხელშეკრულებაში ამ ქაოსში არათუ ჩვენი, არამედ ენერგეტიკოსთა უჭირთ მტყუნან-მარტოლის გარეშე.

